

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЧЕРНІГІВСЬКА ПОЛІТЕХНІКА»
Навчально-науковий інститут права і соціальних технологій

КРИМІНАЛЬНЕ ПРОЦЕСУАЛЬНЕ ПРАВО

до практичних занять для здобувачів вищої освіти
першого (бакалаврського) рівня денної форми навчання
освітньо-професійної програми
«Кримінальна юстиція (Суд. Прокуратура. Адвокатура)»
спеціальності 081 «Право»

Обговорено і рекомендовано
на засіданні кафедри
кримінального права та правосуддя
Протокол № 10 від 24.06.2024 року

Чернігів 2024

Кримінальне процесуальне право. Методичні вказівки до практичних занять для здобувачів вищої освіти першого (бакалаврського) рівня денної форми навчання освітньо-професійної програми «Кримінальна юстиція (Суд. Прокуратура. Адвокатура) спеціальності 081 «Право»/ / Укл. : Сенченко Н.М. Чернігів, 2024. 130 с.

Укладач: Сенченко Надія Миколаївна, канд. юрид. наук, доцент, доцент кафедри кримінального права та правосуддя

Відповідальна за випуск: Коломієць Н.В., завідувачка кафедри кримінального права та правосуддя, кандидат юридичних наук, професор кафедри

Рецензент: Іваньков І.В., кандидат юридичних наук, доцент, доцент кафедри кримінального права та правосуддя Національного університету «Чернігівська політехніка»

ЗМІСТ

ВСТУП	4
1 ЗМІСТ ДИСЦИПЛІНИ	6
2 СТРУКТУРА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ.....	19
3 ТЕМИ СЕМІНАРСЬКИХ ЗАНЯТЬ	22
4 ПЛАНИ СЕМІНАРСЬКИХ ЗАНЯТЬ	22
5 МЕТОДИ НАВЧАННЯ.....	121
6 МЕТОДИ КОНТРОЛЮ	122
7 ПИТАННЯ ДЛЯ ПІДСУМКОВОГО КОНТРОЛЮ	122
8 ШКАЛА ОЦІНЮВАННЯ: НАЦІОНАЛЬНА ТА ECTS.....	127
9 МІНІМАЛЬНІ ВИМОГИ ДО ЗНАНЬ ТА ВМІНЬ	128
10 РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА	129

ВСТУП

Курс “Кримінальне процесуальне право” належить до фундаментальних нормативних професійно орієнтованих юридичних дисциплін і посідає провідне місце у професійній підготовці слідчих, дізнавачів, суддів, адвокатів і прокурорів, юристів усіх інших профілів.

Вивчення кримінального процесу передбачає здобуття знань та вмінь, необхідних для забезпечення встановлення істини та надійного захисту прав і свобод людини, вирішення завдань правосуддя, а також дає можливість поглибити уявлення про законність, добро і справедливість, вчить шляхетності, гуманності та людяності, дозволяє забезпечувати виховання студентів у душі відданості ідеям правової держави.

Курс «Кримінальне процесуальне право» спрямований на формування у студентів цілісного уявлення про основні положення здійснення кримінального провадження, набуття навичок самостійного аналізу, тлумачення відповідних кримінальних процесуальних норм та їх правильного застосування у правозастосовній практиці.

Програма вивчення обов’язкової навчальної дисципліни «Кримінальне процесуальне право» складена відповідно до освітньо-професійної програми підготовки бакалаврів галузі знань 08 «Право» спеціальності 081 «Право».

Курс «Кримінальне процесуальне право» сприяє активізації аналітичної діяльності студентів, поглибленню навичок самостійного аналізу норм кримінального процесуального права, удосконалення методики застосування теоретичних знань і положень кримінального процесуального закону при вирішенні практичних ситуацій щодо здійснення кримінального провадження.

Мета вивчення дисципліни — підготувати майбутніх фахівців в галузі права до практичної роботи з людьми, конкурентоспроможних на європейському та внутрішньому ринках праці, здатних до компетентної, відповідальної й ефективної діяльності за своєю спеціальністю на рівні світових стандартів, що є неможливе без систематичної самостійної роботи.

У результаті вивчення курсу студенти повинні опанувати вміння:

- використовувати дані науки кримінального процесу під час тлумачення та застосування норм кримінального процесуального права;
- самостійно аналізувати норми кримінального процесуального права щодо здійснення кримінального провадження;
- оцінювати відповідність слідчих та інших процесуальних дій, а також процесу збирання, дослідження, перевірки, оцінки та використання доказів вимогам закону;
- оцінювати їх належність, достовірність, допустимість та достатність для прийняття правомірних, законних, обґрунтованих процесуальних рішень;
- аналізувати та надавати правильну правову оцінку встановленим фактичним обставинам;

- формулювати, юридично обґрунтовувати, відстоювати свою позицію, оформлювати її у відповідному процесуальному документі;
- застосовувати сучасні методи дослідження й аналізу проблемних питань, які виникають під час здійснення кримінального провадження;
- забезпечувати захист прав і свобод людини та громадянина;
- орієнтуватися в системі кримінального процесуального права та в судовій практиці у кримінальних провадженнях;
- поставити завдання та організувати наукові дослідження з визначення проблемних ситуацій, пов'язаних із здійсненням кримінального провадження .

Під час викладення матеріалу з навчальної дисципліни «Кримінальне процесуальне право» вивчаються : поняття, система та завдання кримінального процесу, як діяльності компетентних органів; засади кримінального провадження; суб'єкти кримінальної процесуальної діяльності; докази і доказування; заходи забезпечення кримінального провадження; провадження на стадії досудового розслідування (слідчі (розшукові), негласні слідчі (розшукові) дії) та прийняття відповідних рішень; розгляд кримінального провадження в суді першої інстанції; перегляд судових рішень в апеляційному та касаційному порядку та ін.

У процесі вивчення дисципліни студенти вирішують такі основні завдання: засвоюють теоретичні положення науки кримінального процесуального права; виробляють навички практичного застосування знань і норм кримінального процесуального права.

1 ЗМІСТ ДИСЦИПЛІНИ

РОЗДІЛ I. ЗАГАЛЬНА ЧАСТИНА

Змістовний модуль 1. Поняття, принципи, система курсу кримінального процесу

Тема 1. Поняття, завдання і система курсу кримінального процесу

Загальне поняття та історичні форми кримінального процесу. Поняття кримінального процесу як діяльності компетентних органів і посадових осіб. Кримінальні процесуальні правовідносини. Кримінальний процес, кримінальне судочинство, правосуддя.

Завдання кримінального процесу. Його роль в державному механізмі боротьби зі злочинністю та в охороні прав особи.

Система і стадії кримінального процесу.

Кримінальні процесуальні функції: поняття, основні види, суб'єкти. Наука кримінального процесуального права. Розвиток її в Україні. Кримінальний процес як навчальна дисципліна, її завдання. Зв'язок кримінального процесу з іншими галузями права, суміжними науками, а також з оперативно-розшуковою діяльністю.

Тема 2. Кримінальне процесуальне законодавство України

Поняття і завдання кримінального процесуального права України. Кримінальний процесуальний кодекс України. Його структура та зміст. Інші законодавчі акти, які містять норми кримінального процесуального права. Міжнародні договори України та їх співвідношення з кримінально процесуальним законодавством України.

Кримінальний процесуальний закон і кримінальні процесуальні норми, Застосування кримінального процесуального закону за аналогією.

Чинність кримінального процесуального закону в часі, просторі та щодо осіб.

Значення для кримінального процесу рішень Конституційного Суду України, керівних роз'яснень Пленуму Верховного Суду України, наказів та інструкцій Генерального прокурора України, керівництва СБУ та МВС України.

Процесуальна форма, її поняття і значення.

Процесуальні гарантії, їх поняття та види.

Тема 3. Засади кримінального провадження

Поняття, значення і система засад кримінального провадження. Їх співвідношення з принципами судоустрою.

Конституційні принципи кримінального процесу, їх значення та зміст. Законність. Державна мова судочинства. Рівність усіх учасників процесу перед законом і судом. Повага до гідності особи, невтручання в її особисте і сімейне життя. Право людини на свободу та особисту недоторканність. Недоторканність

житла. Таємниця листування, телефонних розмов, телеграфної та іншої кореспонденції. З'ясування істини, Забезпечення підозрюваному, обвинуваченому, підсудному права на захист. Презумпція невинуватості. Свобода від самовикриття, викриття членів сім'ї чи близьких родичів. Здійснення правосуддя виключно судами. Участь народу в здійсненні правосуддя. Незалежність і недоторканність суддів, їх підкорення лише закону. Змагальність судового розгляду. Забезпечення апеляційного та касаційного оскарження судових рішень. Доступ до правосуддя та обов'язковість рішень суду. Заборона двічі притягувати до кримінальної відповідальності за одне і те саме правопорушення.

Інші засади (принципи) кримінального процесу, закріплені в Кримінальному процесуальному кодексі України, їх значення та зміст. Гласність і диспозитивність. Публічність процесу. Забезпечення всім особам, які беруть участь у справі, права на захист їх законних інтересів. Таємниця спілкування. Безпосередність дослідження доказів. Усність судового розгляду. Розумність строків.

Принципи кримінального процесу України і проблеми реалізації міжнародних стандартів основних прав і свобод людини.

Тема 4. Суб'єкти кримінальної процесуальної діяльності

Поняття і класифікація суб'єктів кримінальної процесуальної діяльності.

Державні органи і посадові особи, які ведуть процес. Суд як орган правосуддя. Законний склад суду. Слідчий суддя в кримінальному процесі, його повноваження. Прокурор, його завдання і повноваження у кримінальному процесі, на різних його стадіях.

Слідчий як орган досудового слідства, його повноваження. Процесуальна самостійність слідчого. Керівник органу досудового розслідування, його повноваження.

Оперативні підрозділи.

Обставини, що виключають можливість участі у справі судді, присяжного засідателя, прокурора, слідчого, особи, що провадить дізнання.

Відводи і самовідводи.

Особи, які мають особистий інтерес у справі. Підозрюваний. Обвинувачений. Потерпілий, Цивільний позивач. Цивільний відповідач. Їх процесуальні права та обов'язки. Підстави та порядок заявлення цивільного позову в кримінальному провадженні.

Особи, які представляють у кримінальній справі інтереси інших суб'єктів кримінальної процесуальної діяльності. Поняття захисту в кримінальному процесі. Захисник підозрюваного, обвинуваченого, його завдання, права та обов'язки. Коло осіб, які можуть бути захисниками. Обставини, які виключають участь особи у справі як захисника. Запрошення, призначення, заміна захисника. Момент допуску захисника до участі у справі. Випадки обов'язкової участі захисника в кримінальному процесі. Відмова підозрюваного, обвинуваченого, підсудного від захисника. Оплата праці захисника.

Представник потерпілого, цивільного позивача, цивільного відповідача. Коло осіб, які можуть бути допущені до участі у справі як представники. Представник юридичної особи, щодо якої здійснюється кримінальне провадження. Обставини, які виключають участь особи у справі як представника потерпілого, цивільного позивача, цивільного відповідача. Права та обов'язки представника.

Законний представник підозрюваного, обвинуваченого, потерпілого, цивільного позивача. Коло осіб, які можуть брати участь у справі як законні представники, їх права та обов'язки.

Третя особа, щодо майна якої вирішується питання про арешт.

Інші суб'єкти кримінальної процесуальної діяльності, їх права та обов'язки.

Процесуальні та непроцесуальні заходи забезпечення безпеки суб'єктів кримінальної процесуальної діяльності.

Змістовний модуль 2. Доказування в кримінальному процесі. Заходи забезпечення кримінального провадження

Тема 5. Процесуальні строки та судові витрати

Процесуальні строки: поняття, значення, класифікація в кримінальному процесі. Встановлення процесуальних строків прокурором, слідчим, суддею, судом. Обчислення процесуальних строків. дотримання процесуальних строків. Поновлення процесуального строку.

Судові витрати: поняття, значення. Види процесуальних витрат. Зменшення розміру процесуальних витрат або звільнення від оплати, відстрочення та розстрочення процесуальних витрат. Витрати на правову допомогу. Витрати, пов'язані із прибуттям до місця досудового розслідування або судового провадження. Витрати, пов'язані із залученням потерпілих, свідків, спеціалістів, перекладачів та експертів. Витрати, пов'язані із зберіганням і пересиланням речей і документів. Визначення розміру процесуальних витрат.

Тема 6. Доказування і докази в кримінальному процесі

Поняття і значення кримінального процесуального доказування. Теорія доказів. Доказове право. Теорія пізнання і теорія доказів. Мета доказування у кримінальному процесі. Поняття та зміст істини в кримінальному процесі.

Предмет і межі доказування у кримінальній справі. Особливості предмету доказування в окремих категоріях справ.

Поняття доказів та їх процесуальних джерел. Належність і допустимість доказів. Класифікація доказів та їх джерел.

Процес доказування у кримінальній справі, його елементи. Обов'язок доказування. Способи збирання і перевірки доказів. Застосування науково-технічних засобів для збирання та перевірки доказів. Співвідношення доказів і оперативно-розшукових матеріалів. Процесуальні умови використання оперативно-розшукових матеріалів для одержання доказів кримінальних справах.

Участь у доказуванні підозрюваного, обвинуваченого, захисника, потерпілого, цивільного позивача, цивільного відповідача та інших осіб.

Поняття та значення оцінки доказів. Правила оцінки доказів. Характеристика джерел доказів. Показання свідків, їх предмет, значення та оцінка. Особи, які не можуть бути допитані як свідки у кримінальній справі. Перевірка і оцінка показань свідка.

Показання потерпілого, їх предмет, значення та оцінка.

Показання підозрюваного та обвинуваченого, їх предмет, значення та оцінка. Обмова і самообмова в показаннях підозрюваного і обвинуваченого. Умова, за наявності якої показання підозрюваного чи обвинуваченого, який визнає себе винним у вчиненні злочину, можуть бути покладені в основу обвинувачення.

Висновок експерта, його предмет, значення, форма та зміст. Підстави для призначення експертизи у кримінальному процесі. Випадки обов'язкового призначення експертизи. Права, обов'язки та відповідальність експерта. Підстави для відводу експерта, порядок його вирішення. Відмінність експерта від спеціаліста. Висновок (висновки) експертів при проведенні комісійної та комплексної експертиз. Перевірка та оцінка висновку експерта.

Речові докази, їх поняття та види. Процес формування речових доказів. Оцінка речових доказів. Зберігання речових доказів. Вирішення питання про речові докази при завершенні провадження у кримінальній справі.

Документи, як джерело доказів. Протоколи слідчих та судових дій як джерела доказів. Процесуальні гарантії їх повноти та достовірності. Перевірка та оцінка протоколів слідчих і судових дій.

Тема 7. Заходи забезпечення кримінального провадження

Поняття, призначення, та види заходів забезпечення кримінального провадження. Загальні правила застосування заходів забезпечення кримінального провадження.

Виклик слідчим, прокурором. Судовий виклик. Порядок здійснення виклику в кримінальному провадженні. Повістка про виклик: поняття, зміст. Поважні причини неприбуття особи на виклик. Наслідки неприбуття на виклик. Привід: поняття, мета застосування. Клопотання про здійснення приводу та порядок розгляду слідчим суддею, судом. Виконання ухвали про здійснення приводу.

Накладення грошового стягнення: поняття, мета застосування. Клопотання про накладення грошового стягнення та порядок його розгляду слідчим суддею або судом. Скасування ухвали про накладення грошового стягнення.

Тимчасове обмеження у користуванні спеціальним правом: поняття і мета застосування. Клопотання про тимчасове обмеження в користуванні спеціальним правом та порядок його розгляду слідчим суддею або судом.

Відсторонення від посади: поняття та мета застосування. Клопотання про відсторонення від посади та порядок розгляду його слідчим суддею або судом.. Вирішення питання про відсторонення від посади.

Тимчасовий доступ до речей: поняття та мета застосування. Клопотання про тимчасовий доступ до речей і документів та порядок його розгляду слідчим суддею або судом. Речі і документи, до яких заборонено доступ. Речі і документи, які містять охоронювану законом таємницю. Виконання ухвали слідчого судді, суду про тимчасовий доступ до речей і документів.

Тимчасове вилучення майна: поняття та мета застосування. Порядок тимчасового вилучення майна. Припинення тимчасового вилучення майна.

Арешт майна: поняття та підстави застосування. Розгляд клопотання про арешт майна слідчим суддею або судом. Скасування арешту майна.

Конституційні гарантії законності застосування заходів забезпечення кримінального провадження.

Тема 8. Запобіжні заходи

Запобіжні заходи: поняття, значення, мета застосування. Підстави застосування запобіжних заходів. Обставини, що враховуються при обранні запобіжного заходу.

Особисте зобов'язання. Процесуальний порядок обрання запобіжного заходу у вигляді особистого зобов'язання.

Особиста порука. Процесуальний порядок обрання запобіжного заходу у вигляді особистої поруки.

Домашній арешт. Процесуальний порядок обрання запобіжного заходу у вигляді домашнього арешту.

Застава. Процесуальний порядок обрання запобіжного заходу у вигляді застави. Розмір застави.

Тримання під вартою. Процесуальний порядок обрання запобіжного заходу у вигляді тримання під вартою. Строки тримання під вартою.

Затримання особи. Клопотання про дозвіл на затримання з метою приводу та порядок його розгляду слідчим суддею або судом. Дії уповноважених службових осіб після затримання на підставі ухвали слідчого судді, суду про дозвіл на затримання.

Застосування електронних засобів контролю.

Клопотання слідчого, прокурора, підозрюваного, обвинуваченого про зміну запобіжного заходу. Порядок звільнення особи з-під варті. Загальні обов'язки судді щодо захисту прав людини.

Законне затримання. Затримання уповноваженою службовою особою. Момент затримання. Доставлення до органу досудового розслідування. Строк затримання особи без ухвали слідчого судді, суду. Повідомлення осіб про затримання.

РОЗДІЛ II. ОСОБЛИВА ЧАСТИНА

Змістовий модуль 3. Процесуальна форма досудового розслідування

Тема 9. Загальні положення досудового розслідування

Досудове розслідування: поняття, значення та завдання . Форми досудового розслідування. Поняття і характеристика загальних положень досудового розслідування.

Додержання правил про підслідність. Об'єднання і виділення матеріалів досудового розслідування. Використання групового (бригадного) методу розслідування. Додержання строків досудового розслідування. Взаємодія слідчого з оперативними підрозділами. Ознайомлення з матеріалами досудового розслідування до його завершення. Недопустимість розголошення даних досудового розслідування. Складання процесуальних документів. Використання науково-технічних засобів при розслідуванні кримінальних правопорушень.

Тема 10. Слідчі (розшукові) дії

Поняття та види слідчих дій. Вимоги до проведення слідчих (розшукових) дій.

Порядок виклику і допиту свідка. Особливості виклику і допиту малолітнього, неповнолітнього свідка. Допит свідка під час досудового розслідування в судовому засіданні.

Порядок виклику і допиту потерпілого. Допит потерпілого під час досудового розслідування в судовому засіданні.

Підстави та порядок застосування слідчим і оперативними працівниками заходів до забезпечення безпеки свідків і потерпілих.

Відшкодування свідкам, потерпілим та іншим особам витрат у зв'язку з їх викликом до органів досудового розслідування.

Процесуальний порядок виклику і допиту підозрюваного, обвинуваченого.

Огляд. Його мета, види і порядок проведення. Протокол огляду.

Огляд трупа, пов'язаний з ексгумацією. Поняття, підстави та процесуальний порядок проведення.

Освідування. Його поняття, мета, види, підстави та порядок проведення.

Пред'явлення для впізнання, його поняття, мета, види, порядок проведення і оформлення.

Проведення допиту, впізнання у режимі відеоконференції.

Слідчий експеримент. Його поняття, мета та підстави застосування.

Обшук, його поняття, види, підстави та порядок проведення. Протокол обшуку.

Підстави та порядок призначення експертизи. Порядок залучення експерта. Розгляд слідчим суддею клопотання про залучення експерта. Одержання зразків для експертного дослідження. Випадки обов'язкового призначення експертизи.

Тема 11. Негласні слідчі (розшукові) дії. Повідомлення про підозру

Поняття негласних слідчих (розшукових) дій. Підстави проведення негласних слідчих (розшукових) дій. Розгляд клопотання про дозвіл на проведення негласної слідчої(розшукової) дії. Строк дії ухвали слідчого судді

про дозвіл на проведення негласної слідчої (розшукової) дії Фіксація ходу і результатів негласних (розшукових) дій.

Втручання у приватне спілкування. Загальні положення про втручання у приватне спілкування. Аудіо-, відеоконтроль особи. Накладення арешту на кореспонденцію. Огляд і виїмка кореспонденції. Зняття інформації з транспортних телекомунікаційних мереж. Зняття інформації з електронних інформаційних систем.

Обстеження публічно недоступних місць, житла чи іншого володіння особи. Установлення місцезнаходження радіоелектронного засобу. Спостереження за особою, річчю або місцем.

Аудіо-, відеоконтроль місця. Контроль за вчиненням злочину. Виконання спеціального завдання з розкриття злочинної діяльності організованої групи чи злочинної організації. Засоби, що використовуються під час проведення негласних слідчих (розшукових) дій.

Негласне отримання зразків, необхідних для порівняльного дослідження.

Тема 12. Повідомлення про підозру

Повідомлення особі про підозру. Випадки повідомлення особі про підозру. Зміст письмового повідомлення про підозру. Вручення письмового повідомлення про підозру. Зміна повідомлення про підозру.

Тема 13. Зупинення і закінчення досудового слідства

Зупинення досудового слідства: поняття, підстави, умови та процесуальний порядок.

Підстави та процесуальний порядок оголошення розшуку обвинуваченого.

Взаємодія слідчого та оперативними підрозділами з метою встановлення місця знаходження підозрюваного і розкриття злочину.

Підстави та процесуальний порядок відновлення зупиненого досудового слідства, підстави для закриття кримінальної справи, в якій провадження досудового слідства чи дізнання зупинено.

Форми закінчення досудового слідства. Підстави та процесуальний порядок закриття кримінальної справи. Постанова про закриття кримінальної справи, її форма, зміст і значення.

Загальні положення кримінального провадження під час звільнення особи від кримінальної відповідальності. Порядок звільнення від кримінальної відповідальності. Клопотання прокурора про звільнення від кримінальної відповідальності. Розгляд питання про звільнення від кримінальної відповідальності.

Підстави та процесуальний порядок закінчення досудового слідства складанням обвинувального акта. Обвинувальний акт і реєстр матеріалів досудового розслідування, його форма, зміст і значення. Додатки до обвинувального акта.

Тема 14. Особливості досудового розслідування кримінальних проступків

Загальні положення досудового розслідування кримінальних проступків. Застосування запобіжних заходів під час досудового розслідування кримінальних проступків. Проведення слідчих (розшукових) дій під час досудового розслідування кримінальних проступків. Особливості закінчення досудового розслідування кримінальних проступків. Клопотання прокурора про розгляд обвинувального акта у спрощеному провадженні.

Тема 15. Оскарження рішень, дій чи бездіяльності під час досудового розслідування

Рішення, дії чи бездіяльність слідчого або прокурора, які можуть бути оскаржені під час досудового розслідування, та право на оскарження. Строк подання скарги на рішення, дії чи бездіяльність слідчого чи прокурора, її повернення або відмова відкриття провадження. Правові наслідки подання скарги на рішення, дії чи бездіяльність слідчого чи прокурора під час досудового розслідування. порядок розгляду скарг на рішення, дії чи бездіяльність слідчого чи прокурора під час досудового розслідування. Рішення слідчого судді за результатами розгляду скарг на рішення, дії чи бездіяльність слідчого чи прокурора під час досудового розслідування. Оскарження недотримання розумних строків.

Ухвали слідчого судді, які підлягають оскарженню під час досудового розслідування.

Рішення, дії чи бездіяльність прокурора, які можуть оскаржуватись слідчим. Порядок оскарження рішень, дій чи бездіяльності прокурора. Порядок вирішення скарги на рішення, дії чи бездіяльність прокурора.

Змістовний модуль 4. Судове провадження у кримінальній справі

Тема 16. Підсудність у кримінальному провадженні. Підготовче провадження

Підсудність кримінальних проваджень. Види підсудності кримінальних проваджень. Завдання і значення підготовчого провадження.

Вирішення питань, пов'язаних з підготовкою до судового розгляду. Рішення, які приймаються судом на стадії підготовчого провадження.

Строки призначення справи до розгляду в судовому засіданні.

Матеріали кримінального провадження (кримінальна справа) та право на ознайомлення з ними.

Тема 17. Загальні положення судового розгляду кримінальної справи

Завдання і значення стадії судового розгляду кримінальної справи. Здійснення принципів кримінального процесу в стадії судового розгляду.

Законний склад суду. Незмінність складу суду при розгляді справи. Безперервність судового розгляду.

Участь прокурора в судовому розгляді, його права та обов'язки. Наслідки неприбуття прокурора в судові засідання.

Участь обвинуваченого в судовому розгляді справи, його права та обов'язки. Наслідки неприбуття обвинуваченого в судові засідання.

Участь захисника обвинуваченого в судовому розгляді, його права та обов'язки. Наслідки неприбуття захисника в судові засідання.

Наслідки неприбуття цивільного позивача, цивільного відповідача, їх представників.

Участь у судовому розгляді свідка, перекладача, спеціаліста і експерта, їх права та обов'язки. Наслідки неприбуття їх в судові засідання.

Об'єднання і виділення матеріалів кримінального провадження. Відкладення, зупинення, закриття кримінального провадження.

Право перебувати в залі судового засідання. Обов'язки присутніх у залі судового засідання. Заходи, які вживаються до осіб, що порушують порядок в судовому засіданні і виявляють неповагу до суду.

Межі судового розгляду. Підстави та порядок зміни обвинувачення в суді. Висунення додаткового обвинувачення. Початок провадження щодо юридичної особи під час судового розгляду. Відмова від підтримання держаного обвинувачення.

Тема 18. Порядок судового розгляду кримінальної справи

Підготовча частина судового засідання, її значення. Питання, які розглядаються і вирішуються в цій частині.

Початок судового розгляду. Встановлення обсягу та порядку дослідження доказів.

Процесуальний порядок допиту обвинуваченого, потерпілого, свідка. Особливості допиту малолітнього або неповнолітнього свідка чи потерпілого. Пред'явлення для впізнання. Особливості призначення експертизи в суді. Допит експерта. Дослідження речових доказів. Дослідження звуко- і відеозаписів. Консультації та роз'яснення спеціаліста. Огляд місця події, предметів, оголошення документів. Доповнення судового слідства. Підстави та порядок відновлення судового слідства.

Судові дебати, їх значення, порядок і зміст. Репліки учасників судових дебатів.

Останнє слово обвинуваченого, його значення.

Тема 19. Особливі порядки провадження в суді першої інстанції

Спрощене провадження щодо кримінальних проступків. Загальні положення спрощеного провадження щодо кримінальних проступків. Розгляд обвинувального акта у спрощеному провадженні.

Провадження в суді присяжних. Роз'яснення права на суд присяжних. Виклик присяжних. Права та обов'язки присяжного. Відбір присяжних у суді. Приведення присяжних до присяги. Недопустимість незаконного впливу на присяжного. Усунення присяжного. Порядок наради і голосування в суді присяжних.

Тема 20. Постановлення та проголошення судового рішення

Види судових рішень. Законність, обґрунтованість і вмотивованість судового рішення.

Суть і значення судового вироку. Види вироків. Підстави для винесення обвинувального вироку. Види обвинувальних вироків. Підстави для винесення виправдувального вироку.

Порядок постановляння і проголошення вироку. Окрема думка судді, її юридичне значення.

Форма та зміст обвинувального і виправдувального вироків.

Звільнення обвинуваченого з-під варті. Заходи піклування про неповнолітніх, непрацездатних і збереження майна обвинуваченого. Виправлення описок і очевидних арифметичних помилок у судовому рішенні. Роз'яснення судового рішення.

Змістовний модуль 5. Перегляд судових рішень в кримінальному провадженні

Тема 21. Провадження в суді апеляційної інстанції

Завдання і значення апеляційного провадження. Основні риси апеляційного провадження. Конституція України про форми оскарження судових рішень у кримінальних справах.

Особи, які мають право на апеляційне оскарження судового вироку, ухвали, постанови.

Порядок і строки апеляційного оскарження. Відновлення строку на апеляційного оскарження, підстави та порядок.

Повідомлення учасникам процесу про апеляційні скарги. Строки розгляду справи в апеляційній інстанції. Особи, які беруть участь у апеляційному розгляді справи, їх права та обов'язки.

Порядок розгляду справи в суді апеляційної інстанції.

Види рішень, які може прийняти апеляційна інстанція.

Підстави для зміни чи скасування судового рішення судом апеляційної інстанції.

Судові рішення суду апеляційної інстанції. Зміст ухвали суду апеляційної інстанції.

Тема 22. Касаційне провадження

Завдання і значення стадії касаційного провадження. Відмінність цієї стадії від апеляційного провадження. Строки касаційного оскарження. Особи, які мають право на касаційне оскарження. Порядок касаційного оскарження.

Вимоги до касаційної скарги. Відкриття касаційного провадження.

Підготовка касаційного розгляду. Заперечення на касаційну скаргу. Відмова від касаційної скарги під час касаційного провадження.

Межі перегляду судом касаційної інстанції. Касаційний розгляд. Повноваження суду касаційної інстанції за наслідками розгляду касаційної скарги.

Підстави для скасування або зміни судового рішення судом касаційної інстанції. Новий розгляд справи після скасування судового рішення судом касаційної інстанції. Закриття кримінального провадження судом касаційної інстанції. Зміст ухвали суду касаційної інстанції.

Тема 23. Виконання судових рішень

Завдання і значення стадії виконання судових рішень.

Набрання судовим рішенням законної сили. Наслідки набрання законної сили судовим рішенням.

Порядок виконання судових рішень у кримінальному провадженні. Звернення судового рішення до виконання. Відстрочка виконання вироку. Питання, які вирішуються судом під час виконання вироків. Порядок вирішення судом питань, пов'язаних із виконанням вироку.

Тема 24. Перегляд судових рішень за нововиявленими або виключними обставинами.

Підстави для здійснення кримінального провадження за нововиявленими або виключними обставинами. Строк, порядок та вимоги до заяви про перегляд судового рішення за нововиявленими або виключними обставинами. Відкриття кримінального провадження за нововиявленими або виключними обставинами. Порядок здійснення перегляду судового рішення за нововиявленими або виключними обставинами.

Змістовий модуль 6. Особливі порядки кримінального провадження

Тема 25. Особливі порядки провадження в кримінальному процесі України

Кримінальне провадження на підставі угод. Ініціювання та укладення угоди. Обставини, що враховуються прокурором при укладенні угоди про визнання винуватості. Зміст угоди про примирення та про визнання винуватості. Наслідки укладення та затвердження угоди. Загальний порядок судового провадження на підставі угоди. Вирок на підставі угоди. Наслідки невиконання угоди.

Поняття кримінального провадження у формі приватного обвинувачення. Відшкодування шкоди потерпілому у кримінальному провадженні у формі приватного обвинувачення.

Кримінальне провадження щодо окремої категорії осіб. Повідомлення про підозру. Особливості порядку притягнення до кримінальної відповідальності, затримання і обрання запобіжного заходу.

Кримінальне провадження щодо неповнолітніх. Обставини, що підлягають встановленню у кримінальному провадженні щодо неповнолітніх.

Комплексна психолого-психіатрична і психологічна експертиза неповнолітнього підозрюваного чи обвинуваченого. Участь законного представника неповнолітнього підозрюваного чи обвинуваченого. Застосування до неповнолітнього підозрюваного, обвинуваченого запобіжного заходу. Передання неповнолітнього підозрюваного чи обвинуваченого під нагляд. Порядок застосування до неповнолітнього обвинуваченого примусових заходів виховного характеру.

Підстави для здійснення кримінального провадження щодо застосування примусових заходів медичного характеру. Порядок здійснення досудового розслідування у кримінальному провадженні щодо застосування примусових заходів медичного характеру та щодо обмежено осудних. Обставини, що підлягають встановленню під час досудового розслідування у кримінальному провадженні щодо застосування примусових заходів медичного характеру. Судовий розгляд у кримінальному провадженні щодо застосування примусових заходів медичного характеру. Продовження, зміна або припинення застосування примусових заходів медичного характеру.

Кримінальне провадження, яке містить відомості, що становлять державну таємницю.

Кримінальне провадження на території дипломатичних представництв, консульських установ України, на повітряному, морському чи річковому судні, що перебуває за межами України під прапором або з розпізнавальним знаком України, якщо це судно приписано до порту, розташованого в Україні.

Тема 26. Відновлення втрачених матеріалів кримінального провадження.

Умови відновлення втрачених матеріалів кримінального провадження. Особи, які мають право звертатися до суду із заявою про відновлення втрачених матеріалів кримінального провадження. Зміст заяви про відновлення втрачених матеріалів кримінального провадження. Судовий розгляд по відновленню втрачених матеріалів кримінального провадження та постановлення судового рішення.

Тема 27. Міжнародне співробітництво під час кримінального провадження

Обсяг міжнародного співробітництва під час кримінального провадження. Надання та отримання міжнародної правової допомоги чи іншого міжнародного співробітництва без договору. Запит про міжнародне співробітництво.

Міжнародна правова допомога при проведенні процесуальних дій. Запит про міжнародну правову допомогу. Порядок виконання запиту (доручення) про міжнародну правову допомогу на території України. процесуальні дії, які потребують спеціального дозволу.

Визнання та виконання вироків судів іноземних держав та передача засуджених осіб.

Видача осіб, яві вчинили кримінальне правопорушення (екстрадиція). Направлення запиту про видачу особи (екстрадицію). Порядок підготовки документів та направлення запитів Тимчасова видача. Особливості тримання під вартою. Тимчасовий арешт. Екстрадиційний арешт. Фактична передача особи.

Тема 28. Кримінальне провадження у порядку перейняття. Визнання та виконання вироків судів іноземних держав та передача засуджених осіб

Порядок і умови перейняття кримінального провадження від іноземних держав. Тримання під вартою особи до отримання запиту про перейняття кримінального провадження. Порядок кримінального провадження, що перейняте від іншої держави. Порядок і умови передання кримінального провадження компетентному органу іншої держави. Зміст і форма клопотання про передання кримінального провадження іншій державі.

Підстави і порядок виконання вироків судів іноземних держав. Розгляд судом питання про виконання вироку суду іноземної держави. Виконання вироку суду іноземної держави. Умови передачі засуджених осіб і їх прийняття для відбування покарання. Порядок і строки вирішення питання про передачу осіб, засуджених судами України, для відбування покарання в іноземних державах. Організація виконання покарання щодо переданої засудженої особи. Повідомлення про зміну або скасування вироку суду іншої держави. Витрати, пов'язані з передачею засудженої особи.

2 СТРУКТУРА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

№ пп	Найменування розділів і тем	Лекції	Сем.	Самостійн.
<i>Змістовий модуль 1. Поняття, принципи, система курсу кримінального процесу</i>				
1	Поняття, завдання і система курсу кримінального процесу	2		
2	Кримінальне процесуальне законодавство		2	
3	Засади кримінального провадження	2	2	
4	Суб'єкти кримінальної процесуальної діяльності	2	4	
5	Наука кримінального процесу: предмет, система, завдання			8
6	Кримінальні процесуальні засади та їх правовий зміст			8
7	Державний захист суддів, працівників суду і правоохоронних органів та осіб, які беруть участь у кримінальному провадженні			8
Всього за 1 модуль		6	8	24
<i>Змістовий модуль 2. Доказування в кримінальному процесі. Заходи забезпечення кримінального провадження</i>				
8	Процесуальні строки та судові витрати			6
9	Докази і доказування у кримінальному процесі	2	2	
10	Заходи забезпечення кримінального провадження	2	2	
11	Запобіжні заходи	2	2	
12	Загальні положення теорії доказів			6
13	Особливості процесу доказування на стадіях кримінального процесу			8
14	Відшкодування шкоди у кримінальному провадженні			8
Всього за 2 модуль		6	6	28
<i>Змістовий модуль 3. Процесуальна форма досудового розслідування</i>				
15	Загальні положення досудового розслідування	2	2	
16	Слідчі (розшукові) дії	2	2	
17	Негласні слідчі (розшукові) дії	2	2	
18	Повідомлення про підозру	2	2	
19	Закінчення і зупинення досудового розслідування	2	2	
20	Особливості досудового розслідування кримінальних проступків			6

21	Взаємодія слідчого з оперативними підрозділами на стадії досудового розслідування			6
22	Оскарження рішень, дій чи бездіяльності під час досудового розслідування			6
	Всього за третій модуль	10	10	18
<i>Змістовий модуль 4. Судове провадження у кримінальній справі</i>				
23	Підсудність кримінальних справ. Підготовче провадження	2	2	
24	Загальні положення судового розгляду	2	2	
25	Порядок судового розгляду кримінальної справи	2	4	
26	Особливі порядки провадження в суді першої інстанції			
27	Постановлення та проголошення судового рішення	2	2	
28	Зміна обвинувачення в суді першої інстанції та реалізація правил про недопустимість погіршення становища обвинуваченого			6
29	Дія принципів кримінального процесу на стадії судового розгляду			6
30	Особливості промови адвоката на стадії судового провадження			6
31	Особливості промови прокурора на стадії судового провадження			6
	Всього за 4 модуль	8	10	24
<i>Змістовий модуль 5. Перегляд судових рішень в кримінальному провадженні</i>				
32	Провадження в суді апеляційної інстанції	2	2	
33	Провадження в суді касаційної інстанції	2	2	
34	Виконання судових рішень	2	2	
35	Провадження за нововиявленими або виключними обставинами	2	2	
37	Реалізація правил про недопустимість погіршення становища засудженого (виправданого) у стадії апеляційного провадження кримінальної справи			6
38	Міжнародне співробітництво під час кримінального провадження	2		
39	Відновлення втрачених матеріалів кримінального провадження			6
	Всього за 5 модуль	10	8	12
<i>Змістовий модуль 6. Особливі порядки кримінального провадження</i>				

	Кримінальне провадження щодо застосування примусових заходів медичного характеру			
41	Кримінальне провадження щодо застосування примусових заходів виховного характеру			
42	Кримінальне провадження на підставі угод			
43	Кримінальне провадження у формі приватного обвинувачення			
44	Кримінальне провадження щодо окремої категорії осіб			
45	Кримінальне провадження, яке містить відомості, що становлять державну таємницю			
46	Визнання та виконання вироків судів іноземних держав та передача засуджених осіб			8
47	Кримінальний процес зарубіжних країн			8
	Всього за 6 модуль	0	0	16
<i>Змістовий модуль 7. Особливі порядки кримінального провадження</i>				
49	Кримінальне провадження в порядку перейняття			6
50	Кримінальне провадження на території дипломатичних представництв, консульських установ України на повітряному, морському чи річковому судні, що перебуває за межами України під прапором або розпізнавальним знаком України, якщо це судно приписано до потру, розташованого в Україні			
51	Особливий режим досудового розслідування, судового розгляду в умовах воєнного стану			
52	Міжнародно-правові стандарти в сфері захисту прав людини у кримінальному провадженні			8
53	Провадження в суді присяжних в зарубіжних країнах			8
54	Проблеми реабілітації в кримінальному процесі			8
55	Кримінальний процес континентальної (романо-германської) та англосаксонської систем права (історичний розвиток та загальна характеристика)			8
	Всього за 7 модуль	0	0	38

	Всього:	40	40	160
--	----------------	-----------	-----------	------------

3. ТЕМИ СЕМІНАРСЬКИХ ЗАНЯТЬ

№ з/п	Назва теми	Кількість годин (д/з)	
	Кримінальне процесуальне законодавство	2	
	Засади кримінального провадження	2	
	Суб'єкти кримінальної процесуальної діяльності	2	
	Докази і доказування у кримінальному процесі	2	
	Заходи забезпечення кримінального провадження	2	
	Запобіжні заходи	2	
	Загальні положення досудового розслідування	2	
	Слідчі (розшукові) дії	2	
	Негласні слідчі (розшукові) дії	2	
	Повідомлення про підозру	2	
	Закінчення і зупинення досудового розслідування	2	
	Підсудність кримінальних справ. Підготовче провадження	2	
	Загальні положення судового розгляду	2	
	Порядок судового розгляду кримінальної справи	4	
	Постановлення і проголошення судового рішення	2	
	Провадження в суді апеляційної інстанції	2	
	Провадження в суді касаційної інстанції	2	
	Виконання судових рішень	2	
	Провадження за ново виявленими або виключними обставинами	2	
	Разом	40	

4 ПЛАНИ СЕМІНАРСЬКИХ ЗАНЯТЬ

Змістовий модуль 1. Поняття, принципи, система курсу кримінального процесу

Семінарське заняття 1

Тема: Кримінальне процесуальне законодавство

План

1. Поняття кримінально-процесуального права.
2. Кримінальний процесуальний закон і кримінальні процесуальні норми.
3. Чинність кримінального процесуального закону в просторі, часі, щодо осіб.
4. Процесуальна форма.
5. Процесуальні гарантії.

6. Кримінальні процесуальні функції.
7. Предмет і методи кримінально-процесуального права.

Теми рефератів та доповідей

1. Характеристика функції обвинувачення.
2. Характеристика функції захисту.
3. Характеристика функції правосуддя.
4. Диференціація процесуальної форми.

Питання для самостійного опрацювання

1. Санкції в кримінальному процесуальному законі.
2. Правове регулювання в сфері кримінального судочинства.
3. Співвідношення імперативного і диспозитивного методів правового регулювання у кримінальному процесі.
4. Співвідношення стадій логічної і функціональної послідовності в кримінальному процесі.
5. Концептуальна модель КПК України і проблеми реалізації ідей правової держави у сфері правосуддя.
6. Тлумачення і застосування норм кримінального процесуального права.

Питання та завдання для самоконтролю

1. В чому полягає зміст кримінального процесуального права?
2. Охарактеризуйте поняття кримінального процесуального закону.
3. В чому полягає чинність кримінального процесуального закону у часі?
4. В чому полягає чинність кримінального процесуального закону у просторі?
5. В чому полягає чинність кримінального процесуального закону щодо осіб?
6. Розкриття значення кримінальної процесуальної форми.
7. З яких елементів складається система кримінальних процесуальних гарантій?
8. Дайте визначення кримінальних процесуальних функцій.
9. Які існують види основних кримінальних процесуальних функцій?
10. Які існують види додаткових кримінальних процесуальних функцій?

Література

1. Конституція України від 28 червня 1996 р. URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/254K/96-Вр>
2. Конвенція про захист прав людини і основоположних свобод від 4 листопада 1950 р. : URL: http://zakon4.rada.gov.ua/laws/shgw/995_004
3. Загальна декларація прав людини від 10 грудня 1948 р.: URL: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/995_015
4. Міжнародний пакт про громадянські і політичні права від 16 грудня 1966 р.: URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/99>

5. Конвенція ООН проти катувань та інших жорстоких, нелюдських або таких, що принижують гідність, видів поводження і покарання від 10 грудня 1984 р. URL: http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=995_085

6. Про виконання рішень та застосування практики Європейського суду з прав людини : Закон України від 23 лютого 2006 р. // Офіційний вісник України. 2006. № 12. С 16-22.

7. Про судоустрій і статус суддів : Закон України від 02.06. 2016 р. № 1402-УШ // Відомості Верховної Ради України. 2016. № 31. Ст. 545.

8. Кримінальний процесуальний кодекс України. Науково-практичний коментар : у 2 т. / О. М. Бандурка, Є. М. Блажівський, Є. П. Бурдоль та ін.; за заг. ред. В. Я. Тація, В. П. Шпонки, А. В. Портнова. Х.: Право, 2012. Т. 1. 768 с

9. Кримінальний процесуальний кодекс України. Науково-практичний коментар : у 2 т. / Є. М. Блажівський, Ю. М. Грошевий, Ю. М. Дьомін та ін. ; за заг. ред. В. Я. Тація, В. П. Шпонки, А. В. Портнова. Х.: Право, 2012. Т. 2. 664 с

10. Кримінальний процесуальний кодекс України. Науково-практичний коментар / за заг. ред. В. Г. Гончаренка, В. Т. Нора, М. Є. Шумила. К.: Юстініан, 2012. 1224 с.

11. Кримінальний процесуальний кодекс України. Науково-практичний коментар : у 2 т. Т. 1 / О. М. Бандурка, Є. М. Блажівський, Є. П. Бурдоль та ін. ; за заг. ред. В. Я. Тація, В. П. Шпонки, А. В. Портнова. Х. : Право, 2012. 768 с. – С. 247–308 (автор – Погорецький М.А.); С. 367–391 (автор – Шило О.Г.).

12. Тертишник В.М. Кримінальний процесуальний кодекс України. Науково-практичний коментар. Вид. 20-те, доповн. і перероб. Київ : Алерта, 2023. 1120 с.

13. Кримінальний процес : підручник / Ю. М. Грошевий, В. Я. Тацій, А. Р. Туманец та ін.; за ред. В. Я. Тація, Ю. М. Грошевого, О. В. Капліної, О. Г. Шило. Х.: Право; 2013. 824 с.

14. Михеєнко М.М., Шибіко В.В., Нор В.Т. Кримінально-процесуальне право/ М.М. Михеєнко, в.В. Шибіко, В.Т. Нор. 1999 р. 356 с.

15. Кобзар О.Ф. Кримінальний процес : підруч. / Бойко О.П., Гаркуша А.Г., Захарко А.В., Литвинов В.В., Рогальська В.В., Сербін М.М., Солдатенко О.А., Федченко В.М., Черняк Н.П./ кер. авт. кол. д-р юрид. наук, доц. О.Ф. Кобзар. У 2-х ч. Ч. 1. Дніпро : Дніпроп. держ. ун-т внутр. справ ; Ліра ЛТД, 2017. 337 с.

16. Хитра А.Я. Кримінальний процес: підручник / Р. І. Благута, Ю. В. Гуцуляк, О. М. Дуфенюк та ін.; за заг. ред. А. Я. Хитри, Р. М. Шехавцова, В. В. Луцика. Львів: ЛьвДУВС, 2019. Ч. 1. 532 с.

17. Кримінальний процес України: у питаннях і відповідях : навч. посіб. / кол. авт.: Абламський С. Є., Глобенко Г. І., Романюк В. В. та ін.; за заг. ред. Т. Г. Фоміної; МВС України, Харк. нац. ун-т внутр. справ. Харків : ХНУВС, 2021. 300 с.

18. Удалова Л.Д. Кримінальний процес: підручник / за заг. ред. Д. П. Письменного, Л. Д. Удалової, М. А. Погорецького, С. С. Чернявського. Київ:, «Центр учбової літератури», 2022. 780 с.

19. Кримінальний процес : підручник / І. В. Басиста, Р. І. Благута, І. В. Гловюк та ін. ; за заг. ред. А. Я. Хитри, Р. М. Шехавцова. Львів : Львівський державний університет внутрішніх справ, 2022. Ч. 1. 492 с.

20. Тертишник В. М. Кримінально-процесуальне право України: Підручник. 10-те вид., доповн. і перероб. Київ: Алерта, 2023. 698 с.

21. Основи кримінального процесу : навч. посіб. / О. В. Пчеліна, Т. Г. Фоміна, В. В. Романюк, Г. І. Глобенко ; за заг. ред. д-ра юрид. наук, доц. Т. Г. Фоміної. Харків : ХНУВС, 2023. 132 с.

Семінарське заняття 2

Тема: Засади кримінального провадження

План

1. Поняття і значення засад кримінального провадження.
2. Характеристика засад кримінального провадження.

Теми рефератів та доповідей

1. Система засад (принципів) кримінального процесу.
2. Гарантії недоторканості особи.
3. Порядок реалізації засад (принципів) кримінального процесу.
4. Етичні засади в судовій діяльності.

Питання для самостійного опрацювання

1. Засада (принцип) неприпустимості примушування до свідчення проти самого себе та своїх близьких родичів.
2. Засада (принцип) таємниці наради суддів.
3. Засада (принцип) забезпечення повної реабілітації осіб, незаконно та безпідставно притягнутих до відповідальності.
4. Засада (принцип) документованості.
5. Засада (принцип) справедливості.
6. Засада (принцип) стадійності.

Питання та завдання для самоконтролю

1. Розкрийте поняття та значення засад (принципів) кримінального провадження.
2. В чому полягає суть засад (принципів) верховенства права?
3. В чому полягає суть засад (принципів) законності?
4. В чому полягає суть засади (принципу) рівності перед законом та судом?
5. В чому полягає суть засади (принципу) поваги до людської гідності?
6. В чому полягає суть засади (принципу) права на свободу та особисту недоторканість?
7. В чому полягає суть засади (принципу) недоторканості житла та іншого володіння особи?
8. В чому полягає суть засади (принципу) таємниці спілкування?

9. В чому полягає суть засади (принципу) невторчання в особисте життя?
10. В чому полягає суть засади (принципу) недоторканості права власності?
11. В чому полягає суть засади (принципу) презумпції невинуватості та забезпечення доведеності вини?
12. В чому полягає суть засади (принципу) свободи від самовикриття?
13. В чому полягає суть засади (принципу) забезпечення права на захист?
14. В чому полягає суть засади (принципу) публічності?
15. В чому полягає суть засади (принципу) безпосередності дослідження доказів?

Практичні завдання

Задача 1. При відкритті судового засідання по справі Карвича Н.З., який обвинувачувався в розбійному нападі, захисник Карвича Н.З. заявив суду, що Карвич Н.З. за національністю латиш, погано розуміє українську мову і дуже слабо нею володіє, між тим досудове розслідування проводилось без участі перекладача. За цими підставами захисник прохав повернути справу прокурору для провадження досудового слідства.

Прокурор заперечував проти клопотань захисника, вказуючи, що на досудовому слідстві Карвич Н.З. не просив забезпечити його допомогою перекладача, а на даний час перекладач викликаний і з його участю буде розглянуто справу.

Як повинен вчинити суд?

Задача 2. Барієву Б.Б. було повідомлено про підозру у вчиненні злочину, передбаченого ч.3 ст.185 КК України. Підозрюваний винним себе не визнав і пояснив слідчому, що не міг бути причетним до вказаного злочину, так як в момент його скоєння знаходився в іншому місці. Слідчий заявив, що не може прийняти до уваги доводи Барієва, так як той не представив йому докази, які підтверджують алібі.

Чи відповідають дії слідчого принципам кримінальному процесу?

Задача 3. Народний депутат Кленков О.І. був викликаний повісткою на судовий розгляд по справі про криміналь не правопорушення, передбачене ст.123 КК України, в якості потерпілого при відкритті судового розгляду Кленков О.І. заявив клопотання про розгляд справи у закритому судовому розгляді. Клопотання обґрунтував тим, що не хоче оголошувати цей інцидент.

Суддя задовольнив клопотання Кленкова О.І. і виніс постанову, в якій сказав: “Приймаючи до уваги, що розголошення даних судового розгляду можуть негативно позначитись на депутатській діяльності Кленкова О.І., слухання по справі провести в закритому судовому засіданні”.

Якими принципами кримінального процесу слід керуватися при оцінці прийнятого суддею рішення?

Задача 4. При призначенні до слухання справи Мушкина О.Г., який обвинувачувався в підпалі, суд постановив слухати справу з участю прокурора і захисника. В судовий розгляд 18 серпня з'явився прокурор, захисник і всі свідки, але обвинувачений, який знаходився під вартою, не був доставлений і справа була відкладена. На наступний судовий розгляд 29 серпня був доставлений обвинувачений, з'явилися всі свідки і прокурор, але не з'явився захисник. Суд постановив: "Приймаючи до уваги, що захисник не з'явився і що повторно відкладати справу не доцільно, слухати справу без участі захисника і прокурора". Потім суд розглянув справу і постановив вирок.

Чи правильні дії судді?

Задача 5. По справі Устименко І.І. і Волкова Н.М., по справам яких було проведено підготовче засідання по обвинуваченню в розбійному нападі, на судовий розгляд з'явилися свідки і потерпілі Макаров О.З. і Сватова І.О. На судовий розгляд з'явився лише свідок Теплов О.М., потерпілі і інші свідки в суд не з'явилися, довідок про вручення їм повісток в справі не було. Прокурор запропонував слухати справу в відсутності свідків, які не з'явилися, захисник підтримав думку прокурора. Суд постановив: слухати справу. Обвинувачені Устименко і Волков, які на досудовому слідстві визнали себе винними, на судовому розгляді відмовилися від раніш даних ними показань і наполягали на тому, що вони невинні. Суд допитав обвинувачених, оголосив показання, дані ними на досудовому слідстві, допитав свідка Теплового Г., оголосив показання, дані на досудовому слідстві потерпілими і іншими свідками і постановив вирок.

Оцініть правильність дій суду?

Задача 6. Кодрян В.М., який знаходився у відрядженні у м. Харкові, став очевидцем хуліганства і був запрошений до відділу Національної поліції м. Харкова для допиту в якості свідка. Перед початком допиту свідок заявив, що він є громадянином республіки Молдова і буде давати показання на молдавській мові. Слідчий не заперечував проти цього, пояснивши, що довгий час працював у Кишиньові і дуже добре знає молдавську мову. Після того як Кодрян В.М. повідомив все, що йому стало відомо по справі, на молдавській мові, слідчий оформив протокол допиту свідка на російській мові і роз'яснив Кодряну В.М. його зміст. Після цього свідок і слідчий підписали протокол допиту.

Чи забезпечив слідчий такою процедурою дотримання принципів кримінального процесу?

Задача 7. Проводячи підготовче судове засідання по обвинуваченню Бочарова Б. за ч.2 ст.190 КК, суддя зазначив в ухвалі, що розгляд даної справи призначається за участю державного обвинувача. Про захисника в ухвалі не згадувалось. У судовому засіданні з'явилися державний обвинувач, захисник у розгляді справи участі не брав.

Хоча до журналу судового засідання прикладена заява Бочарова Б. про те, що він буде захищатися сам, з його апеляційної скарги видно, що підставою для відмови від захисника стала неявка адвоката у судове засідання.

Які порушення кримінального процесуального закону були допущені судом?

Задача 8. В чергову частину Шевченківського відділу Нацполіції м. Харькова по телефону надійшло повідомлення громадянки Лобанової Л. про те, що з її квартири скоєна крадіжка. Для перевірки вказаної інформації на місце події виїхав черговий слідчий і працівник оперативного підрозділу. В результаті перевірки було встановлено, що на вхідних дверях кв.27 буд.3 по вул. Асхарова є сліди злому, в квартирі безлад. Лобанова пояснила, що з дому зникли відеомагнітофон, 10 відеокасет, шкіряна куртка.

Лобанов Л. давати будь-які пояснення відмовився і вказав, що про крадіжку його жінка повідомила без поради з ним, сам він не заінтересований у кримінальному провадженні по факту крадіжки його індивідуального майна. Причину цього Лобанов Л. пояснювати відмовився.

Як повинен вчинити слідчий? Якими принципами кримінального процесу він повинен керуватися при прийнятті рішення?

Задача 9. Дільничний інспектор з метою перевірки інформації, що в нього була, про незаконне зберігання нарізної мисливської зброї разом з працівником оперативного підрозділу прибув до будинку громадянина Василенко В.

Василенко В. відкрив двері домоволодіння, робітники Національної поліції пояснили, що вони здійснюють перевірку паспортного режиму. Господар впустив їх в будинок, після чого дільничний інспектор зайнявся перевіркою документів. Оперуповноважений в цей час оглянув всі кімнати в будинку, а також приміщення, в літній кухні і гаражі. Нічого не виявивши, робітники міліції вибачились і покинули будинок Василенко В.

Чи відповідають дії робітників Нацполіції принципам кримінального процесу?

Задача 10. Чернов К. вранці доставив в відділ міліції 15-річного Тихонова О. і заявив, що підліток наніс побої його неповнолітньому сину. Тихонов О. давати будь-які пояснення відмовився і працівники Нацполіції помістили його в окрему кімнату до з'ясування обставин, які мали місце. Тихонов О. пробувши до вечора, був відправлений додому без будь-яких пояснень.

Оцініть вказану ситуацію з точки зору принципів кримінального процесу.

Задача 11. Слідчим Галицького відділення Нацполіції м. Львова було розпочате провадження за ознаками ч. 1 ст. 185 КК України. Під час розслідування було встановлено, що Пилипчук П., повертаючись із футбольного матчу, в трамваї здійснив крадіжку грошей у громадянки Матвієнко М. Цього ж вечора він завдав побоїв і заподіяв легкі тілесні пошкодження, з короткочасним

розладом здоров'я глухонімії громадянці Мисник М. за те, що вона відмовилася піти з ним до кінотеатру.

Встановивши дійсні обставини справи, слідчий повідомив Пилипчуку П. підозру у вчиненні злочинів, передбачених ч. 1 ст. 185 та ч. 2 ст. 125 КК України. Однак через 5 днів громадянки Матвієнко М. і Мисник М. звернулися до слідчого з заявами, в яких просили не притягати Пилипчука П. до кримінальної відповідальності, враховуючи його молодий вік.

Слідчий клопотання потерпілих відхилив, мотивуючи тим, що справа була розпочата за ознаками двох злочинів, а не одного і що розслідування її фактично закінчене.

Рішення слідчого було оскаржене потерпілими до прокурора.

Яке рішення повинен прийняти прокурор за скаргами потерпілих?

Чи зміниться правова ситуація, якщо кримінальна справа за фактом вчинення обох злочинів буде розпочата не слідчим, а прокурором?

Задача 12. Оперативний працівник Петренко П. одержав інформацію про те, що на квартирі у громадянина Усенка У. незаконно зберігаються наркотичні засоби в особливо великих розмірах (ч. 3 ст. 307 КК). Побоючись за те, що наркотичні засоби будуть швидко передані на продаж, він вирішив їх вилучити. Прибувши на квартиру Усенка У., оперативний працівник встановив, що господарів вдома немає. Двері йому відчинив малолітній син Усенка У. Оперативний працівник запросив двох сусідів як понятих, зайшов з ними до квартири Усенка У. і провів там обшук. Під час обшуку було виявлено 200 грамів макової соломи і чотири упаковки кофеїну, про що було відзначено у протоколі обшуку, який підписали всі присутні під час обшуку. Було розпочате провадження.

Чи були допущені порушення закону працівником поліції. Якщо так, то якого саме?

Чи були порушені принципи кримінального процесу? Якщо так, то які. Розкрийте їх зміст.

Задача 13. Під час апеляційного провадження кримінальної справи судова колегія Закарпатського апеляційного суду дійшла висновку, що вирок Виноградівського районного суду слід скасувати, а справу повернути на новий розгляд. Підставою для цього рішення були такі обставини.

З матеріалів справи вбачається, що засуджений Гофінгер Г. є угорцем за національністю і українською та російською мовами володіє недосконало. Копія ж обвинуваченого акту була йому вручена російською мовою. В справі є письмове клопотання засудженого, яким він просив суд, щоб захист його інтересів у суді було доручено адвокатові Гриці Г., який досконало володіє угорською мовою. Суд, відмовивши в задоволенні клопотання засудженому, лише через 3 дні призначив захисником адвоката Дудку Д. Останній угорську мову знав недосконало, і коли засуджений про це дізнався, то відмовився від показань у суді і від захисника.

Чи були допущені порушення принципів кримінального процесу на досудовому розслідуванні?

Чи були порушені принципи кримінального процесу в суді?

Чи правильні дії апеляційного суду?

Задача 14. Під час розгляду справи про обвинуваченню Мацюка М. у вчиненні злочину, передбаченому ст. 115 КК України, свідки в судовому засіданні дали такі показання. Свідок Гец Г. показав, що після того, як Мацюк М. схопив потерпілого Пилипчука П. за горло і почав його душити, останній вирвався і, пробігши 25-30 метрів, упав. Такі ж показання дав свідок Крутяков К.. Свідок Харченко Х. показав, що в той момент, коли Пилипчук П. вирвався від Мацюка М. і побіг, його наздогнав Веремчук В. і завдав кількох ударів палицею. Після цього Пилипчук П. впав і більше не підводився. Два інші свідки пояснили, що вони на місці бійки не були, але, йдучи вулицею, побачили людину, яка лежала на тротуарі, підняли її і повезли до лікарні. Як пізніше з'ясувалося, це був Пилипчук П. Вони були при огляді потерпілого лікарем і чули, як останній, обстежуючи хворого, сказав: «Ще одна жертва інфаркту». Свідок Власов В., який був очевидцем події, виїхав невідомо куди і своїх показань не давав.

З висновку судово-медичної експертизи, який є у справі, вбачається, що смерть Пилипчука настала від асфіксії. Суд визнав Мацюка М. винним у тому, що він схопив Пилипчука П. за горло і задушив його.

Порушення яких принципів кримінального процесу припустився суд?

З'ясуйте суть цих принципів.

Задача 15. Сімнадцятирічний Фесюк Ф. і двадцятирічний Раєвський Р. вчинили крадіжку продуктів зі складу Галицького гастрономторгу м. Львова на суму 2 108 грн, і їм було повідомлено про підозру у вчиненні злочину, передбаченого ст. 185 КК України. Повідомлення про підозру Фесюкові Ф. слідчий провів у присутності захисника — адвоката Зайди З. Коли Раєвський Р. довідався про це, він порушив клопотання, щоб йому також негайно дозволили запросити адвоката як захисника. У клопотанні Раєвський Р. зазначив, що в нашій країні всі громадяни рівні перед законом і судом. Слідчий поставив його в нерівне положення з Фесюком Ф., чим допустив порушення закону. Слідчий відмовив у задоволенні клопотання, мотивуючи це тим, що Раєвський Р. є повнолітнім, а в таких випадках участь захисника не є обов'язковою.

Чи обґрунтовані вимоги обвинуваченого Раєвського Р.?

У чому полягає принцип рівності громадян перед законом і органом, що веде процес?

Чи порушив слідчий право на захист Раєвського Р.?

Задача 16. Скасувавши вирок суду, яким комбайнера Микитку М. було засуджено за вчинення крадіжки 10 центнерів зерна на два роки позбавлення волі, судова палата в кримінальних справах Волинського апеляційного суду у своїй ухвалі вказала: «...Районний суд не врахував при винесенні вироку, що

комбайнер Микитка М. є сумлінним виробничником, що правління колективного господарства «Зоря» просило суд не позбавляти його волі... Районному судові під час нового розгляду необхідно врахувати вказані обставини і обрати Микитці М. міру покарання, не пов'язану з позбавленням волі...».

Зробіть правовий аналіз описаної ситуації. Оцініть дії апеляційного суду з точки зору принципів кримінального процесу.

Задача 17. 8 жовтня у районному суді м. Львова розглядалася справа по обвинуваченню учня 9-го класу Семенова Петра П. у вчиненні крадіжки з кіоску. В судове засідання прибули класний керівник Петра П. і п'ять учнів його класу, щоб бути присутніми на засіданні, а пізніше обговорити дане провадження з усіма учнями класу. Головуючий в справі суддя Заніздра З. запропонував учням залишити зал судового засідання, вказавши, що закон не дозволяє неповнолітнім бути присутніми на судовому засіданні. Класний керівник заперечила головуючому, заявивши, що згідно із законом будь-який судовий процес є відкритим і кожний громадянин незалежно від віку може бути присутнім при розгляді кримінальної справи.

Який принцип кримінального процесу був в основі дискусії класного керівника і судді?

Вирішіть спір відповідно до вимог процесуального закону.

Задача 18. Розглядаючи кримінальну справу Буряка Б. за ч. 1 ст. 296 КК України, суд встановив, що обвинувачений вчинив злочин у день свого 18-річчя. Оскільки справа слухалася з участю прокурора, а обвинувачений захисника не мав, то суд викликав адвоката юридичної консультації і запропонував йому взяти захист підсудного. Однак Буряк Б. категорично, спочатку усно, а потім і в письмовій заяві, відмовився від захисника. Він заявив, що здійснювати захист буде сам і сторонньої допомоги не потребує. Суд задовольнив клопотання обвинуваченого.

У чому полягає суть принципу забезпечення обвинуваченому права на захист?

Чи правильно вчинив суд, задовольнивши клопотання обвинуваченого?

Чи змінилася б ситуація, коли б обвинувачений мав 25 років?

Задача 19. З'ясувавши думку учасників процесу, суд виніс ухвалу такого змісту: «Беручи до уваги, що всі свідки, які не з'явилися до суду, допитані під час досудового розслідування, показання є в справі і їх можна зачитати в судовому засіданні, а також те, причина неявки свідків є поважною, суд вважає можливим подовжувати розгляд справи».

Суд розглянув справу і постановив обвинувальний вирок. Чи допустив суд порушення основних кримінального процесу?

Якщо так, то яких? У чому полягає їх суть?

Задача 20. У районному суді розглядалася справа по обвинуваченню Грушовського Г. у злочині, передбаченому ч. 2 ст. 185 КК України. Справа

слухалася 5 жовтня, але не була закінчена у зв'язку з захворюванням захисника обвинуваченого, і головуєчий оголосив перерву до наступного дня. 6 жовтня судовий розгляд справи був закінчений і суд постановив обвинувальний вирок.

В апеляційній скарзі на вирок суду захисник обвинуваченого просив апеляційний суд пом'якшити міру покарання. На його думку, суд не врахував низки пом'якшуючих обставин і це сталося тому, що після оголошення перерви 5 жовтня він розглядав цивільні справи. Втомлені судді на другий день не звернули увагу на згадані обставини. Потерпілий у своїх запереченнях на апеляцію стверджував, що вирок суду є законним і справедливим. Та обставина, що суд під час перерви розглядав інші справи, не може вплинути на вирішення кримінальної справи, оскільки ті справи були не кримінальні, а цивільні.

Як має вчинити апеляційна інстанція?

Чи відомий кримінальному процесу України принцип безперервності судового розгляду?

Література

1. Конституція України від 28 червня 1996 р. URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/254K/96-Вр>

3. Конвенція про захист прав людини і основоположних свобод від 4 листопада 1950 р. : URL: http://zakon4.rada.gov.ua/laws/shgw/995_004

3. Загальна декларація прав людини від 10 грудня 1948 р.: URL: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/995_015

4. Міжнародний пакт про громадянські і політичні права від 16 грудня 1966 р.: URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/99>

5. Конвенція ООН проти катувань та інших жорстоких, нелюдських або таких, що принижують гідність, видів поводження і покарання від 10 грудня 1984 р. URL: http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=995_085

6. Мінімальні стандартні правила відправлення правосуддя щодо неповнолітніх («Пекінські правила») від 29 листопада 1985 р.: URL: Режим доступу: <http://ua-info.biz/legal/baseni/ua-rmpubu/index.htm>

7. Про виконання рішень та застосування практики Європейського суду з прав людини : Закон України від 23 лютого 2006 р. // Офіційний вісник України. 2006. № 12. С 16-22.

8. Про безоплатну правничу допомогу: Закон України від 2 червня 2011 р. // Відомості Верховної Ради України. 2011. № 51. Ст. 577.

9. Про судоустрій і статус суддів : Закон України від 02.06. 2016 р. № 1402-УШ // Відомості Верховної Ради України. 2016. № 31. Ст. 545.

10. Кримінальний процесуальний кодекс України. Науково-практичний коментар : у 2 т. / О. М. Бандурка, Є. М. Блажівський, Є. П. Бурдоль та ін.; за заг. ред. В. Я. Тація, В. П. Шпонки, А. В. Портнова. Х.: Право, 2012. Т. 1. 768 с

11. Кримінальний процесуальний кодекс України. Науково-практичний коментар : у 2 т. / Є. М. Блажівський, Ю. М. Грошевий, Ю. М. Дьомін та ін. ; за заг. ред. В. Я. Тація, В. П. Шпонки, А. В. Портнова. Х.: Право, 2012. Т. 2. 664 с

12.Кримінальний процесуальний кодекс України. Науково-практичний коментар / за заг. ред. В. Г. Гончаренка, В. Т. Нора, М. Є. Шумила. К.: Юстініан, 2012. 1224 с.

13.Кримінальний процесуальний кодекс України. Науково-практичний коментар : у 2 т. Т. 1 / О. М. Бандурка, Є. М. Блажиський, Є. П. Бурдоль та ін. ; за заг. ред. В. Я. Тація, В. П. Пшонки, А. В. Портнова. Х. : Право, 2012. 768 с. – С. 247–308 (автор – Погорецький М.А.); С. 367–391 (автор – Шило О.Г.).

14.Тертишник В.М. Кримінальний процесуальний кодекс України. Науково-практичний коментар. Вид. 20-те, доповн. і перероб. Київ : Алерта, 2023. 1120 с.

15.Кримінальний процес : підручник / Ю. М. Грошевий, В. Я. Тацій, А. Р. Туманец та ін.; за ред. В. Я. Тація, Ю. М. Грошевого, О. В. Капліної, О. Г. Шило. Х.: Право; 2013. 824 с.

16. Кобзар О.Ф. Кримінальний процес : підруч. / Бойко О.П., Гаркуша А.Г., Захарко А.В., Литвинов В.В., Рогальська В.В., Сербін М.М., Солдатенко О.А., Федченко В.М., Черняк Н.П./ кер. авт. кол. д-р юрид. наук, доц. О.Ф. Кобзар. У 2-х ч. Ч. 1. Дніпро : Дніпроп. держ. ун-т внутр. справ ; Ліра ЛТД, 2017. 337 с.

17. Хитра А.Я. Кримінальний процес: підручник / Р. І. Благута, Ю. В. Гуцуляк, О. М. Дуфенюк та ін.; за заг. ред. А. Я. Хитри, Р. М. Шехавцова, В. В. Луцика. Львів: ЛьвДУВС, 2019. Ч. 1. 532 с.

18. Кримінальний процес України: у питаннях і відповідях : навч. посіб. / кол. авт.: Абламський С. Є., Глобенко Г. І., Романюк В. В. та ін.; за заг. ред. Т. Г. Фоміної; МВС України, Харк. нац. ун-т внутр. справ. Харків : ХНУВС, 2021. 300 с.

19. Удалова Л.Д. Кримінальний процес: підручник / за заг. ред. Д. П. Письменного, Л. Д. Удалової, М. А. Погорецького, С. С. Чернявського. Київ: «Центр учбової літератури», 2022. 780 с.

20. Кримінальний процес : підручник / І. В. Басиста, Р. І. Благута, І. В. Гловюк та ін. ; за заг. ред. А. Я. Хитри, Р. М. Шехавцова. Львів : Львівський державний університет внутрішніх справ, 2022. Ч. 1. 492 с.

21. Тертишник В. М. Кримінально-процесуальне право України: Підручник. 10-те вид., доповн. і перероб. Київ: Алерта, 2023. 698 с.

22. Основи кримінального процесу : навч. посіб. / О. В. Пчеліна, Т. Г. Фоміна, В. В. Романюк, Г. І. Глобенко ; за заг. ред. д-ра юрид. наук, доц. Т. Г. Фоміної. – Харків : ХНУВС, 2023. 132 с.

23. Гриненко А.В., Кожевников Г.К., Шумилин С.Ф. Принцип презумпции невиновности и его реализация в досудебном уголовном процессе/ А.В. Гриненко, Г.К. Кожевников, С.Ф. Шумилин. Х.: Консум, 1997.

24. Михеєнко М.М., Шибіко В.В., Нор В.Т. Кримінально-процесуальне право/ М.М. Михеєнко, в.В. Шибіко, В.Т. Нор. 1999 р. 356 с.

Семінарське заняття 2

Тема: Суб'єкти кримінальної процесуальної діяльності

План

1. Поняття і класифікація суб'єктів кримінальної процесуальної діяльності.

2. Кримінальні процесуальні функції.
3. Державні органи і посадові особи, які ведуть процес:
  - а) Суд, його повноваження. Законний склад суду.
  - б) Слідчий суддя, суддя, їх повноваження. Обставини, що виключають участь судді, слідчого судді в кримінальному процесі. Відвід судді.
  - в) Прокурор, загальна характеристика його повноважень. Функції прокурора та його повноваження в різних стадіях процесу. Обставини, що виключають участь прокурора в кримінальному процесі.
  - г) Слідчий, його повноваження. Обставини для відводу слідчого.
  - д) Керівник органу досудового розслідування.
  - е) Дізнавач. Обставини для відводу дізнавача.
  - є) Керівник органу дізнання.
  - ж) Оперативні підрозділи, їх завдання і повноваження. Обставини для відводу.
4. Особи, які захищають свої або представлювані інтереси в кримінальному процесі:
  - а) підозрюваний, його процесуальне становище;
  - б) обвинувачений, його процесуальне становище;
  - в) захисник, його права і обов'язки;
  - г) потерпілий, його процесуальне становище;
  - д) цивільний позивач, його процесуальне становище;
  - е) цивільний відповідач, його процесуальне становище;
  - є) законні представники підозрюваного, обвинуваченого, потерпілого, цивільного позивача;
  - ж) представники потерпілого, цивільного позивача і цивільного відповідача, юридичної особи щодо якої вирішується питання про застосування заходів кримінально-правового характеру, третьої особи щодо майна якої вирішується питання про арешт.
5. Особи, які відіграють допоміжну роль в кримінальному процесі:
  - а) заявник;
  - б) свідок;
  - в) перекладач;
  - в) експерт;
  - г) спеціаліст;
  - д) секретар судового засідання, розпорядник судового засідання;
  - е) понятий.

Теми рефератів та доповідей

1. Процесуальне положення органів і посадових осіб: історія і сучасність.
2. Історичний і зарубіжний досвід регламентації статусу основних учасників процесу.
3. Порядок обрання присяжного засідателя.
4. Процесуальний статус присяжного засідателя.

5. Суд присяжних: позитив, негатив
6. Інститут забезпечення безпеки – невід’ємна частина кримінального процесу.
7. Нормативна база інституту забезпечення безпеки.
8. Права та обов’язки органів, що здійснюють заходи безпеки.
9. Порядок застосування та скасування заходів безпеки по кримінальній справі.
10. Поняття та види гарантій забезпечення безпеки суб’єктів кримінального процесу.

Питання для самостійного опрацювання

1. Порядок формування списків присяжних засідателів.
2. Порівняльна характеристика присяжних і народних засідателів.
3. Процесуальний порядок вирішення відводу.
4. Предмет захисту при забезпеченні безпеки суб’єктів кримінального процесу.
5. Гарантії забезпечення безпеки учасників кримінального процесу.

Питання та завдання для самоконтролю

1. Дайте визначення суб’єктів кримінальної процесуальної діяльності.
2. Розкрийте повноваження судді у кримінальному провадженні.
3. Розкрийте повноваження слідчого судді у кримінальному провадженні.
4. Розкрийте повноваження прокурора у кримінальному провадженні.
5. Розкрийте повноваження керівника органу досудового розслідування у кримінальному провадженні.
6. Розкрийте повноваження слідчого у кримінальному провадженні.
7. Розкрийте повноваження оперативних підрозділів у кримінальному провадженні.
8. Розкрийте процесуальний статус підозрюваного (обвинуваченого) у кримінальному провадженні (права та обов’язки).
9. Розкрийте процесуальний статус потерпілого у кримінальному провадженні (права та обов’язки).
10. Розкрийте процесуальний статус захисника у кримінальному провадженні (права та обов’язки).
11. Розкрийте процесуальний статус цивільного позивача у кримінальному провадженні (права та обов’язки).
12. Розкрийте процесуальний статус цивільного відповідача у кримінальному провадженні (права та обов’язки).
13. Розкрийте процесуальний статус свідка у кримінальному провадженні (права та обов’язки).
14. Розкрийте процесуальний статус експерта у кримінальному провадженні (права та обов’язки).

15. Розкрийте процесуальний статус спеціаліста у кримінальному провадженні (права та обов'язки).

16. Розкрийте процесуальний статус понятого, заявника у кримінальному провадженні (права та обов'язки).

Практичні завдання

Задача 1. Карасика К. було засуджено за хуліганство.

Судова колегія у кримінальних справах апеляційного суду, переглянувши справу в апеляційному порядку, скасувала вирок і повернула справу на новий розгляд. Взято до уваги такі обставини: як видно з висновку судово-психіатричної експертизи, проведеної на досудовому розслідування, Карасик К. виявляв ознаки розумової відсталості в ступені легкої дебільності. У школі він вчився слабо, у 5 і 6 класах залишався на другий рік і у зв'язку з психічними вадами був демобілізований з армії. Захисник брав участь у справі Карасика К. при ознайомленні з матеріалами закінченого досудового розслідування. У суді першої інстанції його не було.

Оцініть правильність рішення суду апеляційної інстанції. Коли участь захисника у кримінальній справі є обов'язковою?

Задача 2. У судовому засіданні Хайман Х. і Петухов П., які обвинувачувались за ч.2 ст.152 КК, заявили відвід державному обвинувачеві - прокурору Костишину К. У своєму клопотанні вони зазначили, що заявляють відвід прокурору тому, що він у процесі досудового слідства погрожував "засадити їх надовго в тюрму".

Суд задовольнив клопотання обвинувачених і виніс ухвалу про відвід прокурора. Однак через 5 днів у судовому засіданні у цій же справі знову взяв участь той самий прокурор, щодо якого обвинувачені і їх захисники знову заявили відвід, виклавши ті ж самі мотиви. Суд відхилив клопотання як необґрунтовані, взявши до уваги також пояснення прокурора про те, що на даний час ніхто з працівників прокуратури не може його замінити.

Засуджені Хайман Х. і Петухов П. та їх захисники звернулися до апеляційного суду з апеляційними скаргами, у яких виклали зазначені обставини.

Чи були законні підстави для відводу прокурора?

Яке рішення має винести апеляційна інстанція за скаргами обвинувачених та їх захисників?

Задача 3. Розглядаючи справу про крадіжку з гуртожитку речей, які належали Радченко О.М., слідчий дійшов висновку, що в справі вже є ряд даних, які вказують на те, що крадіжку скоїв один із п'яти, які проживають разом з Радченко О.М. робітників. В зв'язку з цим слідчий допитав всіх проживаючих в одній кімнаті з потерпілим, як підозрюваних.

Чи правомірні дії слідчого?

Задача 4. Слідчий, який проводив розслідування кримінальної справи по обвинуваченню Андрєєва А. за ч.3 ст.296 КК України російською мовою,

допитав обвинуваченого, потерпілу Степанову С. і свідка Павлова П. їх рідною мовою - марійською, а протоколи допитів оформив російською мовою. Переклад їх показань, зафіксованих в протоколах, з російської мови на марійську робив сам.

Оскільки слідчий добре володів і російською, і марійською мовами, ніяких зауважень на такий порядок спілкування з слідчим ні обвинувачений, ні потерпіла, ні свідок не висловлювали.

В анкетних частинах протоколів допитів потерпілої і свідка суд виявив записи “перекладача не потребує”, у протоколах допиту Андрєєва А. такий запис був відсутній.

Чи були допущені порушення закону слідчим? Якщо були, то які саме і як суд має на них реагувати?

Обвинувачений Годунов Г. заявив відвід слідчому відділенню Нацполіції Кривоножку К. на тій підставі, що той, працюючи раніше оперативним працівником, проводив у цій же справі певні слідчі дії.

Хто і як повинен вирішити питання про відвід?

Задача 5. Виїхавши для проведення слідчого експерименту у справі про злочин, передбачений ч.2 ст.286 КК, слідчий став очевидцем вчинення хуліганства.

Чи може він розпочати провадження за ознаками цього злочину і провести невідкладні, а можливо і всі інші необхідні слідчі дії?

Задача 6. Віник В. обвинувачувався у вчиненні грабежу і розбійного нападу. У підготовчому провадженні справа була призначена з участю державного обвинувача і захисника. Однак 14 грудня 2022 р. Віник В. зробив заяву про відмову від захисника - адвоката Трохимова Т., зазначивши, що захищатися буде сам. Суд своєю ухвалою задовольнив клопотання обвинуваченого без з'ясування причин відмови.

У своєму поясненні, адресованому апеляційній інстанції 11 січня 2022 р., Віник В. зазначив, що у судовому засіданні адвоката не було, а за дві-три хвилини до початку судового засідання секретар запитала, чи потрібен йому адвокат. Виходячи з того, що адвокат за такий короткий час не зміг би ознайомитись з матеріалами справи, він заявив, що захисник йому не потрібен.

За повідомленням Ради адвокатів регіону, угода на захист Віника В. адвокатом Трохимовим Т. не укладалась і ордер на його захист 14 грудня 2022 р. в судовому засіданні не видавався. У справі є ордер, виданий адвокату Трохимову 10 січня 2022 р.

Розглянувши справу без адвоката, місцевий суд засудив Віника В. до позбавлення волі.

Які конкретно порушення кримінального процесуального закону були допущені місцевим судом?

Чи можуть вони бути підставою для скасування вироку щодо Віника В.?

Задача 7. Чемоданов Ч., Колмаков К. і Альошин А. були засуджені апеляційним судом за те, що 12 березня 1022 р. у клубі с. Першотравневе на пропозицію Чемоданова згвалтували малолітню Данилову.

На досудовому слідстві і в суді їх захист здійснював адвокат Сірош.

Чемоданов на досудовому слідстві не визнавав себе винним у згвалтуванні Данилової Д., а також в організації її згвалтування Альошиним А. і Колмаковим К. Останні ж стверджувати, що в злочин їх втягнув Чемоданов Р.

В апеляційній скарзі на захист Чемоданова Р. адвокат просив пом'якшити йому покарання, враховуючи дані про особу засудженого, а в скарзі на захист Альошина А. і Колмакова К. просив врахувати той факт, що вони були втягнуті в злочин Чемодановим Р.

Які порушення закону були допущені органами розслідування і судом? Яке рішення має винести суд касаційної інстанції?

Задача 8. Крисенко К. підозрювався у вчиненні злочину, передбаченого п.4,5 ст.115 КК України. Родичі Крисенка К. на прохання останнього уклали угоду на здійснення його захисту адвокатом Срібняком С., про що повідомили і слідчого.

10 квітня адвокат Срібняк С. прибув до прокуратури. Однак слідчий відмовився надати йому можливість ознайомитися з матеріалами справи в порядку ст.221 КПК України, заявивши, що справу вже закінчено і Крисенко К. ознайомився того ж дня, 10 квітня, з матеріалами справи разом з адвокатом Грищенком Г., призначеним в порядку ст.53 КПК.

При цьому слідчий показав приєднану до справи заяву, написану від імені Крисенка К., про те, що останній відмовляється від повторного ознайомлення з матеріалами справи з участю адвоката Срібняка С.

У апеляційній скарзі Крисенко К. стверджував, що цю заяву він підписав всупереч своїй волі під впливом слідчого.

Які порушення кримінального процесуального закону були допущені слідчим? Чи можуть вони стати підставою для скасування вироку щодо Крисенка К.?

Задача 9. Закінчуючи судове слідство, головуючий судового засідання запитав учасників судового розгляду, чи бажають вони доповнити судове слідство і чим саме. Обвинувачений Гончарук Г. заявив клопотання про відвід державного обвинувача — прокурора Савчука на тій підставі, що останній проводив розслідування в справі, давав згоду на направлення до суду клопотання про обрання запобіжного заходу — тримання під вартою, і, на його думку, він не може бути об'єктивним обвинувачем. Суд відхилив клопотання підсудного.

Хто з учасників процесу наділений правом заявляти відводи?

Кому може бути заявлений відвід у кримінальній справі?

Які обставини виключають участь прокурора на досудовому слідстві та в розгляді кримінальної справи в суді?

Коли мають бути подані заяви про відвід?

Чи правильно суд відхилив клопотання (заяву) обвинуваченого?

Задача 10. З будинку культури с. Підгайці Золочівського р-ну був вкрадений акордеон. На запитання слідчого, хто б міг вчинити крадіжку, директор будинку культури Неписьменний Н. заявив, що підозра падає на мешканця села Рябокonia Р. Останній у день крадіжки брав у руки акордеон і сказав: «Непогано було б придбати таку річ». Крім того, він у минулому був судимий за крадіжку зерна в колгоспі і взагалі є сумнівною особою.

Одержавши ці відомості, слідчий викликав Рябокonia Р. і запропонував йому розповісти, як він викрав акордеон. Рябокonia Р. заперечив свою причетність до крадіжки. Тоді слідчий сказав, що він затримує його за підозрою у вчиненні крадіжки, і дав розпорядження відвезти Рябокonia Р. до камери попереднього ув'язнення.

Хто визнається підозрюваним у кримінальному процесі?

Якими є підстави для затримання особи, підозрюваної у вчиненні злочину?

Як має бути процесуально оформлене затримання?

Дайте оцінку дій слідчого.

Задача 11. Під час огляду магазину, з якого було вчинено крадіжку товарів, до слідчого Гирі Г. підійшов громадянин Хмурий Х. і сказав, що бачив, як на світанку його сусід Співак С., який працює продавцем у магазині, щось закопував у саду. Хмурий Х. підозрює, що там сусід ховав викрадені ним товари.

Припинивши огляд місця події, слідчий взяв понятих і пішов до громадянина Співака С. в сад, де дійсно виявив викрадені у магазині речі. Присутньому при цьому продавцю Співаку С. слідчий заявив: «Ви підозрюєтесь у викраденні товарів з магазину. Прошу не лишати без мого дозволу місце постійного проживання і через день з'явитися до прокуратури для допиту».

Зайшовши до голови сільського споживчого товариства, слідчий заявив йому, що продавець Співак С. підозрюється у вчиненні крадіжки товарів з магазину і що він усуває його від роботи.

Дайте правову оцінку діям слідчого.

Хто визнається підозрюваним у кримінальному процесі і яким є порядок визнання?

Ким і на яких підставах особа може бути відсторонена від посади?

Література

1. Конституція України від 28 червня 1996 р. URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/254K/96-Vp>

2. Конвенція про захист прав людини і основоположних свобод від 4 листопада 1950 р. : URL: http://zakon4.rada.gov.ua/laws/shgw/995_004

3. Загальна декларація прав людини від 10 грудня 1948 р.: URL: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/995_015

4. Міжнародний пакт про громадянські і політичні права від 16 грудня 1966 р.: URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/99>

5. Конвенція ООН проти катувань та інших жорстоких, нелюдських або таких, що принижують гідність, видів поводження і покарання від 10 грудня 1984 р. URL: http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=995_085

6. Мінімальні стандартні правила відправлення правосуддя щодо неповнолітніх («Пекінські правила») від 29 листопада 1985 р.: URL: Режим доступу: <http://ua-info.biz/legal/baseni/ua-rmpubu/index.htm>

7. Про виконання рішень та застосування практики Європейського суду з прав людини : Закон України від 23 лютого 2006 р. // Офіційний вісник України. 2006. № 12. С 16-22.

8. Про безоплатну правничу допомогу: Закон України від 2 червня 2011 р. // Відомості Верховної Ради України. 2011. № 51. Ст. 577.

9. Про судоустрій і статус суддів : Закон України від 02.06. 2016 р. № 1402-УШ // Відомості Верховної Ради України. 2016. № 31. Ст. 545.

10. Кримінальний процесуальний кодекс України. Науково-практичний коментар : у 2 т. / О. М. Бандурка, Є. М. Блажівський, Є. П. Бурдоль та ін.; за заг. ред. В. Я. Тація, В. П. Шпонки, А. В. Портнова. Х.: Право, 2012. Т. 1. 768 с

11. Кримінальний процесуальний кодекс України. Науково-практичний коментар : у 2 т. / Є. М. Блажівський, Ю. М. Грошевий, Ю. М. Дьомін та ін. ; за заг. ред. В. Я. Тація, В. П. Шпонки, А. В. Портнова. Х.: Право, 2012. Т. 2. 664 с

12. Кримінальний процесуальний кодекс України. Науково-практичний коментар / за заг. ред. В. Г. Гончаренка, В. Т. Нора, М. Є. Шумила. К.: Юстініан, 2012. 1224 с.

13. Кримінальний процесуальний кодекс України. Науково-практичний коментар : у 2 т. Т. 1 / О. М. Бандурка, Є. М. Блажівський, Є. П. Бурдоль та ін. ; за заг. ред. В. Я. Тація, В. П. Шпонки, А. В. Портнова. Х. : Право, 2012. 768 с. – С. 247–308 (автор – Погорецький М.А.); С. 367–391 (автор – Шило О.Г.).

14. Тертишник В.М. Кримінальний процесуальний кодекс України. Науково-практичний коментар. Вид. 20-те, доповн. і перероб. Київ : Алерта, 2023. 1120 с.

15. Кримінальний процес : підручник / Ю. М. Грошевий, В. Я. Тацій, А. Р. Туманец та ін.; за ред. В. Я. Тація, Ю. М. Грошевого, О. В. Капліної, О. Г. Шило. Х.: Право; 2013. 824 с.

16. Кобзар О.Ф. Кримінальний процес : підруч. / Бойко О.П., Гаркуша А.Г., Захарко А.В., Литвинов В.В., Рогальська В.В., Сербін М.М., Солдатенко О.А., Федченко В.М., Черняк Н.П./ кер. авт. кол. д-р юрид. наук, доц. О.Ф. Кобзар. У 2-х ч. Ч. 1. Дніпро : Дніпроп. держ. ун-т внутр. справ ; Ліра ЛТД, 2017. 337 с.

17. Хитра А.Я. Кримінальний процес: підручник / Р. І. Благута, Ю. В. Гуцуляк, О. М. Дуфенюк та ін.; за заг. ред. А. Я. Хитри, Р. М. Шехавцова, В. В. Луцика. Львів: ЛьвДУВС, 2019. Ч. 1. 532 с.

18. Кримінальний процес України: у питаннях і відповідях : навч. посіб. / кол. авт.: Абламський С. Є., Глобенко Г. І., Романюк В. В. та ін.; за заг. ред. Т. Г. Фоміної; МВС України, Харк. нац. ун-т внутр. справ. Харків : ХНУВС, 2021. 300 с.

19. Удалова Л.Д. Кримінальний процес: підручник / за заг. ред. Д. П. Письменного, Л. Д. Удалової, М. А. Погорецького, С. С. Чернявського. Київ:, «Центр учбової літератури», 2022. 780 с.
20. Кримінальний процес : підручник / І. В. Басиста, Р. І. Благута, І. В. Гловюк та ін. ; за заг. ред. А. Я. Хитри, Р. М. Шехавцова. Львів : Львівський державний університет внутрішніх справ, 2022. Ч. 1. 492 с.
21. Тертишник В. М. Кримінально-процесуальне право України: Підручник. 10-те вид., доповн. і перероб. Київ: Алерта, 2023. 698 с.
22. Основи кримінального процесу : навч. посіб. / О. В. Пчеліна, Т. Г. Фоміна, В. В. Романюк, Г. І. Глобенко ; за заг. ред. д-ра юрид. наук, доц. Т. Г. Фоміної. – Харків : ХНУВС, 2023. 132 с.
23. Гриненко А.В., Кожевников Г.К., Шумилин С.Ф. Принцип презумпции невиновности и его реализация в досудебном уголовном процессе/ А.В. Гриненко, Г.К. Кожевников, С.Ф. Шумилин. Х.: Консум, 1997.
24. Михеєнко М.М., Шибіко В.В., Нор В.Т. Кримінально-процесуальне право/ М.М. Михеєнко, в.В. Шибіко, В.Т. Нор. 1999 р. 356 с.

Семінарське заняття 4

Тема. Докази і доказування у кримінальному процесі

План

1. Поняття кримінального процесуального доказування. Доказове право
2. Збирання доказів та їх процесуальних джерел.
3. Перевірка та оцінка доказів та їх джерел.
4. Предмет, межі і суб'єкти доказування.
5. Поняття і класифікація доказів та їх джерел.
6. Характеристика джерел доказів:
  - а) показання свідків;
  - б) показання потерпілого;
  - в) показання підозрюваного і обвинуваченого;
  - г) висновки експерта;
  - д) речові докази;
  - є) документи.

Теми рефератів та доповідей

1. Встановлення об'єктивної істини – мета доказування у кримінальному процесі.
2. Поняття, зміст та характер істини, що підлягає доказуванню.
3. Основні етапи розвитку доказового права.
4. Доказове право і теорія доказів.
5. Встановлення істини як мета доказування.
6. Особливості процесу доказування в окремих стадіях кримінального судочинства.
7. Основи доказування в кримінальному процесі зарубіжних країн.

8. Імунітет свідка.
9. Показання з чужих слів
10. Належність і допустимість доказів у кримінальному процесі.
11. Правила користування непрямими доказами

Питання для самостійного опрацювання

1. Допустимість використання в доказуванні фактичних даних, отриманих за допомогою сучасних наукових методів і засобів.
2. Оцінка та використання доказів, отриманих органами адміністративної юрисдикції.
3. Види науково-технічних засобів, які використовуються при збиранні та перевірці доказів (джерел доказів).
4. Процесуальний порядок застосування науково-технічних засобів і перспективи подальшого їх вдосконалення у кримінально-процесуальному доказуванні.
5. Тактичні особливості допиту свідка, потерпілого.
6. Використання в доказуванні у кримінальній справі матеріалів оперативно-розшукової діяльності.
7. Позаекспертні дослідження в доказуванні у кримінальній справі.

Питання та завдання для самоконтролю

1. Дайте визначення доказування в кримінальному процесуальному праві.
2. Які існують способи збирання доказів стороною обвинувачення?
3. Які існують способи збирання доказів стороною захисту?
4. Які способи перевірки доказів передбачені чинним КПК України?
5. Які обставини входять до предмета доказування в кримінальному провадженні?
6. Охарактеризуйте межі кримінально-процесуального доказування.
7. Які джерела доказів передбачені чинним КПК України?

Практичні завдання

Задача 1. Адвокат Павлов П., викликаний слідчим на допит як свідок по справі Троянова Т., який підозрювався в нанесенні тілесних ушкоджень своїй жінці, заявив слідчому, що не може давати показань по даній справі, так як є єдиним адвокатом у районі і вже обіцяв Троянову Т. участь у справі в якості його захисника по закінченню досудового слідства і при розгляді справи в суді.

Чи може адвокат Павлов П. бути допитаний як свідок?

Задача 2. При розслідуванні справи за підозрою Житнікова О.М. в зловживанні службовим становищем у розпорядженні слідчого були документи,

в яких мали місце підробки, виконані, як показав на допиті підозрюваний, його рукою. Враховуючи зізнання підозрюваного, а також ті обставини, що для встановлення фактів підробок закон не потребує обов'язкового провадження експертизи, слідчий відмовив у клопотанні захисника підозрюваного про призначення відповідної експертизи. Мотивуючи своє рішення, слідчий послався також на те, що довгий час працював експертом у криміналістичній науковій установі і сам володіє необхідними знаннями, щоб зробити висновок про підробку документів.

Чи правильно вчинив слідчий? Чи потрібно проводити експертизу в випадках, коли за законом вона не обов'язкова, але для вирішення питань, що виникли необхідні спеціальні знання?

Задача 3. Громадянину Єршову О.О. було повідомлено про підозру у тому, що він був посередником при передачі хабара Немчинову С.В.

Єршов винним себе не визнав і показав, що з Немчиновим С.В. ніколи не зустрічався і не знає його. При проведенні обшуку в квартирі Єршова виявлено лист Немчинова С.В., в якому останній призначив Єршову місце для зустрічі в визначений час.

Чи є цей лист при обшуку Немчинова С.В. письмовим або й речовим доказом?

Як повинен вчинити слідчий з виявленим при обшуку листом Немчинова С.В.?

Задача 4. Слідчий Нацполіції Карасик К. після проведення всіх можливих, на його думку, слідчих дій у справі про умисне вбивство з особливою жорстокістю громадянина Косенка В., виніс постанову про зупинення досудового розслідування.

Рідний брат загиблого - Косенко М., юрисконсульт одного з підприємств, який ще донедавна працював слідчим сусідньої області, взявся самотужки розкрити цей тяжкий злочин. Маючи ще при собі службове посвідчення слідчого, він звично для себе провів допити ряду свідків, очні ставки та інші слідчі дії і таким чином зібрав достатню інформацію про причетність до вбивства свого брата якогось Яцика Я. Всі зібрані і складені ним документи Косенко М. разом із своїм поясненням про шляхи своїх пошуків убивці передав прокурору області.

Оцініть доказове значення поданих Косенком М. документів.

Що має робити прокурор у цій ситуації?

Що змінилося б у відповіді, якби Косенко М. ще працював на час пошуків особи, винної у вбивстві його брата, слідчим в іншому місці?

Задача 5. Посада О.О. був засуджений апеляційним судом за ч.4 ст.152 КК за зґвалтування 13 серпня 2022 р. 10-річної дівчини Лесі К. Як видно з матеріалів справи, 13 серпня потерпіла була доставлена в лікарню матір'ю, яка заявила медичним працівникам про зґвалтування її дочки невідомим.

На допитах на досудовому слідстві і в суді Леся показала, що зґвалтував її невідомий чоловік високого зросту, який мав на лівій щоці невеличку родимку. На ньому були, за її словами сіра, з голубою смужкою сорочка, коричневі черевики. На голові у нього було кепі чорного кольору, а на руці - годинник з коричневим ремінцем.

21 серпня 2022 р., коли Леся перебувала в лікарні на лікуванні, туди ж за одержанням медичної допомоги у зв'язку з порізом руки звернувся Посада О.О. Медсестра Іщенко І. і санітарка Кропива К., знаючи зі слів потерпілої прикмети чоловіка, який її зґвалтував, і вважаючи, що Посада О.О. своїм зовнішнім виглядом схожий на цього чоловіка, сказали про це Лесі К., а потім показали їй Посаду О.О.

Леся на запитання Іщенко І., чи не цей чоловік її зґвалтував, відповіла, що цей “дядечко” (Посада) схожий на того чоловіка, який її зґвалтував, але у того “волосся було темне, а у цього світле”. Коли ж до лікарні була викликана мати потерпілої, то Леся їй сказала, що в коридорі вона бачила чоловіка, який її зґвалтував.

На цій підставі 22 серпня 2022 р. Посада О.О. був заарештований і пред'явлений Леся К. для впізнання. Та заявила, що впізнає в ньому чоловіка, який її зґвалтував.

Того ж дня на квартирі Посади О. було проведено обшук, і для впізнання Лесі було пред'явлено ряд його носильних речей, з яких вона впізнала штани сірого кольору, сорочку з штучного шовку сірого кольору з довгими рукавами і голубою смужкою і черевики кольору кави. При цьому потерпіла пояснила, що саме в цьому одязі Посада О. був у день її зґвалтування.

Посада О. винним себе не визнав і як на досудовому слідстві, так і в суді стверджував, що вчинити злочин, який ставиться йому в вину, не міг, бо 13 серпня знаходився в іншому місці.

Класифікуйте і оцініть докази, а також обґрунтованість вироку суду.

Задача 6. Житель с.Заворичі Рябов Р. повідомив поліцію, що за час його нетривалої відсутності невідомим був зламаний замок на входних дверях його будинку і винесені такі цінні речі, як шкіряне чорне жіноче пальто та ін.

На місце події разом зі слідчим прибув кінолог з службовою собакою, який взяв слід і привів до будинку односельчанина Рябова Р. – Ільчука І. Шляхом проведення обшуку було знайдено пальто, яке потім впізнала дружина Рябова Р. як своє. Інших викрадених речей не виявлено. Ільчук І. пояснив, що це пальто він купив своїй дружині два дні тому на “товкучці” у незнайомого йому чоловіка за 700 гривень і заявив протест проти того, що його підозрюють, ганьблять в очах односельців лише на підставі того, що до його будинку привела собака.

Який доказовий матеріал зібрано слідчим? Оцініть пояснення Ільчука І.

Задача 7. Коломийченко К., затриманий за підозрою у вчиненні 27 квітня 2022 р. крадіжки майна у Дончака Д., на допиті заявив слідчому, що крадіжку вчинити не міг, бо в цей період їздив до Харкова, щоб провідати хвору матір.

При особистому обшуку у Коломийченка К. були вилучені два залізничні квитки: Київ - Харків за 26 квітня і Харків - Київ за 27 квітня 2022 р.

Про які джерела доказів і види доказів йдеться в умові задачі? Чи достатньо їх для прийняття слідчим рішення про закриття провадження щодо Коломийченка К.?

Задача 8. У лісовому масиві поблизу селища Биківня в 400 м від автотраси було виявлено труп малолітньої дівчинки Тараскіної Іри з ознаками згвалтування і вбивства.

Оперативно-розшуковими заходами встановлено осіб, які під час допитів показали, що бачили, як 26 травня 2022 р. близько 16 год. Тараскіна Іра прийшла на автозаправну станцію селища і сіла на мотоцикл сірого кольору, за кермом якого був чоловік, одягнутий у темно-зелену штурмовку з капюшоном і коричневий шолом.

Відгукнувшись на передане по радіо і телебаченню прохання допомогти у розкритті злочину, до слідчого прийшла громадянка Молчанова Ю., яка показала, що 26 травня о 19 год. бачила громадянина Морокова, мешканця селища Биківня, який їхав на своєму мотоциклі з боку АЗС, був одягнутий в штурмовку темно-зеленого кольору з капюшоном.

Судово-біологічна експертиза встановила наявність на спідниці і куртці потерпілої плям сперми, які могли походити від Морокова М. На двох недопалках, вилучених з місця події, виявлена слина, схожа із слиною Морокова М. На допиті з використанням зазначених доказів Мороков М. розповів про обставини вчинення ним згвалтування і вбивства малолітньої дівчинки Тараскіної Т.

Оцініть зібраний доказовий матеріал. Які з цих доказів віднести до прямих, а які до побічних доказів?

Задача 9. Соломін підозрювався у вчиненні злочину, передбаченому ч.1 ст.185 КК.

Викликаний для допиту як свідок, батько підозрюваного Соломін Р. відмовився давати показання про відомі йому обставини вчинення кримінального правопорушення сином, посилаючись на те, що він не бажає, щоб завдяки його показанням син був засуджений.

Чи зобов'язаний близький родич обвинуваченого давати показання проти останнього?

Як бути слідчому при зазначених вище обставинах?

Література

1. Конституція України від 28 червня 1996 р. URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/254K/96-Вр>

2. Конвенція про захист прав людини і основоположних свобод від 4 листопада 1950 р. : URL: http://zakon4.rada.gov.ua/laws/shgw/995_004

3. Загальна декларація прав людини від 10 грудня 1948 р.: URL: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/995_015

4. Міжнародний пакт про громадянські і політичні права від 16 грудня 1966 р.: URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/99>

5. Конвенція ООН проти катувань та інших жорстоких, нелюдських або таких, що принижують гідність, видів поводження і покарання від 10 грудня 1984 р. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=995085>

6. Мінімальні стандартні правила відправлення правосуддя щодо неповнолітніх («Пекінські правила») від 29 листопада 1985 р.: URL: Режим доступу: <http://ua-info.biz/legal/baseni/ua-rmpubu/index.htm>

7. Про виконання рішень та застосування практики Європейського суду з прав людини : Закон України від 23 лютого 2006 р. // Офіційний вісник України. 2006. № 12. С 16-22.

8. Про безоплатну правничу допомогу: Закон України від 2 червня 2011 р. // Відомості Верховної Ради України. 2011. № 51. Ст. 577.

9. Про судоустрій і статус суддів : Закон України від 02.06. 2016 р. № 1402-УШ // Відомості Верховної Ради України. 2016. № 31. Ст. 545.

10. Кримінальний процесуальний кодекс України. Науково-практичний коментар : у 2 т. / О. М. Бандурка, Є. М. Блажівський, Є. П. Бурдоль та ін.; за заг. ред. В. Я. Тація, В. П. Шпонки, А. В. Портнова. Х.: Право, 2012. Т. 1. 768 с

11. Кримінальний процесуальний кодекс України. Науково-практичний коментар : у 2 т. / Є. М. Блажівський, Ю. М. Грошевий, Ю. М. Дьомін та ін. ; за заг. ред. В. Я. Тація, В. П. Шпонки, А. В. Портнова. Х.: Право, 2012. Т. 2. 664 с

12. Кримінальний процесуальний кодекс України. Науково-практичний коментар / за заг. ред. В. Г. Гончаренка, В. Т. Нора, М. Є. Шумила. К.: Юстініан, 2012. 1224 с.

13. Кримінальний процесуальний кодекс України. Науково-практичний коментар : у 2 т. Т. 1 / О. М. Бандурка, Є. М. Блажівський, Є. П. Бурдоль та ін. ; за заг. ред. В. Я. Тація, В. П. Шпонки, А. В. Портнова. Х. : Право, 2012. 768 с. – С. 247–308 (автор – Погорецький М.А.); С. 367–391 (автор – Шило О.Г.).

14. Тертишник В.М. Кримінальний процесуальний кодекс України. Науково-практичний коментар. Вид. 20-те, доповн. і перероб. Київ : Алерта, 2023. 1120 с.

15. Кримінальний процес : підручник / Ю. М. Грошевий, В. Я. Тацій, А. Р. Туманец та ін.; за ред. В. Я. Тація, Ю. М. Грошевого, О. В. Капліної, О. Г. Шило. Х.: Право; 2013. 824 с.

16. Кобзар О.Ф. Кримінальний процес : підруч. / Бойко О.П., Гаркуша А.Г., Захарко А.В., Литвинов В.В., Рогальська В.В., Сербін М.М., Солдатенко О.А., Федченко В.М., Черняк Н.П./ кер. авт. кол. д-р юрид. наук, доц. О.Ф. Кобзар. У 2-х ч. Ч. 1. Дніпро : Дніпроп. держ. ун-т внутр. справ ; Ліра ЛТД, 2017. 337 с.

17. Хитра А.Я. Кримінальний процес: підручник / Р. І. Благута, Ю. В. Гуцуляк, О. М. Дуфенюк та ін.; за заг. ред. А. Я. Хитри, Р. М. Шехавцова, В. В. Луцика. Львів: ЛьвДУВС, 2019. Ч. 1. 532 с.

18. Кримінальний процес України: у питаннях і відповідях : навч. посіб. / кол. авт.: Абламський С. Є., Глобенко Г. І., Романюк В. В. та ін.; за заг. ред. Т. Г. Фоміної; МВС України, Харк. нац. ун-т внутр. справ. Харків : ХНУВС, 2021. 300 с.

19. Удалова Л.Д. Кримінальний процес: підручник / за заг. ред. Д. П. Письменного, Л. Д. Удалової, М. А. Погорецького, С. С. Чернявського. Київ:, «Центр учбової літератури», 2022. 780 с.
20. Кримінальний процес : підручник / І. В. Басиста, Р. І. Благута, І. В. Гловюк та ін. ; за заг. ред. А. Я. Хитри, Р. М. Шехавцова. Львів : Львівський державний університет внутрішніх справ, 2022. Ч. 1. 492 с.
21. Тертишник В. М. Кримінально-процесуальне право України: Підручник. 10-те вид., доповн. і перероб. Київ: Алерта, 2023. 698 с.
22. Основи кримінального процесу : навч. посіб. / О. В. Пчеліна, Т. Г. Фоміна, В. В. Романюк, Г. І. Глобенко ; за заг. ред. д-ра юрид. наук, доц. Т. Г. Фоміної. – Харків : ХНУВС, 2023. 132 с.
23. Гриненко А.В., Кожевников Г.К., Шумилин С.Ф. Принцип презумпции невиновности и его реализация в досудебном уголовном процессе/ А.В. Гриненко, Г.К. Кожевников, С.Ф. Шумилин. Х.: Консум, 1997.
24. Михеєнко М.М., Шибіко В.В., Нор В.Т. Кримінально-процесуальне право/ М.М. Михеєнко, в.В. Шибіко, В.Т. Нор. 1999 р. 356 с.
25. Докази і доказування у кримінальному судочинстві. Навч. посіб. / А.О.Ляш, С.М.Стаховський; За наук.ред. Ю.М.Грошевого. К.: Університет “Україна”, 2006. 185 с.
25. Михеєнко М.М. Доказывание в советском уголовном судопроизводстве / М.М. Михеєнко. К., 1984.
26. Сибільова Н.В. Допустимість доказів у радянському кримінальному процесі / Н.В. Сибільова. - К., 1991.

Семінарське заняття 5

Тема. Заходи забезпечення кримінального провадження

План

1. Поняття та класифікація заходів забезпечення кримінального провадження.
2. Мета та загальні правила їх застосування.
2. Характеристика заходів забезпечення кримінального провадження.

Теми рефератів та доповідей

1. Правова природа заходів забезпечення кримінального провадження.
2. Речі і документи, до яких заборонено доступ.
3. Речі і документи, які містять охоронювану законом таємницю.
4. Наявність обґрунтованої підозри – єдина підстави застосування заходів забезпечення кримінального провадження.
5. Гарантії забезпечення прав і законних інтересів особи щодо якої здійснюється привід.

Питання для самостійного опрацювання

1. Ознаки заходів забезпечення кримінального провадження.
2. Зміст повістки про виклик.

3. Поважні причини неприбуття особи на виклик.
4. Привід співробітника розвідувального органу України.
5. Підстави та наслідки неможливості здійснення приводу.
6. Документи, що підтверджують право на керування транспортним засобом, на полювання, на заняття підприємницькою діяльністю
7. Поняття «особа, щодо якої можливо застосування відсторонення від посади».

Питання та завдання для самоконтролю

1. Визначте сутність заходів забезпечення кримінального провадження.
2. Назвіть підстави застосування заходів забезпечення кримінального провадження.
3. Які види заходів забезпечення кримінального провадження передбачені КПК? Які загальні правила застосування передбачені чинним КПК України?
4. Охарактеризуйте застосування заходу забезпечення кримінального провадження у вигляді виклику слідчим, прокурором.
5. Охарактеризуйте застосування заходу забезпечення кримінального провадження у вигляді накладення грошового стягнення.
6. Охарактеризуйте застосування заходу забезпечення кримінального провадження у вигляді тимчасового обмеження у користуванні спеціальним правом.
7. Охарактеризуйте застосування заходу забезпечення кримінального провадження у вигляді відсторонення особи від посади (тимчасове відсторонення судді від здійснення правосуддя).
8. Охарактеризуйте застосування заходу забезпечення кримінального провадження у вигляді тимчасового доступу до речей і документів.
9. Охарактеризуйте застосування заходу забезпечення кримінального провадження у вигляді арешту майна.
10. Охарактеризуйте застосування заходу забезпечення кримінального провадження у вигляді затримання особи.

Практичні завдання

Задача 1. В процесі досудового розслідування кримінального провадження 22 березня 2022 року слідчим Бевзом К. було подано клопотання до слідчого судді про накладення грошового стягнення на підозрюваного Клименко К. за невиконання ним процесуальних обов'язків у формі неприбуття на виклик слідчого. Клопотання було розглянуто слідчим суддею 27 березня 2022 року, за участю слідчого та підозрюваного, і задоволено. На Клименко К. було накладено грошове стягнення у вигляді 3 розмірів мінімальної заробітної плати.

29 березня, після отримання копії ухвали слідчого судді, Клименко К. подав апеляційну скаргу на дану ухвалу до вищестоящего суду. У скарзі підозрюваний не погоджувався з мотивувальною частиною ухвали, крім того, він

зазначив, що через хворобу не зміг повноцінно взяти участь у судовому засіданні і аргументувати свою позицію.

Дайте правову оцінку ситуації.

Задача 2. Слідчий Павленко П., розслідуючи справу про крадіжку речей з гуртожитку, викликав підозрюваного Іванцова І., який не з'явився, не повідомивши про причини неявки. Слідчий прийняв рішення і застосував привід щодо підозрюваного Іванцова І., винісни постанову про застосування заходу забезпечення кримінального провадження у вигляді приводу.

Оцініть рішення слідчого.

Задача 3. По справі на ухиленню від сплати податків, слідчий Іванов І., вирішив застосувати до підозрюваного Ігнатенко І. захід забезпечення кримінального провадження у вигляді арешту майна.

Який порядок обрання даного заходу забезпечення КП?

Задача 4. Слідчий Павлюченко В., за погодженням із прокурором, подав клопотання до слідчого судді про застосування до підозрюваного у вчиненні злочину, передбаченого ст.193 ККУ (незаконне привласнення особою знайденого майна), Азарова А. заходу забезпечення кримінального провадження у вигляді тимчасового вилучення майна.

За яких підстав можливо затосувати даний захід забезпечення КП?

Задача 5. 20 лютого 2022 року о 19 год.30 хв. Пономаренко П. був затриманий у парку громадянином Зубом З., при вчиненні кримінального правопорушення, передбаченим ст. 187 КК і доставлений до відділку Національної поліції міста о 20 годині. Слідчий, провівши невідкладні дії, затримав Пономаренко П. до 23 лютого 2020 року до 21 години.

Чи правомірні дії слідчого?

Література

1. Конституція України від 28 червня 1996 р. URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/254K/96-Вр>

2. Конвенція про захист прав людини і основоположних свобод від 4 листопада 1950 р. : URL: http://zakon4.rada.gov.ua/laws/shgw/995_004

3. Загальна декларація прав людини від 10 грудня 1948 р.: URL: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/995_015

4. Міжнародний пакт про громадянські і політичні права від 16 грудня 1966 р.: URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/99>

5. Конвенція ООН проти катувань та інших жорстоких, нелюдських або таких, що принижують гідність, видів поводження і покарання від 10 грудня 1984 р. URL: http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=995_085

6. Про виконання рішень та застосування практики Європейського суду з прав людини : Закон України від 23 лютого 2006 р. // Офіційний вісник України. 2006. № 12. С 16-22.

7. Про судоустрій і статус суддів : Закон України від 02.06. 2016 р. № 1402-УШ // Відомості Верховної Ради України. 2016. № 31. Ст. 545.

8. Кримінальний процесуальний кодекс України. Науково-практичний коментар : у 2 т. / О. М. Бандурка, Є. М. Блажівський, Є. П. Бурдоль та ін.; за заг.

ред. В. Я. Тація, В. П. Шпонки, А. В. Портнова. Х.: Право, 2012. Т. 1. 768 с

9.Кримінальний процесуальний кодекс України. Науково-практичний коментар : у 2 т. / Є. М. Блажівський, Ю. М. Грошевий, Ю. М. Дьомін та ін. ; за заг. ред. В. Я. Тація, В. П. Шпонки, А. В. Портнова. Х.: Право, 2012. Т. 2. 664 с

10.Кримінальний процесуальний кодекс України. Науково-практичний коментар / за заг. ред. В. Г. Гончаренка, В. Т. Нора, М. Є. Шумила. К.: Юстініан, 2012. 1224 с.

11.Кримінальний процесуальний кодекс України. Науково-практичний коментар : у 2 т. Т. 1 / О. М. Бандурка, Є. М. Блажівський, Є. П. Бурдоль та ін. ; за заг. ред. В. Я. Тація, В. П. Шпонки, А. В. Портнова. Х. : Право, 2012. 768 с. – С. 247–308 (автор – Погорецький М.А.); С. 367–391 (автор – Шило О.Г.).

12.Тертишник В.М. Кримінальний процесуальний кодекс України. Науково-практичний коментар. Вид. 20-те, доповн. і перероб. Київ : Алерта, 2023. 1120 с.

13.Кримінальний процес : підручник / Ю. М. Грошевий, В. Я. Тацій, А. Р. Туманец та ін.; за ред. В. Я. Тація, Ю. М. Грошевого, О. В. Капліної, О. Г. Шило. Х.: Право; 2013. 824 с.

14. Михеєнко М.М., Шибіко В.В., Нор В.Т. Кримінально-процесуальне право/ М.М. Михеєнко, в.В. Шибіко, В.Т. Нор. 1999 р. 356 с.

15. Кобзар О.Ф. Кримінальний процес : підруч. / Бойко О.П., Гаркуша А.Г., Захарко А.В., Литвинов В.В., Рогальська В.В., Сербін М.М., Солдатенко О.А., Федченко В.М., Черняк Н.П./ кер. авт. кол. д-р юрид. наук, доц. О.Ф. Кобзар. У 2-х ч. Ч. 1. Дніпро : Дніпроп. держ. ун-т внутр. справ ; Ліра ЛТД, 2017. 337 с.

16. Хитра А.Я. Кримінальний процес: підручник / Р. І. Благута, Ю. В. Гуцуляк, О. М. Дуфенюк та ін.; за заг. ред. А. Я. Хитри, Р. М. Шехавцова, В. В. Луцика. Львів: ЛьвДУВС, 2019. Ч. 1. 532 с.

17. Кримінальний процес України: у питаннях і відповідях : навч. посіб. / кол. авт.: Абламський С. Є., Глобенко Г. І., Романюк В. В. та ін.; за заг. ред. Т. Г. Фоміної; МВС України, Харк. нац. ун-т внутр. справ. Харків : ХНУВС, 2021. 300 с.

18. Удалова Л.Д. Кримінальний процес: підручник / за заг. ред. Д. П. Письменного, Л. Д. Удалової, М. А. Погорецького, С. С. Чернявського. Київ:, «Центр учбової літератури», 2022. 780 с.

19. Кримінальний процес : підручник / І. В. Басиста, Р. І. Благута, І. В. Гловюк та ін. ; за заг. ред. А. Я. Хитри, Р. М. Шехавцова. Львів : Львівський державний університет внутрішніх справ, 2022. Ч. 1. 492 с.

20. Тертишник В. М. Кримінально-процесуальне право України: Підручник. 10-те вид., доповн. і перероб. Київ: Алерта, 2023. 698 с.

21. Основи кримінального процесу : навч. посіб. / О. В. Пчеліна, Т. Г. Фоміна, В. В. Романюк, Г. І. Глобенко ; за заг. ред. д-ра юрид. наук, доц. Т. Г. Фоміної. Харків : ХНУВС, 2023. 132 с.

22. Білоусов О. І. Затримання підозрюваного у кримінальному процесі : монографія / О. І. Білоусов, С. М. Смоков. Одеса : [б. в.], 2009. 112 с.

Семінарське заняття 6

Тема: Запобіжні заходи

План

1. Запобіжні заходи: поняття, види, мета і підстави застосування.
2. Загальні положення застосування запобіжних заходів.
3. Порядок застосування окремих видів запобіжних заходів.

Теми рефератів та доповідей

1. Основні тенденції забезпечення правомірності процесуального примусу: факти з історії і зарубіжної практики.
2. Взяття під варту – найсуворіший запобіжний захід.
3. Обрання, зміна і скасування запобіжного заходу.
4. Застава, як запобіжний захід.

Питання для самостійного опрацювання

1. Судовий контроль за законністю і обґрунтованістю арешту і продовження його терміну.
2. Взяття неповнолітнього під нагляд батьків, опікунів, піклувальників.
3. Особливості гарантій законного і обґрунтованого застосування в якості запобіжного заходу взяття під варту.
4. Характеристика основних правил утримання осіб, щодо яких застосовано взяття під варту.

Питання та завдання для самоконтролю

1. В чому полягає суть та значення запобіжних заходів?
2. Яка мета застосування запобіжних заходів?
3. Визначте підстави застосування запобіжних заходів.
4. Які загальні положення застосування запобіжних заходів?
5. Розкрийте суть, значення та порядок застосування запобіжного заходу у вигляді особистого зобов'язання?
6. Розкрийте суть, значення та порядок застосування запобіжного заходу у вигляді особистої поруки?
7. Розкрийте суть, значення та порядок застосування запобіжного заходу у вигляді застави?
8. Розкрийте суть, значення та порядок застосування запобіжного заходу у вигляді домашнього арешту?
9. Розкрийте суть, значення та порядок застосування запобіжного заходу у вигляді тримання під вартою?

Практичні завдання

Задача 1. 21 березня 2022 р., біля 12 години, на території музею народної архітектури і побуту «Шевченківський гай» у м. Львові був затриманий Галімізьянов Г. Він, перебуваючи у нетверезому стані, чіплявся до відвідувачів

музею та його працівників, брудно лайався, а потім напав на громадянина Синельникова С., вдарив його перочинним ножом у живіт, спричинивши тяжкі тілесні ушкодження.

Галімзянов Г. був затриманий працівниками поліції, які здійснювали охорону парку, і доставлений в райвідділ поліції, де після складання протоколу затримання його о 14 год. 30 хв. 21 березня помістили до камери затриманих. Наступного дня о 17 год. 30 хв. про затримання Галімзянова Г. телефоном був повідомлений прокурор району, який наступного дня вніс клопотання до слідчого судді про обрання запобіжного заходу — взяття під варту. Того ж дня суддя, ознайомившись з матеріалами справи, виніс постанову про запобіжний захід — взяття під варту.

1 квітня 2022 р. слідчий склав повідомлення про підозру Галімзянова Г. у вчиненні кримінального правопорушення, передбаченого ч. 1 ст. 121 КК України, але враховуючи, що він затриманий і перебуває в камері тримання затриманих Нацполіції, запобіжних заходів до нього не вживав. Після допиту Галімзянова Г. як підозрюваного, під час якого останній визнав повністю свою вину, слідчий виніс постанову про переведення його до слідчого ізолятора.

Проаналізуйте описану ситуацію і дайте відповіді на такі запитання:

1. До кого можна застосовувати запобіжні заходи?

2. Пригадайте, хто є підозрюваним у кримінальному процесі України та порядок і підстави його затримання.

3. У чому полягають процесуальні гарантії від незаконного затримання?

4. Де відповідно до закону мають утримуватися затримані (підозрювані) та особи (як правило, обвинувачені), щодо яких як запобіжний захід обрано взяття під варту?

5. Чи були допущені порушення процесуального закону з боку посадових осіб в описаній ситуації?

Задача 2. Слідчий повідомив про підозру Гончаренко Софію у вчиненні нею кримінального правопорушення, передбаченого ч. 1 ст. 225 КК України.

Обвинувачена є інвалідом III групи, розведена, має на утриманні малолітню дитину, освіта — середня спеціальна, проживає на приватній квартирі як піднаймач, раніше не судима. Враховуючи ці обставини, слідчий вирішив обрати запобіжний захід — особисте забов'язання. Проте проведена за його вказівкою контрольна закупка продуктів, які продавала підозрювана, засвідчила, що вона знову обважила покупця на 300 г і перевищила встановлені на них роздрібні ціни.

Як, на вашу думку, має вчинити слідчий у цій ситуації?

Задача 3. 16-річний Зубенко З., затриманий за підозрою у вчиненні крадіжки ювелірних виробів з квартири Денисенка Д., просив слідчого не повідомляти про його затримання батькам та по місцю навчання - в кооперативний технікум.

Чи може слідчий задовольнити таке прохання підозрюваного?

Задача 4. Вдовиченко був затриманий уповноваженою особою на місці вчинення злочину - зґвалтування неповнолітньої 8 жовтня 2022 р. о 22 годині, доставлений до райвідділу 9 жовтня 2022 р. о 9 годині, протокол затримання було складено 10 жовтня. Цього ж дня було направлено письмове повідомлення прокурору. Допитаний Вдовиченко В. був з участю адвоката 12 жовтня 2022 р.

Чи були додержані вимоги кримінального процесуального закону про процесуальні строки, пов'язані з затриманням і допитом підозрюваного?

Як слід було відобразити в протоколі момент затримання Вдовиченко В. за підозрою у вчиненні злочину?

Задача 5. Слідчий обрав щодо обвинуваченого Сироватки С. запобіжний захід у вигляді особистого зобов'язання без дозволу прокурора.

23 квітня 2022 р. справа з обвинувальним актом надійшла до прокурора, який 25 квітня 2022 р. надіслав її до суду, затвердивши обвинувальний акт.

24 квітня 2022 р. Сироватка змінив місце свого проживання, навіть не повідомивши про це органи, які ведуть процес.

Чи порушив обвинувачений Сироватка С. запобіжний захід?

Який орган і які заходи має вжити щодо Сироватки С., якщо про цей факт стало відомо: а) коли справа знаходилась ще у прокурора; б) коли справа вже надійшла до суду?

Література

1. Конституція України від 28 червня 1996 р. URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/254K/96-Vp>

2. Конвенція про захист прав людини і основоположних свобод від 4 листопада 1950 р. : URL: http://zakon4.rada.gov.ua/laws/shgw/995_004

3. Загальна декларація прав людини від 10 грудня 1948 р.: URL: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/995_015

4. Міжнародний пакт про громадянські і політичні права від 16 грудня 1966 р.: URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/99>

5. Конвенція ООН проти катувань та інших жорстоких, нелюдських або таких, що принижують гідність, видів поводження і покарання від 10 грудня 1984 р. URL: http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=995_085

6. Про виконання рішень та застосування практики Європейського суду з прав людини : Закон України від 23 лютого 2006 р. // Офіційний вісник України. 2006. № 12. С 16-22.

7. Про судоустрій і статус суддів : Закон України від 02.06. 2016 р. № 1402-УШ // Відомості Верховної Ради України. 2016. № 31. Ст. 545.

8. Кримінальний процесуальний кодекс України. Науково-практичний коментар : у 2 т. / О. М. Бандурка, Є. М. Блажівський, Є. П. Бурдоль та ін.; за заг. ред. В. Я. Тація, В. П. Шпонки, А. В. Портнова. Х.: Право, 2012. Т. 1. 768 с

9. Кримінальний процесуальний кодекс України. Науково-практичний коментар : у 2 т. / Є. М. Блажівський, Ю. М. Грошевий, Ю. М. Дьомін та ін. ; за заг. ред. В. Я. Тація, В. П. Шпонки, А. В. Портнова. Х.: Право, 2012. Т. 2. 664 с

10. Кримінальний процесуальний кодекс України. Науково-практичний

коментар / за заг. ред. В. Г. Гончаренка, В. Т. Нора, М. Є. Шумила. К.: Юстініан, 2012. 1224 с.

11.Кримінальний процесуальний кодекс України. Науково-практичний коментар : у 2 т. Т. 1 / О. М. Бандурка, Є. М. Блажиський, Є. П. Бурдоль та ін. ; за заг. ред. В. Я. Тація, В. П. Пшонки, А. В. Портнова. Х. : Право, 2012. 768 с. – С. 247–308 (автор – Погорецький М.А.); С. 367–391 (автор – Шило О.Г.).

12.Тертишник В.М. Кримінальний процесуальний кодекс України. Науково-практичний коментар. Вид. 20-те, доповн. і перероб. Київ : Алерта, 2023. 1120 с.

13.Кримінальний процес : підручник / Ю. М. Грошевий, В. Я. Тацій, А. Р. Туманец та ін.; за ред. В. Я. Тація, Ю. М. Грошевого, О. В. Капліної, О. Г. Шило. Х.: Право; 2013. 824 с.

14. Михеєнко М.М., Шибіко В.В., Нор В.Т. Кримінально-процесуальне право/ М.М. Михеєнко, в.В. Шибіко, В.Т. Нор. 1999 р. 356 с.

15. Кобзар О.Ф. Кримінальний процес : підруч. / Бойко О.П., Гаркуша А.Г., Захарко А.В., Литвинов В.В., Рогальська В.В., Сербін М.М., Солдатенко О.А., Федченко В.М., Черняк Н.П./ кер. авт. кол. д-р юрид. наук, доц. О.Ф. Кобзар. У 2-х ч. Ч. 1. Дніпро : Дніпроп. держ. ун-т внутр. справ ; Ліра ЛТД, 2017. 337 с.

16. Хитра А.Я. Кримінальний процес: підручник / Р. І. Благута, Ю. В. Гуцуляк, О. М. Дуфенюк та ін.; за заг. ред. А. Я. Хитри, Р. М. Шехавцова, В. В. Луцика. Львів: ЛьвДУВС, 2019. Ч. 1. 532 с.

17. Кримінальний процес України: у питаннях і відповідях : навч. посіб. / кол. авт.: Абламський С. Є., Глобенко Г. І., Романюк В. В. та ін.; за заг. ред. Т. Г. Фоміної; МВС України, Харк. нац. ун-т внутр. справ. Харків : ХНУВС, 2021. 300 с.

18. Удалова Л.Д. Кримінальний процес: підручник / за заг. ред. Д. П. Письменного, Л. Д. Удалової, М. А. Погорецького, С. С. Чернявського. Київ:, «Центр учбової літератури», 2022. 780 с.

19. Кримінальний процес : підручник / І. В. Басиста, Р. І. Благута, І. В. Гловюк та ін. ; за заг. ред. А. Я. Хитри, Р. М. Шехавцова. Львів : Львівський державний університет внутрішніх справ, 2022. Ч. 1. 492 с.

20. Тертишник В. М. Кримінально-процесуальне право України: Підручник. 10-те вид., доповн. і перероб. Київ: Алерта, 2023. 698 с.

21. Основи кримінального процесу : навч. посіб. / О. В. Пчеліна, Т. Г. Фоміна, В. В. Романюк, Г. І. Глобенко ; за заг. ред. д-ра юрид. наук, доц. Т. Г. Фоміної. Харків : ХНУВС, 2023. 132 с.

22. Рішення по справі «Свершов проти України» : рішення Європейського Суду з прав людини від 27 лист. 2008 р. // Офіційний вісник України. 2009. № 39. Ст. 1344.

23. Рішення по справі «Ткачов проти України» Рішення Європейського Суду з прав людини від 13 груд. 2007 р. // Офіційний вісник України. — 2008. № 31. Ст. 1031.

Семінарське заняття 7

Тема. Загальні положення досудового розслідування

План

1. Поняття та значення стадії досудового розслідування.
2. Форми досудового розслідування.
3. Характеристика загальних положень досудового розслідування кримінальних проваджень.

Теми рефератів та доповідей

1. Застосування заходів процесуального примусу у стадії досудового розслідування.
2. Досудове слідство і дізнання.
3. Процесуальний статус слідчого.
4. Процесуальні форми, принципи та правові основи взаємодії слідчого, з працівником оперативного підрозділу та експерта.
5. Особливості реалізації принципів кримінального процесу на стадії досудового розслідування.
6. Судовий контроль і нагляд прокурора за дотриманням законів при проведенні досудового розслідування

Питання для самостійного опрацювання

1. Використання групового (бригадного) методу розслідування кримінального провадження.
2. Забезпечення прав учасників досудового розслідування.
3. Недопустимість розголошення даних досудового слідства.
4. Складання процесуальних документів при провадженні досудового розслідування.
5. Використання науково-технічних засобів при розслідуванні кримінальних правопорушень.
6. Залучення громадськості при розкритті і розслідуванні кримінальних правопорушень.
7. Виявлення причин та умов, які сприяли вчиненню злочину, та вжиття заходів до їх усунення.

Питання та завдання для самоконтролю

1. В чому суть загальних положень досудового розслідування?
2. Назвіть форми досудового розслідування кримінальних проваджень.
3. Розкрийте дотримання правил про підслідність, як загальне положення досудового розслідування.
4. Які підстави для об'єднання або виділення кримінальних проваджень?
5. Розкрийте суть та значення строків досудового розслідування.
6. В чому полягає заявлення клопотань, як загальне положення досудового розслідування?

7. В чому суть ознайомлення з матеріалами досудового розслідування до його завершення і яка існує процедура?

Практичні завдання

Задача 1. 20-річні Шамко Ш. і Киричук К. та 16-річний Гуцу Г. протягом трьох місяців спільно вчинили ряд крадіжок особистого майна громадян з проникненням у житло в містах Чернівці, Івано-Франківськ і Київ. Під час чергової крадіжки в Києві вбили господаря квартири, який раптово повернувся додому. У Львові, при спробі винести викрадене з квартири, їх було затримано.
Де слід зосередити розслідування злочинних дій цих осіб?

Задача 1. Мармеладов М. і Галушка Г. підозрювались у вчиненні в ніч з 10 на 11 жовтня групового зґвалтування Заріцької З. Тієї ж ночі Заріцька З. була зґвалтована також Хачатуровим Х.

Посилаючись на те, що в обох випадках потерпіла і свідки одні і ті ж, події пов'язані між собою, слідчий виніс постанову про об'єднання справ в одне провадження.

Оцініть правильність рішення слідчого.

Задача 2. 17 вересня 2022 р. з кримінальної справи за підозрою Шані О., Курасова К. і Назарова Н., провадження по якій розпочалося 29 серпня 2022 р., виділено в окреме провадження справу щодо неповнолітнього Назарова.

З якого моменту слід обчислювати строк досудового розслідування по виділеній кримінальному провадженні?

Задача 3. При розслідування кримінальної справи за підозрою Ярошенка О.В. у вчиненні квартирних крадіжок було встановлено, що Ярошенко О.В. діяв не сам, а входив до складу злочинної групи з п'яти чоловік, яка вчинила десятки подібних та інших злочинів на території різних населених пунктів України.

Слідчий звернувся до керівника органу досудового розслідування з проханням вирішити питання про створення слідчої групи.

Хто і як це має зробити?

Задача 4. Під час огляду місця події, коли слідчий з участю судово-медичного експерта перейшов до огляду трупа, понятя Осадча О. знепритомніла, побачивши знівечене обличчя загиблого.

Як бути слідчому, маючи на увазі, що огляд провадився у безлюдному місці, де були, крім самого слідчого, привезених з собою понятих, експерта, ще два працівники міліції? Чи може він продовжити огляд з одним понятим?

Якщо слідчий запрошує іншого понятя, слідча дія продовжується чи починається заново?

Задача 5. Разом зі слідчим на місце події виїхав також судово-медичний експерт, який, оглянувши труп, повідомив слідчому, що смерть настала від трьох ножових ран приблизно дві години тому.

Чи може слідчий записати це до протоколу? Яка роль судово-медичного експерта при огляді місця події?

Задача 6. Мандрик М., Крохмалюк К. і Жигунов Ж. були затримані під час спроби вивезти з м'ясокомбінату 123 кг м'яса. Начальник позавідомчої охорони з участю понятих провів огляд машини, в якій вказані особи намагалися вивезти крадене м'ясо з підприємства, обшукав кожного з них і допитав. Вжиті заходи були зафіксовані в протоколах огляду місця події, обшуку і допиту.

1. Чи є начальник позавідомчої охорони підприємства органом розслідування?

2. Дайте оцінку діям начальника позавідомчої охорони.

3. Яке процесуальне значення мають складені ним документи?

Задача 7. Під час проведення кримінального провадження Личаківським відділом поліції м. Львова у справі про крадіжку речей з квартири громадянина Вовка С. І. (ч. 3 ст. 185 КК) було встановлено, що злочин вчинили неповнолітні Братусь Б. і Федорчак Ф. Через 15 діб із часу початку провадження матеріали були передані безпосередньо до слідчого Личаківського райвідділу Нацполіції. Через два дні до начальника цього райвідділу з'явився з повинною неповнолітній Заремба К. і заявив, що він також брав участь у крадіжці. Начальник райвідділу дав розпорядження працівнику оперативного підрозділу карного розшуку негайно допитати Зарембу К. як підозрюваного. Після допиту, на якому Заремба К. розповів обставини вчинення злочину і повідомив, де міститься частина викрадених речей, оперуповноважений провів їх виїмку. Протоколи затримання Заремби К., його допиту та виїмки речей були направлені слідчому для приєднання до справи. Проте слідчий відмовився прийняти ці документи і повернув їх начальнику райвідділу. В супровідному листі радив йому розпочати провадження за фактом вчинення злочину Зарембою К., провести відповідні дії і лише після повідомлення йому про підозру надіслати справу до слідчого відділення для об'єднання зі справою про обвинувачення Братуса Б. і Федорчака Ф.

Дайте правову оцінку відповідним діям.

Задача 8. У складі групи осіб, підозрюваних за ч. 2 ст. 185 та ст. 189 КК України, був менгрел (народність на Закавказзі) Ахметілі А., який не володів українською мовою, погано володів російською. Слідчий домовився з Ахметілі А., що допит щодо нього вестиме грузинською мовою, яку і слідчий, і підозрюваний знають добре, але запис показань у протоколі вестиметься російською мовою. Після закінчення допиту і складення протоколу слідчий зробив його усний переклад грузинською мовою й підозрюваний підписав протокол.

1. Дайте оцінку діям слідчого.

2. Які принципи кримінального процесу України реалізуються під час проведення досудового розслідування?

Задача 9. Личаківський районний суд м. Львова, розглянувши кримінальну справу про обвинувачення Радченка Р. за ч. 5 ст. 191 КК України, засудив його до 10 років позбавлення волі з конфіскацією всього належного йому майна. Для виконання вироку в частині конфіскації майна державний виконавець Тюкалов Т. разом з дільничним інспектором поліції Соколюком С. і практикантом Климківим К., що навчається на юридичному факультеті, прибули на вул. Пропелерну, де розміщені на праві особистої власності Радченка Р. будинок, автомашини «Лада» та інше майно.

Дружина засудженого Радченка Р. разом зі своїм братом Лазаренком Л. вчинила опір державному виконавцю: не давала перевірити наявність описаного майна; розірвала акт опису майна; ображала його. Коли дільничний інспектор Соколюк С. попередив Радченка Р. і Лазаренка Л. про недопустимість їх дій, то вони накинулися на нього, зірвали погони, подряпали обличчя, ображали непристойними словами. Дільничний інспектор заявив, що Радченко Р. і Лазаренко Л. вчинили злочин, і він негайно приступає до огляду місця події. Тюкалова Т. і Климківа К. він запросив як понятих. У результаті проведених дій був складений протокол, який підписали Соколюк С., Тюкалов Т. і Климків К. Радченко Р. і Лазаренко Л. підписати цей документ відмовилися. На підставі цього протоколу начальник відділу Нацполіції розпочав провадження за ознаками злочину, передбаченого ст. 342 КК України, за фактом вчинення опору представникам влади.

Оцініть ситуацію з точки зору дотримання закону.

Література

1. Конституція України від 28 червня 1996 р. URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/254K/96-Вр>
2. Конвенція про захист прав людини і основоположних свобод від 4 листопада 1950 р. : URL: http://zakon4.rada.gov.ua/laws/shgw/995_004
3. Загальна декларація прав людини від 10 грудня 1948 р.: URL: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/995_015
4. Міжнародний пакт про громадянські і політичні права від 16 грудня 1966 р.: URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/99>
5. Конвенція ООН проти катувань та інших жорстоких, нелюдських або таких, що принижують гідність, видів поводження і покарання від 10 грудня 1984 р. URL: http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=995_085
6. Про виконання рішень та застосування практики Європейського суду з прав людини : Закон України від 23 лютого 2006 р. // Офіційний вісник України. 2006. № 12. С 16-22.
7. Про судоустрій і статус суддів : Закон України від 02.06. 2016 р. № 1402-УШ // Відомості Верховної Ради України. 2016. № 31. Ст. 545.
8. Кримінальний процесуальний кодекс України. Науково-практичний коментар : у 2 т. / О. М. Бандурка, Є. М. Блажівський, Є. П. Бурдоль та ін.; за заг.

ред. В. Я. Тація, В. П. Шпонки, А. В. Портнова. Х.: Право, 2012. Т. 1. 768 с

9.Кримінальний процесуальний кодекс України. Науково-практичний коментар : у 2 т. / Є. М. Блажівський, Ю. М. Грошевий, Ю. М. Дьомін та ін. ; за заг. ред. В. Я. Тація, В. П. Шпонки, А. В. Портнова. Х.: Право, 2012. Т. 2. 664 с

10.Кримінальний процесуальний кодекс України. Науково-практичний коментар / за заг. ред. В. Г. Гончаренка, В. Т. Нора, М. Є. Шумила. К.: Юстініан, 2012. 1224 с.

11.Кримінальний процесуальний кодекс України. Науково-практичний коментар : у 2 т. Т. 1 / О. М. Бандурка, Є. М. Блажівський, Є. П. Бурдоль та ін. ; за заг. ред. В. Я. Тація, В. П. Шпонки, А. В. Портнова. Х. : Право, 2012. 768 с. – С. 247–308 (автор – Погорецький М.А.); С. 367–391 (автор – Шило О.Г.).

12.Тертишник В.М. Кримінальний процесуальний кодекс України. Науково-практичний коментар. Вид. 20-те, доповн. і перероб. Київ : Алерта, 2023. 1120 с.

13.Кримінальний процес : підручник / Ю. М. Грошевий, В. Я. Тацій, А. Р. Туманец та ін.; за ред. В. Я. Тація, Ю. М. Грошевого, О. В. Капліної, О. Г. Шило. Х.: Право; 2013. 824 с.

14. Михеєнко М.М., Шибіко В.В., Нор В.Т. Кримінально-процесуальне право/ М.М. Михеєнко, в.В. Шибіко, В.Т. Нор. 1999 р. 356 с.

15. Кобзар О.Ф. Кримінальний процес : підруч. / Бойко О.П., Гаркуша А.Г., Захарко А.В., Литвинов В.В., Рогальська В.В., Сербін М.М., Солдатенко О.А., Федченко В.М., Черняк Н.П./ кер. авт. кол. д-р юрид. наук, доц. О.Ф. Кобзар. У 2-х ч. Ч. 1. Дніпро : Дніпроп. держ. ун-т внутр. справ ; Ліра ЛТД, 2017. 337 с.

16. Хитра А.Я. Кримінальний процес: підручник / Р. І. Благута, Ю. В. Гуцуляк, О. М. Дуфенюк та ін.; за заг. ред. А. Я. Хитри, Р. М. Шехавцова, В. В. Луцика. Львів: ЛьвДУВС, 2019. Ч. 1. 532 с.

17. Кримінальний процес України: у питаннях і відповідях : навч. посіб. / кол. авт.: Абламський С. Є., Глобенко Г. І., Романюк В. В. та ін.; за заг. ред. Т. Г. Фоміної; МВС України, Харк. нац. ун-т внутр. справ. Харків : ХНУВС, 2021. 300 с.

18. Удалова Л.Д. Кримінальний процес: підручник / за заг. ред. Д. П. Письменного, Л. Д. Удалової, М. А. Погорецького, С. С. Чернявського. Київ:, «Центр учбової літератури», 2022. 780 с.

19. Кримінальний процес : підручник / І. В. Басиста, Р. І. Благута, І. В. Гловюк та ін. ; за заг. ред. А. Я. Хитри, Р. М. Шехавцова. Львів : Львівський державний університет внутрішніх справ, 2022. Ч. 1. 492 с.

20. Тертишник В. М. Кримінально-процесуальне право України: Підручник. 10-те вид., доповн. і перероб. Київ: Алерта, 2023. 698 с.

21. Основи кримінального процесу : навч. посіб. / О. В. Пчеліна, Т. Г. Фоміна, В. В. Романюк, Г. І. Глобенко ; за заг. ред. д-ра юрид. наук, доц. Т. Г. Фоміної. Харків : ХНУВС, 2023. 132 с.

Семінарське заняття 8
Тема. Слідчі (розшукові)дії
План

1. Поняття та види слідчих (розшукових) дій.
2. Допит особи.
3. Пред'явлення особи та речей для впізнання
4. Проникнення до житла та іншого володіння особи та проведення обшуку.
5. Огляд. Ексгумація трупа
6. Слідчий експеримент
7. Освідування.
8. Призначення експертизи

Теми рефератів та доповідей

1. Загальні процесуальні умови проведення слідчих (розшукових) дій.
2. Пред'явлення для впізнання у слідчій практиці.
3. Перевірка показань на місці.
4. Ексгумація трупа.
5. Освідування та його види.
6. Слідчий експеримент.

Питання для самостійного опрацювання

1. Правила оформлення протоколу слідчої (розшукової) дії.
2. Додатки до протоколу слідчої (розшукової) дії.
3. Особливості виклику і допиту неповнолітнього свідка.
4. Підстави та процесуальний порядок застосування до свідка приводу.
5. Особливості виклику і допиту як свідків працівників дипломатичних представництв і консульських установ іноземних держав на території України.
6. Підстави та порядок застосування слідчим і працівником оперативного підрозділу заходів до забезпечення безпеки свідків і потерпілих.
7. Накладання арешту на майно та його опис.
8. Підстави та порядок призначення експертизи. Одержання зразків для експертного дослідження.
9. Особливості призначення експертизи, що проводиться особою, яка не працює в експертній установі.
10. Особливості призначення стаціонарної судово-медичної та судово-психіатричної експертиз.

Питання та завдання для самоконтролю

1. Що слід розуміти під слідчою (розшуковою) дією ?
2. Розкрийте суть та процесуальну форму допиту особи. Які етапи проведення існують.
3. Який існує порядок пред'явлення для впізнання особи?
4. Який існує порядок пред'явлення для впізнання предметів?
5. Який існує порядок та умови можливості проникнення до житла чи іншого володіння особи? Мета проникнення.

6. Розкрийте суть та порядок проведення огляду. Які види огляду передбачені КПК України?
7. В чому суть слідчої дії – ексгумація трупа. Назвіть умови проведення.
8. В чому суть та мета проведення слідчого експерименту?
9. Розкрийте процесуальну форму проведення освідування, як слідчої дії.
10. Розкрийте підстави та порядок призначення експертизи на стадії досудового розслідування.
11. Вкажіть випадки обов'язковості призначення експертизи.

Практичні завдання

Задача 1. 13-річний Панкін П., який був очевидцем звалтування його неповнолітньої однокласниці, перед початком його допиту як свідка заявив слідчому, що він категорично відмовляється давати показання в присутності педагога і батька.

Як бути слідчому в цій ситуації? Чи може він задовольнити клопотання Панкіна П.?

Задача 2. Допитаний із застосуванням звукозапису свідок Патрикеев П. запитав слідчого, чому так стисло записані його показання в протоколі допиту. Слідчий пояснив, що оскільки повністю показання зафіксовані на магнітофонній плівці, яка буде приєднана до протоколу допиту, можна обійтися і без детального викладення показань у самому протоколі.

Чи ґрунтується таке пояснення слідчого на законі?

Задача 3. 12 березня 2022 р. Коробов К., глухонімиий, був викликаний слідчим для допиту як свідок у справі Кришталенка К., який підозрювався у вчиненні умисного тяжкого тілесного ушкодження Милованову М.

Оскільки 12 березня закінчувався строк тримання підозрюваного під вартою, слідчий вирішив не проводити далі пошуку особи, яка б розуміла знаки глухонімих, а побудувати спілкування з допитуваним свідком у письмовій формі: спочатку він запропонував тому написати на аркуші паперу відомості на кожний пункт анкетної частини протоколу (ці дані слідчий сам вписав до протоколу), потім розписатися про попередження про кримінальну відповідальність за ст.ст. 384, 385 ККУ. Далі запропонував записати власноручно до протоколу все, що йому відомо про обставини вчинення злочину Кришталенком К. Після цього запису слідчий одержав від допитуваного власноручно записані відповіді на додаткові запитання і в кінці запис про те, що він, Коробков К., ознайомився з записами в протоколі, зауважень і доповнень не має.

Оцініть дії слідчого.

Задача 4. 16 жовтня 2022 р. о 10 год. Шевцов О., викладач політехнічного інституту, з'явився за викликом слідчого для допиту як свідок у справі про хуліганство. Проте слідчий змушений був негайно виїхати на місце виявлення

трупа. Тому він дав Шевцову О. бланк протоколу допиту і, попередивши про кримінальну відповідальність за ст.ст. 384, 385 КК, попросив його заповнити анкетну частину протоколу, а також записати все, що йому відомо про обставини вчинення даного злочину, зафіксувавши в кінці, що показання записані власноручно.

Повернувшись за кілька годин з огляду місця події, слідчий приєднав до матеріалів справи залишений свідком Шевцовим протокол.

Чи були тут порушені вимоги кримінального процесуального закону щодо порядку допиту свідка?

Задача 5. 24 листопада 2022 р. слідчий допитав як свідка у кримінальній справі Друзенко Аллу, 24 листопада 2012 р. народження, в присутності тільки її батька, вчителя історії середньої школи, де навчається Алла.

Чи були порушені слідчим вимоги закону щодо порядку допиту неповнолітнього свідка?

Задача 6. Про проведення одночасного допиту між підозрюваним Філімоновим Ф. і свідком Крючковим К. слідчий склав протокол і запропонував допитаним підписати кожен сторінку протоколу і кожен свою відповідь на поставлені запитання.

Свідок Крючков К. погодився на це. Підозрюваний же категорично заперечив проти цього і поставив свій підпис лише в кінці протоколу.

Оцініть законність пропозиції слідчого.

Як бути слідчому в зв'язку з відмовою підозрюваного підписати кожен сторінку протоколу?

Задача 7. Допитана у справі про зґвалтування потерпіла Бартецька О. показала, що насильника можна легко впізнати по численних татуюваннях на ногах, грудях, спині. Вона добре пам'ятала, що на обох ногах у гвалтівника вище колін є по одному татуюванню - "русалки".

Як перевірити показання потерпілої, маючи на увазі, що за підозрою у вчиненні злочину на цей час вже було затримано Кузьменка, неодноразово раніше судимого за насильницькі злочини?

Задача 8. Потерпіла від зґвалтування Яковлева Я. під час допиту заявила, що вона змогла б впізнати гвалтівника, якби їй його пред'явили. Слідчий вирішив пред'явити їй для впізнання підозрюваного Коряка М. Напередодні проведення цієї слідчої дії слідчий дізнався про те, що у Коряка Миколи є брат - близнюк Сергій. Тому він вирішив по черзі пред'явити їх потерпілій.

При пред'явленні для впізнання Миколи потерпіла заявила, що серед пред'явлених осіб немає того, хто вчинив злочин, при пред'явленні другого брата вона впевнено показала на нього як на гвалтівника.

Оцініть дії слідчого. Чи матиме доказове значення таке впізнання?

Чи змінилася б оцінка дій слідчого, якби він пред'явив потерпілій відразу обох братів серед двох інших чоловіків?

Задача 9. З приватної колекції В.Мартинюка було викрадено картину художника Зарубіна, учня Куїнджі. Через деякий час барон Фальц-Фейн з Ліхтенштейну придбав цю картину на всесвітньо відомому аукціоні “Сотбіс” і передав Українському фонду культури. Потерпілий Мартинюк заявив, що він зможе впізнати викрадену у нього картину.

Які процесуальні дії повинен провести слідчий, щоб встановити, що викрадена і передана фонду культури картина - одна і та ж?

Задача 10. Слідчий розслідував кримінальне провадження про викрадення особистого майна з квартири Никодименко Н. Маючи достатні дані про те, що викрадені речі можуть знаходитися на квартирі батька підозрюваного, слідчий виніс постанову про проведення там обшуку. Під час обшуку була присутня запрошена слідчим потерпіла Никодименко Н.

Слідчий вилучив зимове жіноче пальто, плащ та два літніх сукні, на які потерпіла вказала як на такі, що належали їй, але були викрадені, і оформив свої дії на квартирі двома протоколами - обшуку та пред'явлення речей для впізнання.

Оцініть дії слідчого і доказове значення протоколів.

Чи можна проводити обшук у осіб, які не підозрюються і не обвинувачуються у вчиненні злочину?

Задача 11. У справі по обвинуваченню Гершковича Г. за ч.3 ст.185 КК слідчий з метою виявлення і вилучення викрадених речей проводив обшук у п'ятикімнатній квартирі знайомого Гершковича - Мироновича. Коли підійшла черга проводити обшук у наступній, третій, кімнаті, та виявилась замкнутою. Господар квартири пояснив, що там мешкає квартирант, студент університету, який зараз перебуває на сільгоспроботах.

Як має діяти слідчий у цій ситуації?

Задача 12. Обвинувачений Дідешко Д. визнав себе винним у крадіжці з промтоварного магазину електротоварів і показав на допиті, що частину цих товарів він завіз до свого знайомого лісника на тимчасове зберігання. Слідчий, оформивши постанову про проведення обшуку, з понятими та працівниками поліції прибув до будинку лісника. Вхідні двері будинку були прочинені, господар п'яний спав на підлозі. Оскільки розбудити його не вдалося, слідчий розпочав обшук. Всі предмети, про які дав показання Дідешко Д., були виявлені і вилучені, про що був складений протокол обшуку, а також опис вилучених предметів. На столі кімнати, у якій спав господар, слідчий залишив перед від'їздом з вилученими речами копії протоколу обшуку і опису вилученого, а також повістку з вимогою до господаря будинку завтра з'явитися о 10 год. до райвідділу на допит.

Оцініть ситуацію. Чи мають доказове значення результати обшуку?

Задача 13. У квартирі Іванютиної І., яка підозрювалась в отруєнні громадян талієм, слідчий проводив обшук, під час якого Іванютина І. непомітно вкинула в кишеню одного з понятих пакунок, у якому була пляшечка з рідиною “клеричі”, що містить талій.

Чи може слідчий провести особистий обшук понятого?

Задача 14. За результатами виїмки ювелірних виробів, викрадених з спеціалізованого магазину по їх продажу, слідчий записав у протоколі, що були вилучені: сережки срібні - 2 пари, сережки золоті - 4 пари.

Оцініть правильність запису в протоколі слідчої дії.

Література

1. Конституція України від 28 червня 1996 р. URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/254K/96-Вр>

2. Конвенція про захист прав людини і основоположних свобод від 4 листопада 1950 р. : URL: http://zakon4.rada.gov.ua/laws/shgw/995_004

3. Загальна декларація прав людини від 10 грудня 1948 р.: URL: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/995_015

4. Міжнародний пакт про громадянські і політичні права від 16 грудня 1966 р.: URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/99>

5. Конвенція ООН проти катувань та інших жорстоких, нелюдських або таких, що принижують гідність, видів поводження і покарання від 10 грудня 1984 р. URL: http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=995_085

6. Про виконання рішень та застосування практики Європейського суду з прав людини : Закон України від 23 лютого 2006 р. // Офіційний вісник України. 2006. № 12. С 16-22.

7. Про судоустрій і статус суддів : Закон України від 02.06. 2016 р. № 1402-УШ // Відомості Верховної Ради України. 2016. № 31. Ст. 545.

8. Про судову експертизу: Закон України від 25.02.1994 р. № 4038-XII// Відомості Верховної Ради України (ВВР), 1994, № 28, ст.232. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4038-12#Text>

9. Кримінальний процесуальний кодекс України. Науково-практичний коментар : у 2 т. / О. М. Бандурка, Є. М. Блажівський, Є. П. Бурдоль та ін.; за заг. ред. В. Я. Тація, В. П. Шпонки, А. В. Портнова. Х.: Право, 2012. Т. 1. 768 с

10. Кримінальний процесуальний кодекс України. Науково-практичний коментар : у 2 т. / Є. М. Блажівський, Ю. М. Грошевий, Ю. М. Дьомін та ін. ; за заг. ред. В. Я. Тація, В. П. Шпонки, А. В. Портнова. Х.: Право, 2012. Т. 2. 664 с

11. Кримінальний процесуальний кодекс України. Науково-практичний коментар / за заг. ред. В. Г. Гончаренка, В. Т. Нора, М. Є. Шумила. К.: Юстініан, 2012. 1224 с.

12. Кримінальний процесуальний кодекс України. Науково-практичний коментар : у 2 т. Т. 1 / О. М. Бандурка, Є. М. Блажівський, Є. П. Бурдоль та ін. ; за заг. ред. В. Я. Тація, В. П. Шпонки, А. В. Портнова. Х. : Право, 2012. 768 с. – С. 247–308 (автор – Погорецький М.А.); С. 367–391 (автор – Шило О.Г.).

13. Тертишник В.М. Кримінальний процесуальний кодекс України. Науково-практичний коментар. Вид. 20-те, доповн. і перероб. Київ : Алерта, 2023. 1120 с.
14. Кримінальний процес : підручник / Ю. М. Грошевий, В. Я. Тацій, А. Р. Туманец та ін.; за ред. В. Я. Тація, Ю. М. Грошевого, О. В. Капліної, О. Г. Шило. Х.: Право; 2013. 824 с.
15. Михеєнко М.М., Шибіко В.В., Нор В.Т. Кримінально-процесуальне право / М.М. Михеєнко, в.В. Шибіко, В.Т. Нор. 1999 р. 356 с.
16. Лобойко Л. М. Кримінально-процесуальна регламентація слідчих дій : монографія / Л. М. Лобойко, А. П. Черненко. Дніпропетровськ : Дніпропетр. держ. ун-т внутр. справ, 2006. 168 с.
17. Стахівський С. М. Слідчі дії як засоби збирання доказів : наук.-практ. посіб. К. : Атіка, 2009. 64 с.
18. Кобзар О.Ф. Кримінальний процес : підруч. / Бойко О.П., Гаркуша А.Г., Захарко А.В., Литвинов В.В., Рогальська В.В., Сербін М.М., Солдатенко О.А., Федченко В.М., Черняк Н.П./ кер. авт. кол. д-р юрид. наук, доц. О.Ф. Кобзар. У 2-х ч. Ч. 1. Дніпро : Дніпроп. держ. ун-т внутр. справ ; Ліра ЛТД, 2017. 337 с.
19. Хитра А.Я. Кримінальний процес: підручник / Р. І. Благута, Ю. В. Гуцуляк, О. М. Дуфенюк та ін.; за заг. ред. А. Я. Хитри, Р. М. Шехавцова, В. В. Луцика. Львів: ЛьвДУВС, 2019. Ч. 1. 532 с.
20. Кримінальний процес України: у питаннях і відповідях : навч. посіб. / кол. авт.: Абламський С. Є., Глобенко Г. І., Романюк В. В. та ін.; за заг. ред. Т. Г. Фоміної; МВС України, Харк. нац. ун-т внутр. справ. Харків : ХНУВС, 2021. 300 с.
21. Удалова Л.Д. Кримінальний процес: підручник / за заг. ред. Д. П. Письменного, Л. Д. Удалової, М. А. Погорецького, С. С. Чернявського. Київ:, «Центр учбової літератури», 2022. 780 с.
22. Кримінальний процес : підручник / І. В. Басиста, Р. І. Благута, І. В. Гловюк та ін. ; за заг. ред. А. Я. Хитри, Р. М. Шехавцова. Львів : Львівський державний університет внутрішніх справ, 2022. Ч. 1. 492 с.
23. Тертишник В. М. Кримінально-процесуальне право України: Підручник. 10-те вид., доповн. і перероб. Київ: Алерта, 2023. 698 с.
24. Основи кримінального процесу : навч. посіб. / О. В. Пчеліна, Т. Г. Фоміна, В. В. Романюк, Г. І. Глобенко ; за заг. ред. д-ра юрид. наук, доц. Т. Г. Фоміної. Харків : ХНУВС, 2023. 132 с.
25. Літвінова І. Ф. Забезпечення недоторканості житла чи іншого володіння особи в кримінальному процесі : монографія. вид. О. С. Ліпкан, 2012. 230 с.

Семінарське заняття 9
Тема. Негласні лідчі (розшукові) дії
План

1. Поняття та види негласних слідчих (розшукових) дій.
2. Загальні положення про негласні слідчі (розшукові) дії.
3. Загальна характеристика негласних слідчих (розшукових) дій.

Теми рефератів та доповідей

1. Загальні процесуальні умови проведення негласних слідчих (розшукових) дій.
2. Методи проведення негласних слідчих (розшукових) дій.
3. Суб'єкти, уповноважені на проведення негласних слідчих (розшукових) дій.
4. Підстави та порядок отримання дозволу на проведення негласних слідчих (розшукових) дій.
5. Організація проведення негласних слідчих (розшукових) дій.
6. Фіксація результатів негласних слідчих (розшукових) дій та дослідження інформації.

Питання для самостійного опрацювання

1. Правила оформлення протоколу негласної слідчої (розшукової) дії.
2. Додатки до протоколу негласної слідчої (розшукової) дії.
3. Забезпечення права особи на інформацію щодо проведення стосовно неї негласних (слідчих) дій.

Питання та завдання для самоконтролю

1. Що слід розуміти під поняттям «негласні слідчі (розшукові) дії»?
2. Охарактеризуйте систему негласних слідчих (розшукових) дій, передбачених КПК.
3. Вкажіть підстави проведення негласних слідчих (розшукових) дій.
4. Який порядок розгляду клопотання про дозвіл на проведення негласної слідчої (розшукової) дії?
5. Назвіть вимоги до постанови слідчого, прокурора про проведення негласних слідчих (розшукових) дій.
6. Охарактеризуйте загальні положення про втручання у приватне спілкування.
7. Дайте процесуальну характеристику накладення арешту на кореспонденцію, її огляд та виїмку.
8. Яким є процесуальний порядок вирішення питання про проведення контролю за вчинення злочину?
9. Розкрийте порядок повідомлення осіб, щодо яких проводилися негласні слідчі (розшукові) дії.
10. Назвіть особливості використання результатів негласних слідчих (розшукових) дій у доказуванні.

Практичні завдання

Задача 1. На підставі ухвали слідчого судді про арешт поштової кореспонденції установою зв'язку затримано 4 бандеролі, про що повідомлено слідчого для здійснення їх огляду та прийняття рішення про їх виїмку. *Визначити скільки протоколів повинен скласти слідчий, і яких саме?*

Задача 2. На підставі ухвали слідчого судді про арешт поштової кореспонденції установою зв'язку затримана посилка, яка оглянута та вилучена

слідчим. У посилці, крім речових доказів, є інші предмети, що не будуть використовуватися як докази та не мають значення для досудового розслідування. *Визначити, хто має право прийняти рішення про їх повернення адресату.*

Задача 3. В ході досудового розслідування у кримінальному провадженні встановлено, що громадянин С. займається незаконним продажем вогнепальної зброї та вибухових пристроїв. Місце їх незаконного зберігання й можливі співники громадянина С. слідству невідомі. Прокурором винесена постанова про проведення контролю за вчиненням злочину у формі оперативної закупки у громадянина С. пістолета Макарова (ПМ) 9мм з 18 набоями до нього та гранати Ф-1 за 500 доларів США. Також отримано ухвалу слідчого судді про дозвіл на проведення аудіо-, відеоконтролю стосовно громадянина С. Місцем зустрічі для передачі вказаної зброї та боєприпасів С. призначив офісне приміщення ТОВ «Мисливство і рибалка».

Дайте правову оцінку.

Література

1. Конституція України від 28 червня 1996 р. URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/254K/96-Вр>
2. Конвенція про захист прав людини і основоположних свобод від 4 листопада 1950 р. : URL: http://zakon4.rada.gov.ua/laws/shgw/995_004
3. Загальна декларація прав людини від 10 грудня 1948 р.: URL: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/995_015
4. Міжнародний пакт про громадянські і політичні права від 16 грудня 1966 р.: URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/99>
5. Конвенція ООН проти катувань та інших жорстоких, нелюдських або таких, що принижують гідність, видів поводження і покарання від 10 грудня 1984 р. URL: http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=995_085
6. Про виконання рішень та застосування практики Європейського суду з прав людини : Закон України від 23 лютого 2006 р. // Офіційний вісник України. 2006. № 12. С 16-22.
7. Про судоустрій і статус суддів : Закон України від 02.06. 2016 р. № 1402-УШ // Відомості Верховної Ради України. 2016. № 31. Ст. 545.
8. ІНСТРУКЦІЯ « Про організацію проведення негласних слідчих (розшукових) дій та використання їх результатів у кримінальному провадженні» Затверджена Наказом Генеральної прокуратури України, Міністерства внутрішніх справ України, Служби безпеки України, Адміністрації Державної прикордонної служби України, Міністерства фінансів України, Міністерства юстиції України 16.11.2012 № 114/1042/516/1199/936/1687/5 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0114900-12#Text>
9. Кримінальний процесуальний кодекс України. Науково-практичний

коментар : у 2 т. / О. М. Бандурка, Є. М. Блажівський, Є. П. Бурдоль та ін.; за заг. ред. В. Я. Тація, В. П. Шпонки, А. В. Портнова. Х.: Право, 2012. Т. 1. 768 с

10.Кримінальний процесуальний кодекс України. Науково-практичний коментар : у 2 т. / Є. М. Блажівський, Ю. М. Грошевий, Ю. М. Дьомін та ін. ; за заг. ред. В. Я. Тація, В. П. Шпонки, А. В. Портнова. Х.: Право, 2012. Т. 2. 664 с

11.Кримінальний процесуальний кодекс України. Науково-практичний коментар / за заг. ред. В. Г. Гончаренка, В. Т. Нора, М. Є. Шумила. К.: Юстініан, 2012. 1224 с.

12.Кримінальний процесуальний кодекс України. Науково-практичний коментар : у 2 т. Т. 1 / О. М. Бандурка, Є. М. Блажівський, Є. П. Бурдоль та ін. ; за заг. ред. В. Я. Тація, В. П. Шпонки, А. В. Портнова. Х. : Право, 2012. 768 с. – С. 247–308 (автор – Погорецький М.А.); С. 367–391 (автор – Шило О.Г.).

13.Тертишник В.М. Кримінальний процесуальний кодекс України. Науково-практичний коментар. Вид. 20-те, доповн. і перероб. Київ : Алерта, 2023. 1120 с.

14.Кримінальний процес : підручник / Ю. М. Грошевий, В. Я. Тацій, А. Р. Туманец та ін.; за ред. В. Я. Тація, Ю. М. Грошевого, О. В. Капліної, О. Г. Шило. Х.: Право; 2013. 824 с.

15. Михеєнко М.М., Шибіко В.В., Нор В.Т. Кримінально-процесуальне право/ М.М. Михеєнко, в.В. Шибіко, В.Т. Нор. 1999 р. 356 с.

16. Кобзар О.Ф. Кримінальний процес : підруч. / Бойко О.П., Гаркуша А.Г., Захарко А.В., Литвинов В.В., Рогальська В.В., Сербін М.М., Солдатенко О.А., Федченко В.М., Черняк Н.П./ кер. авт. кол. д-р юрид. наук, доц. О.Ф. Кобзар. У 2-х ч. Ч. 1. Дніпро : Дніпроп. держ. ун-т внутр. справ ; Ліра ЛТД, 2017. 337 с.

17. Хитра А.Я. Кримінальний процес: підручник / Р. І. Благута, Ю. В. Гуцуляк, О. М. Дуфенюк та ін.; за заг. ред. А. Я. Хитри, Р. М. Шехавцова, В. В. Луцика. Львів: ЛьвДУВС, 2019. Ч. 1. 532 с.

18. Кримінальний процес України: у питаннях і відповідях : навч. посіб. / кол. авт.: Абламський С. Є., Глобенко Г. І., Романюк В. В. та ін.; за заг. ред. Т. Г. Фоміної; МВС України, Харк. нац. ун-т внутр. справ. Харків : ХНУВС, 2021. 300 с.

19. Удалова Л.Д. Кримінальний процес: підручник / за заг. ред. Д. П. Письменного, Л. Д. Удалової, М. А. Погорецького, С. С. Чернявського. Київ:, «Центр учбової літератури», 2022. 780 с.

20. Кримінальний процес : підручник / І. В. Басиста, Р. І. Благута, І. В. Гловюк та ін. ; за заг. ред. А. Я. Хитри, Р. М. Шехавцова. Львів : Львівський державний університет внутрішніх справ, 2022. Ч. 1. 492 с.

21. Тертишник В. М. Кримінально-процесуальне право України: Підручник. 10-те вид., доповн. і перероб. Київ: Алерта, 2023. 698 с.

22. Основи кримінального процесу : навч. посіб. / О. В. Пчеліна, Т. Г. Фоміна, В. В. Романюк, Г. І. Глобенко ; за заг. ред. д-ра юрид. наук, доц. Т. Г. Фоміної. Харків : ХНУВС, 2023. 132 с.

Семінарське заняття 10

Тема: Повідомлення про підозру

План

1. Поняття, зміст та значення повідомлення особи про підозру.
2. Зміст і форма письмового повідомлення про підозру.
3. Порядок повідомлення про підозру. Допит підозрюваного.
4. Зміна повідомлення про підозру.

Теми рефератів та доповідей

1. Достатні підстави для підозри – основна умова для прийняття рішення.
2. Підозра – початковий етап функції обвинувачення.
3. Повідомлення про підозру: форма та зміст.
4. Судовий кон
3. Гарантії забезпечення добровільності дачі показань підозрюваним за діючим законодавством.

Питання для самостійного опрацювання

1. Особливості повідомлення про підозру деяким категоріям осіб.
2. Особливості повідомлення про підозру неповнолітньому.
3. Особливості повідомлення про підозру особі, яка проживає за кордоном.
4. Протокол допиту підозрюваного, його форма і зміст.
5. Судовий контроль та прокурорський нагляд за дотримання прав особи при повідомленні їй про підозру.
6. Відсторонення підозрюваного від посади.

Питання та завдання для самоконтролю

1. Розкрийте поняття « підозри» в кримінальному провадженні.
2. Розкрийте випадки повідомлення особі про підозру.
3. Яка структура та зміст підозри?
4. Яка процедура повідомлення особі про підозру?
5. Які підстави для зміни або доповнення підозри?

Практичні завдання

Задача 1. Гришку Г. і Самохіну І. було повідомлено про підозру у вчиненні кримінального правопорушення за ч.2 ст.187 КК. У ході подальшого розслідування була встановлена неправдивість показань Гришка Г., а також свідка Півня В., на яких ґрунтувався висновок про причетність до вчинення даного кримінального правопорушення Самохіна І.

Які процесуальні рішення має прийняти у зв'язку з цим слідчий?

Задача 2. 2 жовтня 2022 р. слідчий склав повідомлення про підозру Колоскова К. у вчиненні кримінального правопорушення за ч.1 ст.368 КК і повідомив захиснику Колоскова К. адвокату Мирському М., що вручати

повідомлення буде 3 жовтня 2022 р. о 10 год. Адвокат і Колосов К. звернулись до слідчого з клопотанням про перенесення часу повідомлення про підозру на 7 жовтня, оскільки до цього часу адвокат буде зайнятий у судовому розгляді іншої справи.

Як слід вирішити це клопотання?

Задача 3. Повідомивши Маркову М. про підозру у вчиненні кримінального правопорушення, передбаченого ст.367 КК, слідчий вирішив відразу ж перейти до допиту підозрюваного. Останній категорично заперечував проти негайного допиту, зазначивши, що йому потрібно подумати хоча б до наступного дня.

Як бути слідчому?

Задача 4. Носач Н., раніше неодноразово судимий за крадіжки державного майна і особистого майна громадян, ознайомившись з протоколом допиту його як підозрюваного в черговій крадіжці, заявив, що його показання записані неточно, оскільки він говорив зовсім не такою мовою (часто вживав вирази з злодійського жаргону) і поки відповідні поправки не будуть внесені до протоколу, він підписувати його не буде.

Як бути слідчому в цій ситуації?

Задача 5. Бовкуну Б. було повідомлено про підозру у вчиненні злочину, передбаченого ч.2 ст.286 КК - потерпілому Зубку З. були нанесені тяжкі тілесні ушкодження. Через тиждень після проведених дій слідчий дізнався, що потерпілий помер.

Які процесуальні дії він зобов'язаний виконати у зв'язку з цією обставиною?

Задача 6. Під час досудового розслідування слідчим було зібрано достатньо доказів для підозри Крупка К. і Корольова К. у вчиненні розбійного нападу на громадянку Крачковську К. він за згодою прокурора склав спільне письмове повідомлення про підозру щодо обох співучасників і вручив з них по одному примірнику повідомлення.

Оцініть ситуацію з точки зору відповідності закону.

Задача 7. Після повідомлення про підозру у вчиненні 9 квартирних крадіжок у м. Києві Крисіна К. було допитано слідчим як підозрюваного. Під час допиту він визнав себе винним у вчиненні всіх інкримінованих йому крадіжок. Водночас він повідомив, що вчинив ще 5 квартирних крадіжок в інших містах України – у Харкові, Черкасах, Ніжині.

Як діяти слідчому в цій ситуації?

Задача 8. Слідчий, вручивши підозрюваному Вороні В. письмове повідомлення про підозру у вчиненні кримінального правопорушення. Передбаченого ч.2 ст.168 ККУ, вирішив одразу ж перейти до допиту підозрюваного. Підозрюваний відмовився, мотивуючи тим, що без адвокату давати показання не буде.

Як діяти слідчому в цій ситуації?

Задача 9. Прокурором було вручене Ананку А. письмове повідомлення про підозру. На прохання підозрюваного роз'яснити його права прокурор

вказав, що вони повністю викладені у змісті врученого письмового повідомлення про підозру.

Дайте оцінку діям прокурора.

Задача 10. При врученні повідомлення про підозру Шишу К., він відмовився його отримувати і підписувати будь-які документи.

Які права має підозрюваний в кримінальному провадженні?

Задача 11. *Складіть повідомлення про підозру за вигаданими обставинами.*

Література

1. Конституція України від 28 червня 1996 р. URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/254K/96-Вр>
2. Конвенція про захист прав людини і основоположних свобод від 4 листопада 1950 р. : URL: http://zakon4.rada.gov.ua/laws/shgw/995_004
3. Загальна декларація прав людини від 10 грудня 1948 р.: URL: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/995_015
4. Міжнародний пакт про громадянські і політичні права від 16 грудня 1966 р.: URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/99>
5. Конвенція ООН проти катувань та інших жорстоких, нелюдських або таких, що принижують гідність, видів поводження і покарання від 10 грудня 1984 р. URL: http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=995_085
6. Про виконання рішень та застосування практики Європейського суду з прав людини : Закон України від 23 лютого 2006 р. // Офіційний вісник України. 2006. № 12. С 16-22.
7. Про судоустрій і статус суддів : Закон України від 02.06. 2016 р. № 1402-УШ // Відомості Верховної Ради України. 2016. № 31. Ст. 545.
8. Кримінальний процесуальний кодекс України. Науково-практичний коментар : у 2 т. / О. М. Бандурка, Є. М. Блажівський, Є. П. Бурдоль та ін.; за заг. ред. В. Я. Тація, В. П. Шпонки, А. В. Портнова. Х.: Право, 2012. Т. 1. 768 с
9. Кримінальний процесуальний кодекс України. Науково-практичний коментар : у 2 т. / Є. М. Блажівський, Ю. М. Грошевий, Ю. М. Дьомін та ін. ; за заг. ред. В. Я. Тація, В. П. Шпонки, А. В. Портнова. Х.: Право, 2012. Т. 2. 664 с
10. Кримінальний процесуальний кодекс України. Науково-практичний коментар / за заг. ред. В. Г. Гончаренка, В. Т. Нора, М. Є. Шумила. К.: Юстініан, 2012. 1224 с.
11. Кримінальний процесуальний кодекс України. Науково-практичний коментар : у 2 т. Т. 1 / О. М. Бандурка, Є. М. Блажівський, Є. П. Бурдоль та ін. ; за заг. ред. В. Я. Тація, В. П. Шпонки, А. В. Портнова. Х. : Право, 2012. 768 с. С. 247–308 (автор – Погорєцький М.А.); С. 367–391 (автор – Шило О.Г.).
12. Тертишник В.М. Кримінальний процесуальний кодекс України. Науково-практичний коментар. Вид. 20-те, доповн. і перероб. Київ : Алерта, 2023. 1120 с.
13. Кримінальний процес : підручник / Ю. М. Грошевий, В. Я. Тацій, А. Р. Туманец та ін.; за ред. В. Я. Тація, Ю. М. Грошевого, О. В. Капліної, О. Г. Шило. Х.: Право; 2013. 824 с.

14. Михеєнко М.М., Шибіко В.В., Нор В.Т. Кримінально-процесуальне право/ М.М. Михеєнко, в.В. Шибіко, В.Т. Нор. 1999 р. 356 с.
15. Кобзар О.Ф. Кримінальний процес : підруч. / Бойко О.П., Гаркуша А.Г., Захарко А.В., Литвинов В.В., Рогальська В.В., Сербін М.М., Солдатенко О.А., Федченко В.М., Черняк Н.П./ кер. авт. кол. д-р юрид. наук, доц. О.Ф. Кобзар. У 2-х ч. Ч. 1. Дніпро : Дніпроп. держ. ун-т внутр. справ ; Ліра ЛТД, 2017. 337 с.
16. Хитра А.Я. Кримінальний процес: підручник / Р. І. Благута, Ю. В. Гуцуляк, О. М. Дуфенюк та ін.; за заг. ред. А. Я. Хитри, Р. М. Шехавцова, В. В. Луцика. Львів: ЛьвДУВС, 2019. Ч. 1. 532 с.
17. Кримінальний процес України: у питаннях і відповідях : навч. посіб. / кол. авт.: Абламський С. Є., Глобенко Г. І., Романюк В. В. та ін.; за заг. ред. Т. Г. Фоміної; МВС України, Харк. нац. ун-т внутр. справ. Харків : ХНУВС, 2021. 300 с.
18. Удалова Л.Д. Кримінальний процес: підручник / за заг. ред. Д. П. Письменного, Л. Д. Удалової, М. А. Погорецького, С. С. Чернявського. Київ:, «Центр учбової літератури», 2022. 780 с.
19. Кримінальний процес : підручник / І. В. Басиста, Р. І. Благута, І. В. Гловюк та ін. ; за заг. ред. А. Я. Хитри, Р. М. Шехавцова. Львів : Львівський державний університет внутрішніх справ, 2022. Ч. 1. 492 с.
20. Тертишник В. М. Кримінально-процесуальне право України: Підручник. 10-те вид., доповн. і перероб. Київ: Алерта, 2023. 698 с.
21. Основи кримінального процесу : навч. посіб. / О. В. Пчеліна, Т. Г. Фоміна, В. В. Романюк, Г. І. Глобенко ; за заг. ред. д-ра юрид. наук, доц. Т. Г. Фоміної. Харків : ХНУВС, 2023. 132 с.

Семінарське заняття 11

Тема: Зупинення і закінчення досудового розслідування

План

1. Підстави та процесуальний порядок зупинення досудового розслідування.
2. Підстави та процесуальний порядок закриття кримінального провадження.
3. Закінчення досудового розслідування у зв'язку із звільненням особи від кримінальної відповідальності.
4. Закінчення досудового слідства складанням обвинувального акту.
5. Оскарження рішень та дій слідчого, прокурора та слідчого судді під час досудового провадження

Теми рефератів та доповідей

1. Процесуальне передумови зупинення досудового розслідування.
2. Постанова про зупинення досудового розслідування.
3. Процесуальні дії прокурора, слідчого щодо осіб, інтереси яких зачіпає

- закриття кримінального провадження.
4. Судовий контроль за законністю закриття кримінального провадження.
  5. Обвинувальний акт – завершальний документ досудового розслідування.
  6. Клопотання про застосування примусових заходів медичного характеру, як завершальний документ досудового розслідування.

Питання для самостійного опрацювання

1. Взаємодія слідчого та оперативних підрозділів з метою встановлення місця знаходження обвинуваченого і розкриття злочину.
2. Форми закінчення досудового розслідування.
3. Права захисника при ознайомленні з усіма матеріалами справи.
4. Розв'язання клопотань, заявлених при ознайомленні з матеріалами справи.
5. Пред'явлення підозрюваному та іншим учасникам процесу додаткових матеріалів справи.
6. Відновлення досудового розслідування: підстави та процесуальний порядок.

Питання та завдання для самоконтролю

1. Розкрийте підстави для зупинення досудового розслідування?
2. Розкрийте підстави та процесуальний порядок закриття кримінального провадження за реабілітуючими обставинами.
3. Розкрийте підстави та процесуальний порядок закриття кримінального провадження за нереабілітуючими обставинами.
4. Які підстави передбачені кримінальним законодавством, що зумовлюють звільнення особи від кримінальної відповідальності?
5. Яка процесуальна форма звільнення особи від кримінальної відповідальності?
6. Розкрийте суть та значення обвинувального акту, як завершального документу досудового розслідування.
7. Форма та зміст обвинувального акту.
8. Які підстави та процедура оскарження дій та рішень слідчого, прокурора на стадії досудового розслідування?
9. Які підстави та процедура оскарження рішень слідчого судді на стадії досудового розслідування?
10. Чи можуть бути оскаржені рішення прокурора слідчим? Який порядок?

Практичні завдання

Задача 1. Шуткевич О., підозрювався у вчиненні кримінального правопорушення, передбаченого ч.2 ст.286 КК, порушив особисте зобов'язання і виїхав з міста у невідомому напрямі. У зв'язку з цим слідчий виніс постанову про зупинення досудового розслідування, оголошення розшуку підозрюваного, зміну запобіжного заходу на тримання під вартою підозрюваного і його етапування.

Чи можна в одній постанові об'єднувати всі ці рішення?

Задача 2. Максимова М. була виявлена в лісосмузі з численними ножовими ранами і доставлена в тяжкому стані до лікарні. У непритомному стані вона перебувала ще 5 діб. Лікарі заборонили слідчому будь-який контакт з потерпілою ще протягом не менше одного місяця. Оскільки осіб, які б дали якісь показання про обставини вчиненого щодо Максимової М. злочину, не було виявлено, слідчий виніс постанову про зупинення досудового слідства до видужання потерпілої.

Оцініть рішення слідчого.

Задача 3. Слідчий виніс постанову про закриття кримінального провадження з передачею Хоменка О., який обвинувачувався за ч.1 ст.185 КК, на поруки трудовому колективу цеху, в якому працював Хоменко О., і від якого надійшло клопотання про передачу. Прокурор району відмовився дати згоду на таке вирішення цієї справи і вказав слідчому на необхідність передачі справи до суду з обвинувальним актом.

Оцініть ситуацію з точки зору закону.

Задача 4. Касаткіна К. принесла до слідчого заяву про притягнення до кримінальної відповідальності Грицюка Г., який цього дня її згвалтував. Було розпочате провадження. Через п'ять днів потерпіла просила слідчого закрити справу проти Грицюка Г., який одружується на ній.

Чи може слідчий закрити кримінальну справу щодо Грицюка?

Задача 5. 18 грудня 2022р. Казанкову К. і Фрадкіну Ф. слідчим було повідомлено про підозру у вчиненні кримінального правопорушення, передбаченого ч.2 ст.187 КК. Наступного дня разом з іншими ув'язненими в СІЗО вони напали на співробітників ізолятора, захопили їх зброю. У ході перестрілки з викликаною групою захоплення Казанков К. і Фрадкін Ф. були вбиті.

Якими повинні бути подальші дії і рішення слідчого?

Задача 6. 18 грудня 2022 р. Виноградов В., який підозрювався в 16 крадіжках особистого майна громадян з проникненням в їх житло, після ознайомлення з матеріалами закінченого досудового слідства заявив слідчому, що він вчинив ще дві такі крадіжки з квартир на вулиці Саксаганського і Закревського у м. Київ. Строк досудового розслідування спливав.

Як має діяти слідчий, одержавши таку заяву?

Задача 7. Ознайомившись з матеріалами досудового слідства, Міщенко М., який підозрювався у вчиненні 1 травня 2022 р. близько 12 год. у Києві розбійного нападу на громадянина Рижова Р., заявив клопотання про виклик і допит як свідків Невезучого Н. та його дружини. Останні, за його твердженням, можуть засвідчити, що він 1 травня 2022 р. протягом усього дня гостював у них, у м.Фастові Київської області і не міг вчинити злочин, який йому інкримінується. Слідчий своєю постановою відмовив у задоволенні клопотання Міщенка М., мотивуючи це тим, що винність Міщенка М. в розбійному нападі доведена показаннями потерпілого Рижова Р., свідка Глазового Г., іншими зібраними

доказами, а клопотання про допит нових двох свідків заявлено лише тепер з метою затягнути слідство.

Оцініть рішення слідчого.

Задача 8. 20 березня 2022 р. було розпочато провадження за фактом вчинення Бондарчуком В. С злочину, передбаченого ч. 2 ст. 191 КК України. Досудовим слідством було встановлено: Бондарчук В. С, раніше судимий за ч. 1 ст. 185 КК України, працюючи заготувачем ТОВ «Заготівельник» з березня 2018 р. по лютий 2021 р., шляхом привласнення ввірених йому коштів вчинив крадіжку грошей на суму 50 000 гривень.

10 травня цього ж року слідчий прийняв рішення повідомити Бондарчуку В. С. про підозру і по телефону викликав його до себе для проведення певної дії. Однак Бондарчук на виклик не з'явився, а через день слідчому стало відомо, що він перебуває на стаціонарному лікуванні з діагнозом «хронічний тонзиліт, ускладнений ревмокардитом».

Витребувавши з лікарні відповідну довідку, слідчий виніс 6 травня постанову про зупинення досудового слідства у справі. 26 червня Бондарчук В. С був виписаний з лікарні у зв'язку з суттєвим поліпшенням стану здоров'я.

I. Дайте висновок щодо законності дій слідчого, при цьому з'ясуйте:

1. Яке за характером захворювання обвинуваченого є підставою для зупинення кримінальної справи?

2. Чим посвідчується захворювання?

3. Яких заходів має вжити слідчий, перш ніж зупинити провадження у справі на підставі захворювання обвинуваченого?

II. За даними, що містяться у фабулі завдання (характер захворювання до уваги не береться), складіть відповідний процесуальний документ про відновлення досудового слідства.

Задача 9. 28 грудня 2022 р. на автотрасі Київ-Львів сталося зіткнення автомобілів «Москвич» під керуванням Петренка та «Жигулі», за кермом якого перебував Василенко В., внаслідок чого обидва отримали тяжкі тілесні ушкодження. За цими ознаками слідчий розпочав кримінальне провадження за ч. 2 ст. 286 КК. Через п'ять днів після ДТП Василенкові довелося ампутувати обидві ноги, а ще за шість днів помер Петренко. У ході слідства встановлено, що обидва водії порушили Правила дорожнього руху: Петренко значно перевищив допустиму на цій ділянці дороги швидкість, а Василенко В. — правила обгону, що, крім того, підтверджується і висновком судово-автотехнічної експертизи. Автомобілі відновленню не підлягають.

Яке рішення повинен прийняти слідчий у цій кримінальній справі?

Задача 10. Мисливці Іванов І. та Зайцев З., повертаючись надвечір із полювання після невдалих пошуків дикого кабана, почувши у лісі за 20 м від себе тріск сухих гілок, одночасно вистрілили у цьому напрямі, вважаючи, як вони показали згодом на допиті, що то був кабан. Але замість кабана вони виявили там людину — ще одного мисливця — Кротова К., смертельно пораненого.

Доставивши потерпілого до лікарні, де лікарі констатували його смерть, Іванов І. та Зайцев З. повідомили про те, що сталося, у міліцію. У результаті слідчий поліції розпочав кримінальне провадження щодо них за фактом необережного вбивства.

Проведеним розслідуванням було встановлено: смерть Кротова К. настала від того, що йому в голову потрапила куля; ще одну кулю виявлено у дереві біля якого був потерпілий у момент пострілів. Однак ні огляд місця події, ні відтворення обстановки та обставин події, ні проведені балістичні і трасологічні експертизи не дозволили відповісти на запитання, від чийого ж пострілу — Іванова чи Зайцева — загинув Кротов К..

1. Як повинен діяти у цій ситуації слідчий?

2. Складіть проект рішення, яке має бути прийняте за описаних обставин.

Задача 11. Неповнолітньому Бровичню Василю було повідомлено про підозру у вчиненні злочину, передбаченого ч. 4 ст. 296 КК України. Відповідно до зібраних у справі доказів Бровченко В. вчинив хуліганські дії з використанням металевого прута, вийшовши у двір будинку після святкування свого дня народження. Цього дня йому виповнилося 14 років.

Після повідомлення про підозру захисник порушив клопотання про зміну кваліфікації своєму підзахисному. Оскільки останній залізний прут знайшов випадково на місці вчинення злочину і ним завдав кількох ударів потерпілим, то його дії слід кваліфікувати за ч. 3 ст. 296 КК.

Після надходження справи з обвинувальним актом до прокурора, останній, вивчивши всі матеріали справи, дійшов висновку, що кримінальну справу необхідно направити до суду для застосування до неповнолітнього примусових заходів виховного характеру. Він сам виніс постанову про закриття справи та застосування до неповнолітнього Бровченка примусових заходів виховного характеру і направив її до суду.

1. Якими є порядок і умови направлення справи до суду для звільнення неповнолітнього від кримінальної відповідальності у зв'язку із застосуванням до нього примусових заходів виховного характеру?

2. Оцініть законність дій слідчого і прокурора.

Варіант: неповнолітньому Бровченку в день вчинення ним описаних дій виповнилося 11 років.

Задача 12. 15 вересня 2022р., біля 19 год. 30 хв., Лимаренко Володимир Васильович, 15 серпня 1996 року народження, уродженець м. Житомира, мешканець м. Львова, вул. Топольна, буд. 18, кв. 124, робітник СП «Іскра», неодружений, освіта загальна середня, раніше не судимий, громадянин України, допризовник, перебуваючи у нетверезому стані, перевернув кіоск, що розміщувався на розі вулиць Зеленої і Бондарської у м. Львові і належав товариству з обмеженою відповідальністю (ТОВ) «Імпекс». Як пояснив на допиті Лимаренко В., мотивом, що спонукав його до таких дій, стала нетактовна, на його думку, поведінка продавця кіоска. На його (Лимаренка) пропозицію продати

дешевше цигарки продавець відповіла, що хай він іде на ринок і там торгується. Розгнівавшись за таку відповідь, він перевернув кіоск.

Своїми діями Лимаренко В. умисно пошкодив майно, заподіявши ТОВ «Імпекс» збитки в сумі 3 000 грн. На другий день після вчиненого Лимаренко В. вибачився перед керівництвом ТОВ за свою поведінку і частково (2000 грн) відшкодував за завдані збитки.

27 вересня повідомлений про підозру Лимаренко В. був призваний на службу до Збройних Сил України. За повідомленням командування військової частини, він добросовісно несе службу, дисциплінований, вже має заохочення.

1. Чи є за описаних обставин підстави для закриття кримінальної справи?

2. Що є тут підставою для звільнення від кримінальної відповідальності?

3. У якому порядку вирішується питання про звільнення від кримінальної відповідальності?

Задача 13. 26 грудня 2022р. слідчий, на підставі п. 2 ст. 284 КПК України, виніс постанову про закриття кримінального провадження щодо Андрощука А. у вчиненні злочину, передбаченого ч. 1 ст. 185 КК України. Андрощуку А. було направлено повідомлення такого змісту: «Повідомляю, що кримінальне провадження за підозрою Вас у вчиненні злочину, передбаченого ч. 1 ст. 185 КК України, закрита 26 грудня за недоведеністю Вашої участі у вчиненні злочину». Це повідомлення Андрощук одержав 29 грудня.

Повідомлення про закриття кримінальної справи було також направлено потерпілій Зварич Т. М., яка його одержала в той же день, що й Андрощук.

8 січня Андрощук оскаржив прокуророві постанову слідчого про закриття кримінального провадження. У скарзі він просив постанову скасувати, довести досудове слідство до кінця, передати справу в суд, щоб останній підтвердив його невинуватість, постановивши виправдувальний вирок.

Ще раніше, 4 січня, скаргу на постанову про закриття кримінальної справи подала прокуророві потерпіла Зварич. У ній вона вказувала, що кримінальне провадження закрита безпідставно. У справі «є достатні дані, які свідчать про вину Андрощука у вчиненні крадіжки». Крім того, слідчий відмовився надати їй та її представникові — адвокатів Злобіну О. — матеріали справи для ознайомлення. Потерпіла скаржилася також на те, що вона не була визнана цивільним позивачем попри те, що злочином була завдана істотна матеріальна шкода. Такі дії слідчого позбавили її можливості домогтися відшкодування шкоди. 8 лютого прокурор повідомив обох скаржників про те, що їх скарги є безпідставними і не підлягають задоволенню. При цьому він зазначив, що його рішення щодо скарг є остаточним.

1. Чи може бути закрита кримінальна справа за недоведеністю участі підозрюваного у вчиненні злочину?

2. Яким є порядок закриття кримінального провадження?

3. Які обов'язки покладає на слідчого (прокурора, суд) кримінально-процесуальний закон у випадку закриття кримінальної справи (вказіть окремо за nereабілітуючими підставами і реабілітуючими)?

4. Якими є порядок та строки оскарження постанови про закриття

кримінальної справи?

5. Дайте правову оцінку відповідям прокурора на скарги.

Завдання 14. Визнавши досудове слідство у справі закінченим, слідчий телефоном повідомив про це дружину потерпілого Зубарева О. і просив її передати чоловікові (потерпілому у справі), що він може ознайомитися з матеріалами справи 10 лютого у приміщенні прокуратури з 10 до 14 години. В установленний час потерпілий Зубарев О. до прокуратури не з'явився. Слідчий, після того як ознайомив обвинуваченого і його захисника з матеріалами справи, склав обвинувальний висновок і направив справу до прокурора.

Через день до прокурора надійшла заява потерпілого, у якій він, відзначивши, що йому нічого не було відомо про закінчення досудового слідства, просив ознайомити його з матеріалами справи в лікарні, де він перебуває з 7 лютого на лікуванні.

1. Яким є порядок ознайомлення потерпілого з матеріалами справи?

2. Чи були допущені порушення кримінального процесуального закону з боку слідчого?

3. Як, на вашу думку, має реагувати прокурор на заяву потерпілого?

Завдання 15. Закінчивши досудове слідство у справі за підозрою Вовченка В. у вчиненні злочину, передбаченого ч. 1 ст. 194 КК України, слідчий надіслав письмове повідомлення про це цивільному позивачеві — керівництву товариства з обмеженою відповідальністю (ТОВ) «Імпекс».

Коли директор «Імпексу» з'явився для ознайомлення з матеріалами справи, слідчий надав йому можливість ознайомитися лише з тими матеріалами, які стосуються цивільного позову, заявленого у справі. Після ознайомлення з ними директор заявив усне клопотання про накладення арешту на майно підозрюваного для забезпечення цивільного позову і можливої конфіскації майна. З результатами арешту й опису майна він просив його ознайомити.

Слідчий відмовив у задоволенні клопотання, усно роз'яснивши цивільному позивачеві, що санкція ч. 1 ст. 194 КК не передбачає можливості конфіскації майна, а тому немає необхідності накладати арешт на майно обвинуваченого.

1. Які процесуальні права мають учасники процесу під час ознайомлення з матеріалами справи?

2. Яким є порядок заявлення та вирішення їх клопотань?

3. Чи можна оскаржити постанову слідчого про відмову у задоволенні клопотання?

4. Яким процесуальним документом оформляється ознайомлення учасників процесу з матеріалами справи?

5. Дайте правову оцінку діям цивільного позивача і слідчого.

Задача 16. Скласти постанову про зупинення або закриття провадження в справі за вигаданими обставинами..

Задача 17. Скласти обвинувальний акт за вигаданими обставинами.

Література

1. Конституція України від 28 червня 1996 р. URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/254K/96-Вр>
2. Конвенція про захист прав людини і основоположних свобод від 4 листопада 1950 р. : URL: http://zakon4.rada.gov.ua/laws/shgw/995_004
3. Загальна декларація прав людини від 10 грудня 1948 р.: URL: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/995_015
4. Міжнародний пакт про громадянські і політичні права від 16 грудня 1966 р.: URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/99>
5. Конвенція ООН проти катувань та інших жорстоких, нелюдських або таких, що принижують гідність, видів поводження і покарання від 10 грудня 1984 р. URL: http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=995_085
6. Про виконання рішень та застосування практики Європейського суду з прав людини : Закон України від 23 лютого 2006 р. // Офіційний вісник України. 2006. № 12. С 16-22.
7. Про судоустрій і статус суддів : Закон України від 02.06. 2016 р. № 1402-УШ // Відомості Верховної Ради України. 2016. № 31. Ст. 545.
8. Кримінальний процесуальний кодекс України. Науково-практичний коментар : у 2 т. / О. М. Бандурка, Є. М. Блажівський, Є. П. Бурдоль та ін.; за заг. ред. В. Я. Тація, В. П. Шпонки, А. В. Портнова. Х.: Право, 2012. Т. 1. 768 с
9. Кримінальний процесуальний кодекс України. Науково-практичний коментар : у 2 т. / Є. М. Блажівський, Ю. М. Грошевий, Ю. М. Дьомін та ін. ; за заг. ред. В. Я. Тація, В. П. Шпонки, А. В. Портнова. Х.: Право, 2012. Т. 2. 664 с
10. Кримінальний процесуальний кодекс України. Науково-практичний коментар / за заг. ред. В. Г. Гончаренка, В. Т. Нора, М. Є. Шумила. К.: Юстініан, 2012. 1224 с.
11. Кримінальний процесуальний кодекс України. Науково-практичний коментар : у 2 т. Т. 1 / О. М. Бандурка, Є. М. Блажівський, Є. П. Бурдоль та ін. ; за заг. ред. В. Я. Тація, В. П. Шпонки, А. В. Портнова. Х. : Право, 2012. 768 с. – С. 247–308 (автор – Погорецький М.А.); С. 367–391 (автор – Шило О.Г.).
12. Тертишник В.М. Кримінальний процесуальний кодекс України. Науково-практичний коментар. Вид. 20-те, доповн. і перероб. Київ : Алерта, 2023. 1120 с.
13. Кримінальний процес : підручник / Ю. М. Грошевий, В. Я. Тацій, А. Р. Туманец та ін.; за ред. В. Я. Тація, Ю. М. Грошевого, О. В. Капліної, О. Г. Шило. Х.: Право; 2013. 824 с.
14. Михеєнко М.М., Шибіко В.В., Нор В.Т. Кримінально-процесуальне право/ М.М. Михеєнко, в.В. Шибіко, В.Т. Нор. 1999 р. 356 с.
15. Кобзар О.Ф. Кримінальний процес : підруч. / Бойко О.П., Гаркуша А.Г., Захарко А.В., Литвинов В.В., Рогальська В.В., Сербін М.М., Солдатенко О.А., Федченко В.М., Черняк Н.П./ кер. авт. кол. д-р юрид. наук, доц. О.Ф. Кобзар. У 2-х ч. Ч. 1. Дніпро : Дніпроп. держ. ун-т внутр. справ ; Ліра ЛТД, 2017. 337 с.

16. Хитра А.Я. Кримінальний процес: підручник / Р. І. Благута, Ю. В. Гуцуляк, О. М. Дуфенюк та ін.; за заг. ред. А. Я. Хитри, Р. М. Шехавцова, В. В. Луцика. Львів: ЛьвДУВС, 2019. Ч. 1. 532 с.

17. Кримінальний процес України: у питаннях і відповідях : навч. посіб. / кол. авт.: Абламський С. Є., Глобенко Г. І., Романюк В. В. та ін.; за заг. ред. Т. Г. Фоміної; МВС України, Харк. нац. ун-т внутр. справ. Харків : ХНУВС, 2021. 300 с.

18. Удалова Л.Д. Кримінальний процес: підручник / за заг. ред. Д. П. Письменного, Л. Д. Удалової, М. А. Погорецького, С. С. Чернявського. Київ:, «Центр учбової літератури», 2022. 780 с.

19. Кримінальний процес : підручник / І. В. Басиста, Р. І. Благута, І. В. Гловюк та ін. ; за заг. ред. А. Я. Хитри, Р. М. Шехавцова. Львів : Львівський державний університет внутрішніх справ, 2022. Ч. 1. 492 с.

20. Тертишник В. М. Кримінально-процесуальне право України: Підручник. 10-те вид., доповн. і перероб. Київ: Алерта, 2023. 698 с.

21. Основи кримінального процесу : навч. посіб. / О. В. Пчеліна, Т. Г. Фоміна, В. В. Романюк, Г. І. Глобенко ; за заг. ред. д-ра юрид. наук, доц. Т. Г. Фоміної. Харків : ХНУВС, 2023. 132 с.

Семінарське заняття 12

Тема: Підсудність кримінальних справ. Підготовче провадження

План

1. Поняття, значення та види підсудності.
2. Суть і значення стадії підготовчого провадження
3. Порядок підготовчого розгляду кримінальної справи.
4. Рішення суду, які приймаються на стадії підготовчого провадження.

Теми рефератів та доповідей

1. “Підсудність”: його зміст та значення.
2. Визначення судді (колегії суддів).
3. Наслідки неприбуття учасників судового провадження.
4. Закордонний досвід диференціації складу суду першої інстанції.
5. Основні тенденції в побудові призначення справи до судового розгляду зарубіжних країн.
6. Межі і умови дослідження (оцінка) доказів при призначенні кримінальної справи до судового розгляду.
7. Особливості призначення кримінальної справи до слухання за участю присяжних засідателів.

Питання для самостійного опрацювання

1. Склад суду першої інстанції.

2. Спори про підсудність.
3. Порядок розгляду клопотань на підготовчому провадженні.
4. Підготовчі дії суду при призначенні справи до розгляду в судовому засіданні, правова регламентація цих дій.

Питання та завдання для самоконтролю

1. В чому полягає суть та значення підсудності кримінальних проваджень?
2. Які види підсудності Ви знаєте? Охарактеризуйте кожен із них.
3. Який існує порядок розгляду справи в підготовчому провадженні?
4. Яка роль прокурора на стадії підготовчого провадження?
5. Які наслідки неприбуття в підготовче судове засідання захисника, обвинуваченого, потерпілого, цивільного позивача і цивільного відповідача?
6. Які рішення ухвалюються на стадії підготовчого провадження?
- 7.

Практичні завдання

Задача 1. На території м. Києва групою осіб було вчинено декілька кримінальних правопорушень, а саме: 10.01.2022р. на території Деснянського району – крадіжка, поєднана із проникненням у житло (ч. 3 ст.185 ККУ), 15.02.2022 р. на території Дарницького району – грабіж, вчинений у великих розмірах (ч.3 ст.186 ККУ) та 22.05.2022 р. на території Подільського району – вимагання, що завдало майнової шкоди в особливо великих розмірах (ч.4 ст.189 ККУ).

Який суд буде здійснювати кримінальне провадження відповідно до територіальної підсудності?

Задача 2. До Солом'янського районного суду м. Києва надійшов обвинувальний акт за обвинуваченням Щукіна Л. у вчиненні кримінального правопорушення, передбаченого ч. 2 ст. 190 ККУ(шахрайство, що завдало значної шкоди потерпілому). Під час підготовчого провадження встановлено, що кримінальне правопорушення вчинено на території Фастівського району Київської області, а Щукін Л. обіймав посаду судді Солом'янського районного суду м. Києва.

Оцініть ситуацію.

Задача 3. Після завершення підготовки до судового розгляду суддя безпосередньо на обкладинці матеріалів кримінального провадження за обвинуваченням Козлова В. у вчиненні кримінального правопорушення, передбаченого ч. 3 ст. 185 ККУ (крадіжка, поєднана з проникненням у житло), написав «Призначити судовий розгляд на 20 липня 2022 року. Суддя Маслов В.П.» *Оцініть дії судді.*

Задача 4. До суду надійшов обвинувальний акт за обвинуваченням групи осіб у вчиненні тяжких злочинів.

Протягом якого строку суд призначає підготовче судове засідання? Протягом якого строку має бути призначений судовий розгляд?

Задача 5. Судді районного суду м.Короп Іваненко В.В. на підготовчий розгляд надійшов обвинувальний акт з відповідними додатками щодо Хмельнюка В.С., який обвинувачувався у згвалтуванні п'яти жінок, трьом з яких було спричинено особливо тяжкі наслідки.

Ця справа набула широкого розголосу. Наступного дня голова апеляційного суду надіслала заяву про передачу матеріалів справи для свого провадження.

Суддя відмовив у передачі, мотивуючи це тим, що відповідно до ст. 31, 32 КПК України ця справа підсудна місцевому суду.

Чи правомірна відмова судді?

Задача 6. Закопайко З.У., обвинувачувався у передачі і збиранні з метою передачі іноземній державі відомостей, що становлять державну таємницю, тобто у вчиненні злочину, передбаченого ч.1 ст.114 ККУ.

Справа передана до місцевого суду, по якій було проведено підготовче і судове провадження і винесено обвинувальний вирок.

Які порушення кримінального процесуального закону були допущені?

Задача 7. Військовослужбовці Хропатий В.В. і Зіньков О.В. в м. Київ самовільно залишили військову частину і разом з Газмановим О.С. проникли в житло потерпілого Іванова І.М.: вкрали речі, чим завдали значної шкоди. Потім переїхали до сусіднього міста (Прилуки) і викрали автомобіль. Було розпочато провадження за відповідними статтями ККУ, проведено досудове розслідування, справи були об'єднані в одне провадження і передані до суду.

Визначте підсудність кримінальних справ?

Задача 8. Вироком районного суду Денисова і Трояна було засуджено за ч.3 ст.296 КК. Переглядаючи справу в апеляційному порядку, суд не виявив у справі ухвали суду про призначення справи до судового розгляду.

Яке рішення і на якій підставі має прийняти апеляційна інстанція?

Задача 9. Вироком районного суду Кротенко К. і Назаренко Н. були засуджені за ч.3 ст.296 КК до трьох років позбавлення волі у виправно-трудовій колонії посиленого режиму.

У зв'язку з тим, що по їх справі не було проведено підготовче провадження, то при розгляді справи в апеляційному порядку прокурор дав висновок про необхідність скасування вироку.

Однак, судова колегія в кримінальних справах апеляційного суду не погодилась з висновком прокурора і вирок залишила без змін, зазначивши в ухвалі, що відсутність ухвали про призначення справи не впливає на міру покарання і не є підставою для скасування вироку.

Чи правильним є таке рішення апеляційного суду?

Задача 10. Романов Р. і Крупчан К. обвинувачувалися за п. "б" ст.115 КК. Суд на підготовчому провадженні розглянув справу і вирішив питання про

призначення її до розгляду, обґрунтувавши таке рішення в мотивувальній частині постанови. Зміст же резолютивної частини цієї ухвали свідчить про призначення справи до розгляду лише Крупчана К. Незважаючи на це, справу і щодо Романова Р. було розглянуто в судовому засіданні і винесено вирок щодо обох співучасників.

Оцініть процесуальне рішення про призначення справи до слухання і вирок.

Задача 11. Під час судового розгляду кримінального провадження за обвинуваченням Маркіна М. у вчиненні кримінального правопорушення, передбаченого ч. 1 ст. 201 ККУ (контрабанда), суддя дійшов висновку про доцільність передачі кримінального провадження на розгляд іншого суду за місцем проживання обвинуваченого та більшості свідків з метою забезпечення оперативності і ефективності кримінального провадження.

Чи має суддя прийняти таке рішення в даному випадку? Який порядок направлення кримінального провадження з одного суду до іншого?

Література

1. Конституція України від 28 червня 1996 р. URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/254K/96-Vp>

2. Конвенція про захист прав людини і основоположних свобод від 4 листопада 1950 р. : URL: http://zakon4.rada.gov.ua/laws/shgw/995_004

3. Загальна декларація прав людини від 10 грудня 1948 р.: URL: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/995_015

4. Міжнародний пакт про громадянські і політичні права від 16 грудня 1966 р.: URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/99>

5. Конвенція ООН проти катувань та інших жорстоких, нелюдських або таких, що принижують гідність, видів поведінки і покарання від 10 грудня 1984 р. URL: http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=995_085

6. Про виконання рішень та застосування практики Європейського суду з прав людини : Закон України від 23 лютого 2006 р. // Офіційний вісник України. 2006. № 12. С 16-22.

7. Про судоустрій і статус суддів : Закон України від 02.06. 2016 р. № 1402-УШ // Відомості Верховної Ради України. 2016. № 31. Ст. 545.

8. Кримінальний процесуальний кодекс України. Науково-практичний коментар : у 2 т. / О. М. Бандурка, Є. М. Блажівський, Є. П. Бурдоль та ін.; за заг. ред. В. Я. Тація, В. П. Шпонки, А. В. Портнова. Х.: Право, 2012. Т. 1. 768 с

9. Кримінальний процесуальний кодекс України. Науково-практичний коментар : у 2 т. / Є. М. Блажівський, Ю. М. Грошевий, Ю. М. Дьомін та ін. ; за заг. ред. В. Я. Тація, В. П. Шпонки, А. В. Портнова. Х.: Право, 2012. Т. 2. 664 с

10. Кримінальний процесуальний кодекс України. Науково-практичний коментар / за заг. ред. В. Г. Гончаренка, В. Т. Нора, М. Є. Шумила. К.: Юстініан, 2012. 1224 с.

11. Кримінальний процесуальний кодекс України. Науково-практичний коментар : у 2 т. Т. 1 / О. М. Бандурка, Є. М. Блажівський, Є. П. Бурдоль та ін. ; за

заг. ред. В. Я. Тація, В. П. Пшонки, А. В. Портнова. Х. : Право, 2012. 768 с. – С. 247–308 (автор – Погорецький М.А.); С. 367–391 (автор – Шило О.Г.).

12. Тертишник В.М. Кримінальний процесуальний кодекс України. Науково-практичний коментар. Вид. 20-те, доповн. і перероб. Київ : Алерта, 2023. 1120 с.

13. Кримінальний процес : підручник / Ю. М. Грошевий, В. Я. Тацій, А. Р. Туманец та ін.; за ред. В. Я. Тація, Ю. М. Грошевого, О. В. Капліної, О. Г. Шило. Х.: Право; 2013. 824 с.

14. Михеєнко М.М., Шибіко В.В., Нор В.Т. Кримінально-процесуальне право/ М.М. Михеєнко, в.В. Шибіко, В.Т. Нор. 1999 р. 356 с.

15. Кобзар О.Ф. Кримінальний процес : підруч. / Бойко О.П., Гаркуша А.Г., Захарко А.В., Литвинов В.В., Рогальська В.В., Сербін М.М., Солдатенко О.А., Федченко В.М., Черняк Н.П./ кер. авт. кол. д-р юрид. наук, доц. О.Ф. Кобзар. У 2-х ч. Ч. 1. Дніпро : Дніпроп. держ. ун-т внутр. справ ; Ліра ЛТД, 2017. 337 с.

16. Хитра А.Я. Кримінальний процес: підручник / Р. І. Благута, Ю. В. Гуцуляк, О. М. Дуфенюк та ін.; за заг. ред. А. Я. Хитри, Р. М. Шехавцова, В. В. Луцика. Львів: ЛьвДУВС, 2019. Ч. 1. 532 с.

17. Кримінальний процес України: у питаннях і відповідях : навч. посіб. / кол. авт.: Абламський С. Є., Глобенко Г. І., Романюк В. В. та ін.; за заг. ред. Т. Г. Фоміної; МВС України, Харк. нац. ун-т внутр. справ. Харків : ХНУВС, 2021. 300 с.

18. Удалова Л.Д. Кримінальний процес: підручник / за заг. ред. Д. П. Письменного, Л. Д. Удалової, М. А. Погорецького, С. С. Чернявського. Київ:, «Центр учбової літератури», 2022. 780 с.

19. Кримінальний процес : підручник / І. В. Басиста, Р. І. Благута, І. В. Гловюк та ін. ; за заг. ред. А. Я. Хитри, Р. М. Шехавцова. Львів : Львівський державний університет внутрішніх справ, 2022. Ч. 1. 492 с.

20. Тертишник В. М. Кримінально-процесуальне право України: Підручник. 10-те вид., доповн. і перероб. Київ: Алерта, 2023. 698 с.

21. Основи кримінального процесу : навч. посіб. / О. В. Пчеліна, Т. Г. Фоміна, В. В. Романюк, Г. І. Глобенко ; за заг. ред. д-ра юрид. наук, доц. Т. Г. Фоміної. Харків : ХНУВС, 2023. 132 с.

Семінарське заняття 13

Тема: Загальні положення судового розгляду

План

1. Суть і значення стадії судового розгляду.
2. Незмінність складу суду, головування в судовому засіданні, безперервність судового розгляду, наслідки неявки.
3. Межі судового розгляду.
4. Відкладення, зупинення на закриття кримінального провадження на стадії судового розгляду.

5. Обрання, зміна, скасування запобіжного заходу.
6. Розпорядок судового засідання.

Теми рефератів та доповідей

1. Реалізація принципів кримінального процесу на стадії судового розгляду.
2. Склад суду при розгляді кримінальної справи.
3. Безпосередність дослідження доказів.
4. Безперервність судового розгляду.
5. Усність процесу.

Питання для самостійного опрацювання

1. Запасний присяжний засідатель.
2. Права обвинуваченого під час судового розгляду кримінальної справи.
3. Участь перекладача, спеціаліста, експерта, їх права і обов'язки.
4. Наслідки їх неявки в судове засідання.
5. Підтримання порядку в судовому засіданні.
6. Заходи, які вживаються до осіб, що порушують порядок в судовому засіданні і виявляють неповагу до суду.
7. Журнал судового засідання: форма, зміст, значення.
8. Зауваження на журнал і порядок їх розгляду.

Питання та завдання для самоконтролю

1. В чому полягає значення стадії судового розгляду?
2. В чому полягає суть незмінності складу суду в кримінальному провадженні?
3. В чому суть безпосередності дослідження доказів в кримінальному провадженні?
4. В чому суть безперервності судового розсліду?
5. В чому полягають межі судового розгляду?
6. Який процесуальний порядок зміни обвинувачення в суді?
7. Який процесуальний порядок висунення додаткового обвинувачення в суді?
8. За яких підстав прокурор відмовляється від підтримання обвинувачення в суді?
9. Які підстави відкладення судового розгляду кримінального провадження?
10. Які підстави зупинення кримінального провадження в суді?
11. Які підстави зумовлюють закриття кримінального провадження на стадії судового розгляду?

Практичні завдання

Задача 1. Суддя Михайлов О.О. розглянув 7 липня справу Альського А., який обвинувачувався за ст.364 КК України. Не закінчивши розгляд справ, суддя оголосив перерву до 15 годин наступного дня - 8 липня. Вранці 8 липня суд в тому ж складі розглянув справу Щеглова, який обвинувачувався за ч.3 ст.296 КК України і постановив вирок. Після невеликої перерви в призначений час суддя продовжив розгляд справи Альського А. і в той же день виніс вирок.

Чи є порушення по справі?

Задача 2. При розгляді кримінальної справи в суді по обвинуваченню Єфремова О.О. за ч.2 ст.194 КК України обвинуваченим порушувався порядок в залі судового засідання, за що він був видалений. На підтримку обвинуваченого Єфремова виступив його захисник з репліками в сторону судді, що останній неправомірно видалив Єфремова.

Які порушення допущені?

Як повинен реагувати суд?

Задача 3. Районним судом Сапронов С. був засуджений за ч.2 ст.213 КК до 5 років позбавлення волі.

Переглядаючи справу в апеляційному порядку, апеляційний суд не виявив у журналі судового засідання ніяких даних про те, що Сапронова С. було допитано під час судового розгляду.

Чи допускає кримінальний процесуальний закон можливість судового розгляду і вирішення кримінальної справи без проведення допиту обвинуваченого?

Задача 4. Вироком районного суду Касатонova К. було засуджено за ст.122 КК до 3 років позбавлення волі.

Судова колегія у кримінальних справах апеляційного суду переглянула справу за апеляційною скаргою обвинуваченого, вирок скасувала у зв'язку з порушенням його права на захист і повернула справу на новий розгляд у суд іншого району.

При новому розгляді справи не з'явився свідок Кобзистий К., якого було допитано при першому розгляді справи, а свідок Білозерчев Б. дав показання, які суперечили тим, що він дав при допиті під час першого судового розгляду даної справи.

Представник потерпілого адвокат Броун Б. заявив клопотання про оголошення у судовому засіданні попередніх показань зазначених свідків.

Як повинен діяти суд у зв'язку з клопотанням адвоката?

Задача 5. При розгляді кримінальної справи по обвинуваченню Коваленка К. в заподіянні тяжких тілесних ушкоджень своїй дружині його захисник заявив клопотання про допит свідка Сидорової, сусідки Коваленків, не в суді, а вдома. Та лежить вдома прикута до постелі, бо пошкодила внаслідок падіння на слизький тротуар хребет і не може пересуватися.

Допит свідка Сидорової С. на досудовому слідстві було проведено поверхово, без з'ясування обставин, що свідчили б про заподіяння тілесних ушкоджень підсудним у стані сильного душевного хвилювання.

На думку прокурора, допит Сидорової С. слідчим був проведений належним чином. Відповідно до п.2 ст.306 КПК, оскільки явка її до суду неможлива з поважної причини, попередні показання Сидорової С. можна оголосити в судовому засіданні. Кримінальний процесуальний закон взагалі не передбачає можливості допиту свідка за місцем його перебування.

Суд, враховуючи істотне значення показань свідка Сидорової С. для правильного вирішення справи, виніс постанову про задоволення клопотання захисника.

Оцініть доводи захисника і прокурора та рішення суду.

Задача 6. Зубарєва З. було засуджено за ч.4 ст.296 ККУ.

Як видно з матеріалів справи, Зубарєв З. у судовому засіданні після оголошення обвинувального акту відмовився давати пояснення. Далі активно почав наполягати на видаленні його із залу судового засідання. Суддя прийняв рішення продовжити розгляд справи без обвинуваченого і перейшов до дослідження доказів.

При закінченні судових дебатів прокурор у репліці попросив суд надати обвинуваченому останнє слово. Той від останнього слова відмовився.

Чи були допущені судом порушення вимог кримінального процесуального закону? Якщо були, то які саме і які наслідки для вироку вони тягнуть?

Задача 7. Суд у складі двох суддів і трьох присяжних засідателів розглянув справу по обвинуваченню Ващука В., Гордона Г., Кобицького К. та інших (всього 6 осіб) у скоєнні злочинів, передбачених пунктами 4, 6, 11, 12 ч. 2 ст. 115 КК України. Враховуючи те, що справа буде розглядатися тривалий час, головуючий оголосив про участь у складі суду запасного присяжного засідателя Куліша К., який через два дні приїде з відрядження і прибуде до суду. Прокурор висловив заперечення проти продовження розгляду справи без участі запасного присяжного засідателя і запропонував судові розгляд справи відкласти до його прибуття на судові засідання. Головуючий відхилив пропозицію прокурора, мотивуючи тим, що КПК передбачає відкладення розгляду справи у зв'язку з неявкою кого-небудь із викликаних осіб або у зв'язку з необхідністю витребувати нові докази. Суд виніс ухвалу про продовження розгляду справи.

З'ясуйте такі питання:

- 1. Що таке «законний склад суду» та його незмінність при розгляді справи?*
- 2. Чи допускається заміна когось зі складу суду під час розгляду справи? Якщо так, то кого і за яких умов?*
- 3. У яких випадках суд може відкласти розгляд справи?*
- 4. Яких дій вживає суд у зв'язку з відкладенням розгляду справи (до закриття судового засідання і після його закриття)?*

Задача 8. На завершенні судового слідства у справі по обвинуваченню Горбатюка Г. за ст. 286 КК України захисник обвинуваченого подав до суду фотознімки (панорамний, вузловий і детальний) місця автоподії. Ці фотознімки свідчили, що в протоколі огляду місця події не були відображені суттєві обставини, а гальмівний шлях визначений неточно. У зв'язку з цим захисник заявив клопотання про приєднання до справи поданих ним фотознімків, а також про проведення огляду місця події судом.

Висловлюючи свою думку щодо заявленого захисником клопотання, прокурор відзначив, що повторне проведення огляду місця події навряд чи внесе щось нове у зібрану досудовим слідством доказову базу, а тому нехай це клопотання суд вирішує на свій розсуд. Що ж стосується приєднання до справи поданих захисником фотознімків, то він заперечує проти цього, оскільки збирання доказів — це функція органів досудового слідства, прокурора і суду, а не захисника.

Суддя ухвалив постанову про задоволення клопотання захисника.

Зробіть аналіз описаної ситуації і дайте оцінку діям захисника, державного обвинувача і суду під кутом зору чинного КПК.

Задача 9. Під час розгляду кримінальної справи по обвинуваченню Петренка П. за ст. 116 КК України (у підготовчій частині судового засідання) суддя, попри заперечення прокурора, задовольнив клопотання захисника обвинуваченого про виклик до суду ще двох свідків, які не були допитані на досудовому слідстві. Незадоволений таким рішенням суду прокурор почав кидати репліки на адресу судді, звинувачуючи його в необ'єктивності та упередженості щодо сторони обвинувачення. Головуючий зробив йому зауваження про недопустимість такої поведінки, на що державний обвинувач відповів погрозою заявити йому відвід. Слідом за прокурором потерпілий також почав висловлювати обурення діями судді та звинуватив його «у несправедливості». Головуючий попередив прокурора і потерпілого, що у випадку продовження порушення ними порядку судового засідання він усуне їх від участі у розгляді справи.

1. Якою є роль головуючого у судовому засіданні?

2. Як КПК регулює поведінку учасників судового розгляду?

3. Які заходи вправі вживати головуючий до учасників судового розгляду та інших осіб, які присутні в залі суду, коли вони не виконують його розпоряджень?

4. Як мав діяти головуючий в описаній ситуації?

Задача 10. Обвинувачений Кондратюк К., який обвинувачувався у вчиненні злочину, передбаченого п. 6 ст. 115 КК України, зробив у судовому засіданні заяву про відмову від послуг свого захисника — адвоката Гикавки. Своє рішення він мотивував так: «Моя позиція в справі не збігається з позицією мого захисника».

Вислухавши думку учасників судового розгляду, суд відхилив клопотання обвинуваченого, мотивуючи тим, що «санкція статті, за якою кваліфікується

злочин, передбачає довічне позбавлення волі». У процесі судового слідства обвинувачений знову заявив клопотання про відмову від захисника. Адвокат Гикавка Г. підтримав це клопотання, підтвердивши, що «дійсно, їх позиції мають істотні розбіжності», а крім того, він до вступу у справу надавав юридичну допомогу потерпілому, склавши йому позовну заяву для пред'явлення цивільного позову у справі.

За таких обставин суд задовольнив клопотання обвинуваченого, звільнив адвоката від участі в судовому засіданні і продовжив розгляд справи без участі захисника.

- 1. Якими процесуальними правами наділений обвинувачений під час судового розгляду?*
- 2. Якими є процесуальні функції захисника в судовому розгляді?*
- 3. У чому полягає суть заборони «відмови захисника в судовому засіданні від захисту обвинуваченого»? Чи є ця заборона абсолютною?*
- 4. Чи допустив суд у цій справі порушення права обвинуваченого на захист?*

Задача 11. Під час судового розгляду кримінальної справи по обвинуваченню Слюсаренка С. у вчиненні злочину, передбаченого ч. 2 ст. 121 КК України, прокурор вирішив змінити обвинувачення, пред'явлене обвинуваченому. На його переконання, дані судового слідства підтверджують, що обвинувачений вчинив злочин, передбачений ч. 1 ст. 115 КК. Про зміну обвинувачення прокурор заявив судові клопотання. Висловлюючи свою думку щодо цього клопотання, захисник обвинуваченого, адвокат Гикавка Г. вважав, що воно не може бути задоволене. Він відзначив, що змінити обвинувачення в суді на більш тяжке або таке, що істотно змінює пред'явлене обвинувачення за фактичними обставинами прокурор не вправі. Не вправі цього зробити і суд, оскільки відповідно до ст. 337 КПК він розглядає справу тільки в межах пред'явленого обвинуваченому обвинувачення.

Представник потерпілого, адвокат Перебийніс П., із приводу клопотання прокурора висловив таку думку: змінити обвинувачення в суді прокурор вправі, винісши про це відповідну постанову і вручивши її учасникам сурового розгляду з обох сторін. Така зміна може відбутися як із метою полегшення становища обвинуваченого (зменшення обсягу обвинувачення або перекваліфікація діяння на кримінальний закон, який передбачає відповідність за менш тяжкий злочин), так і його обтяження. Але прокурор не дотримав процедури зміни обвинувачення в суді, а тому його клопотання не підлягає задоволенню.

Проаналізуйте описану ситуацію і дайте відповіді на такі запитання:

- 1. Чи вправі прокурор змінити обвинувачення?*
- 2. Якщо вправі, то за яких умов і в якому процесуальному порядку?*
- 3. Чи вправі прокурор змінити обвинувачення в суді на більш тяжке?*
- 4. Чи правильно діяв суд в описаній ситуації?*

Література

1. Конституція України від 28 червня 1996 р. URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/254K/96-Вр>

2. Конвенція про захист прав людини і основоположних свобод від 4 листопада 1950 р. : URL: http://zakon4.rada.gov.ua/laws/shgw/995_004
3. Загальна декларація прав людини від 10 грудня 1948 р.: URL: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/995_015
4. Міжнародний пакт про громадянські і політичні права від 16 грудня 1966 р.: URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/99>
5. Конвенція ООН проти катувань та інших жорстоких, нелюдських або таких, що принижують гідність, видів поводження і покарання від 10 грудня 1984 р. URL: http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=995_085
6. Про виконання рішень та застосування практики Європейського суду з прав людини : Закон України від 23 лютого 2006 р. // Офіційний вісник України. 2006. № 12. С 16-22.
7. Про судоустрій і статус суддів : Закон України від 02.06. 2016 р. № 1402-УШ // Відомості Верховної Ради України. 2016. № 31. Ст. 545.
8. Кримінальний процесуальний кодекс України. Науково-практичний коментар : у 2 т. / О. М. Бандурка, Є. М. Блажівський, Є. П. Бурдоль та ін.; за заг. ред. В. Я. Тація, В. П. Шпонки, А. В. Портнова. Х.: Право, 2012. Т. 1. 768 с
9. Кримінальний процесуальний кодекс України. Науково-практичний коментар : у 2 т. / Є. М. Блажівський, Ю. М. Грошевий, Ю. М. Дьомін та ін. ; за заг. ред. В. Я. Тація, В. П. Шпонки, А. В. Портнова. Х.: Право, 2012. Т. 2. 664 с
10. Кримінальний процесуальний кодекс України. Науково-практичний коментар / за заг. ред. В. Г. Гончаренка, В. Т. Нора, М. Є. Шумила. К.: Юстініан, 2012. 1224 с.
11. Кримінальний процесуальний кодекс України. Науково-практичний коментар : у 2 т. Т. 1 / О. М. Бандурка, Є. М. Блажівський, Є. П. Бурдоль та ін. ; за заг. ред. В. Я. Тація, В. П. Шпонки, А. В. Портнова. Х. : Право, 2012. 768 с. – С. 247–308 (автор – Погорєцький М.А.); С. 367–391 (автор – Шило О.Г.).
12. Тертишник В.М. Кримінальний процесуальний кодекс України. Науково-практичний коментар. Вид. 20-те, доповн. і перероб. Київ : Алерта, 2023. 1120 с.
13. Кримінальний процес : підручник / Ю. М. Грошевий, В. Я. Тацій, А. Р. Туманец та ін.; за ред. В. Я. Тація, Ю. М. Грошевого, О. В. Капліної, О. Г. Шило. Х.: Право; 2013. 824 с.
14. Михеєнко М.М., Шибіко В.В., Нор В.Т. Кримінально-процесуальне право/ М.М. Михеєнко, в.В. Шибіко, В.Т. Нор. 1999 р. 356 с.
15. Кобзар О.Ф. Кримінальний процес : підруч. / Бойко О.П., Гаркуша А.Г., Захарко А.В., Литвинов В.В., Рогальська В.В., Сербін М.М., Солдатенко О.А., Федченко В.М., Черняк Н.П./ кер. авт. кол. д-р юрид. наук, доц. О.Ф. Кобзар. У 2-х ч. Ч. 1. Дніпро : Дніпроп. держ. ун-т внутр. справ ; Ліра ЛТД, 2017. 337 с.
16. Хитра А.Я. Кримінальний процес: підручник / Р. І. Благута, Ю. В. Гуцуляк, О. М. Дуфенюк та ін.; за заг. ред. А. Я. Хитри, Р. М. Шехавцова, В. В. Луцика. Львів: ЛьвДУВС, 2019. Ч. 1. 532 с.
17. Кримінальний процес України: у питаннях і відповідях : навч. посіб. / кол. авт.: Абламський С. Є., Глобенко Г. І., Романюк В. В. та ін.; за заг. ред. Т. Г.

Фоміної; МВС України, Харк. нац. ун-т внутр. справ. Харків : ХНУВС, 2021. 300 с.

18. Удалова Л.Д. Кримінальний процес: підручник / за заг. ред. Д. П. Письменного, Л. Д. Удалової, М. А. Погорецького, С. С. Чернявського. Київ:, «Центр учбової літератури», 2022. 780 с.

19. Кримінальний процес : підручник / І. В. Басиста, Р. І. Благута, І. В. Гловюк та ін. ; за заг. ред. А. Я. Хитри, Р. М. Шехавцова. Львів : Львівський державний університет внутрішніх справ, 2022. Ч. 1. 492 с.

20. Тертишник В. М. Кримінально-процесуальне право України: Підручник. 10-те вид., доповн. і перероб. Київ: Алерта, 2023. 698 с.

21. Основи кримінального процесу : навч. посіб. / О. В. Пчеліна, Т. Г. Фоміна, В. В. Романюк, Г. І. Глобенко ; за заг. ред. д-ра юрид. наук, доц. Т. Г. Фоміної. Харків : ХНУВС, 2023. 132 с.

Семінарське заняття 12

Тема: Порядок судового розгляду кримінальної справи

План

1. Підготовча частина судового засідання.
2. Судовий розгляд
4. Судові дебати. Право на репліку.
5. Останнє слово обвинуваченого.

Теми рефератів та доповідей

1. Судовий розгляд: поняття, задачі і значення.
2. Коротка характеристика загальних умов судового розгляду.
3. Суд, сторони, інші учасники судового розгляду, їх процесуальне становище.
4. Структура судового розгляду.

Питання для самостійного опрацювання

1. Особливості допиту неповнолітнього в суді.
2. Види процесуальних дій під час судового слідства.
3. Особливості розгляду справ в суді присяжних: загальна характеристика.
4. Особливості структури розгляду справ в суді присяжних.
5. Етапи судового розгляду з участю присяжних засідателів.
6. Особливості промови захисника.
7. Особливості промови державного обвинувача.
8. Особливості промови цивільного позивача і цивільного відповідача.

Питання та завдання для самоконтролю

1. В чому суть та значення стадії судового розгляду?

2. З яких частин складається судовий розгляд?
3. Яка процесуальна форма підготовчої частини судового розгляду?
4. Яка процедура дослідження доказів під час судового розгляду?
5. Структура та зміст промови прокурора під час судових дебатів.
6. Структура та зміст промови захисника під час судових дебатів.
7. Структура та зміст промови потерпілого під час судових дебатів.
8. Структура та зміст промови цивільного позивача і цивільного відповідача під час судових дебатів.
9. В чому суть та значення останнього слова обвинуваченого?
10. В чому полягає зміст репліки та яке її значення в кримінальному провадженні?

Практичні завдання

Задача 1. 12 липня 2022 р. апеляційний суд закінчив судове слідство і наступного дня збирався перейти до судових дебатів у справі семи обвинувачених, які обвинувачувалися у вбивствах, розбійних нападах, зґвалтуваннях та інших тяжких злочинах.

При переїзді з апеляційного суду до слідчого ізолятора (СІЗО) шестеро обвинувачених, скориставшись безвідповідальним ставленням до своїх службових обов'язків військовослужбовців внутрішніх військ МВС, які конвоювали ув'язнених, втекли зі спецмашини, прихопивши з собою зброю конвою. Сьомий добровільно повернувся до СІЗО.

Як діяти суду далі у цій справі? Чи може він продовжити судовий розгляд?

Які органи будуть проводити розслідування і судовий розгляд справи щодо осіб, які входили до складу конвою (караулу)?

Які заходи можуть бути взяті для охорони життя і здоров'я свідків та потерпілих від підсудних, які втекли?

Задача 2. Районний суд розглянув у судовому засіданні справу по обвинуваченню Колосова К. за ч.4 ст.296 КК і ч.1 ст.121 КК і виніс щодо нього обвинувальний вирок.

Як видно з матеріалів справи, розгляд її судом першої інстанції розпочався 26 січня 2020 р., а потім було оголошено перерву до 30 січня. 30 січня Колосова К. не було доставлено в суд у зв'язку з тим, що він захворів - вдарився головою і одержав струс головного мозку. Наступного дня, тобто 31 січня, суд виїхав до слідчого ізолятора, де утримувався Колосов, йому було надано останнє слово і суд, повернувшись, виніс вирок.

У цей період, з 29 січня до 7 лютого 2020 р., Колосов К. перебував на стаціонарному лікуванні в медчастині з приводу удару головою і струсу головного мозку першого ступеня. Однак суд не мав висновку лікаря про можливість участі обвинуваченого в судовому засіданні.

Оцініть дії і рішення суду.

Задача 3. Неповнолітні підсудні Громов Г. і Закопайко З., по справі яких було проведено підготовче судове засідання, які обвинувачувались у крадіжці

особистого майна громадян з проникненням у приміщення (квартиру), одержали копії обвинувального акту 13 січня 2022р. о 10 год. 16 січня з 14 год. почалося слухання їх справи в суді.

Громов Г. і Закопайко З. просили суд допустити їх знайомого Канішенка К. до участі у справі як захисника. Суд відхилив це клопотання, мотивуючи тим, що Канішенко К. на попередньому судовому засіданні порушував порядок, і за власною ініціативою призначив для участі у справі іншого адвоката.

У зв'язку з недопустимою поведінкою обвинувачених останні були видалені з залу судового засідання і справа розглядалась без їх участі. Суд виніс обвинувальний вирок.

Оцініть дії і рішення суду.

Задача 4. Боришполець Б. і Гриценко Г. були засуджені за ч.3,4 ст.187 і п."б" ст.115 КК. Вони визнані винними у розбійному нападі на Михайлова М. та Янгеля і умисному вбивстві з корисливих мотивів Янгеля.

У судовому засіданні підсудні винними себе не визнали, пояснивши, що вони на Михайлова М. і Янгеля Я. не нападали, а їм відомо, що ці особи, які перебували в сусідній кімнаті гуртожитку, самі затіяли бійку між собою. Обвинувачені наполягали на виклику і допиті в судовому засіданні потерпілого Михайлова М., який проживає нині в сусідній області, та основного свідка - очевидця Жданова Ж. - працівника поліції, якого переведено по службі до сусіднього району. Це ж прохання підтримали захисник і прокурор.

Суд, розглянувши ці клопотання, оголосив показання свідка Жданова Ж. і потерпілого Михайлова М., які вони дали на досудовому слідстві, зробивши висновок про неможливість їх явки до суду через їх проживання в інших щодо розташування суду місцевостях.

Які порушення вимог кримінального процесуального закону допущені судом? Чи впливають вони на законність вироку?

Задача 5. Обвинувачений Кияниця К., який обвинувачувався за ст.86¹ КК, під час виголошення останнього слова дуже розхвилювався і знепритомнів. Опам'ятавшись, просив суд дослухати його, "як тільки краще стане з серцем". Лікарі "Швидкої допомоги" констатували: "Інфаркт міокарда".

Як бути суду в цій ситуації? Чи може він піти до нарадчої кімнати і винести вирок?

Задача 6. Блинова О. обвинувачувалась у тому, що на ґрунті ревнощів облила свого чоловіка та його знайому бензином і підпалила їх, в результаті чого обоє померли.

Після закінчення досудового розслідування справу було передано до апеляційного суду. Блинова заявила перед судом клопотання про розгляд справи без неї у зв'язку з її хворобою. Суд своєю ухвалою задовольнив це клопотання і, розглянувши справу за відсутності обвинуваченої, виніс щодо неї обвинувальний вирок.

Оцініть законність ухвали і вироку суду.

Задача 7. Леонов Л., який обвинувачувався в злісному порушенні правил адміністративного нагляду (ст.395 КК), у судовому засіданні відмовився від послуг адвоката і заявив, що захищатися буде самостійно. Після виступу в судових дебатах прокурора Леонову Л. було надано останнє слово, а далі суд пішов до нарадчої кімнати і виніс обвинувальний вирок.

Яке порушення кримінального процесуального закону допустив суд?

Чи може воно бути підставою для скасування вироку щодо Леонова Л.?

Задача 8. Томаш Т., який обвинувачувався у розкраданні державного майна на суму 600 гривень і в халатності з заподіянням шкоди на суму 25000 гривень, був виправданий вироком районного суду відповідно за відсутністю в його діях складу злочину та за недоведеністю його участі у вчиненні злочину.

Заявлений до Томаша Т. цивільний позов суд залишив без розгляду.

Оцініть законність вироку суду в частині цивільного позову.

Семінарське заняття 13

Тема: Порядок судового розгляду кримінальної справи

Підготувати ділову гру по темі “Судовий розгляд”

Порядок проведення

Учасники гри:

- суддя (студент №1)
- прокурор (студент №2)
- потерпілий (студент №4)
- обвинувачений (студент №5)
- захисник (студент №6)
- свідок №1 (студент №7)
- свідок №2 (студент №8)
- свідок №3 (студент №9)
- секретар судового засідання (студент №10)

Вихідні дані. Особа (студент №5) обвинувачується в тому, що будучи в нетверезому стані, вкрав мотоцикл “Ява-350” біля стоянки автомобілів, який належав потерпілому (студент №4). Вчинене ним діяння містить склад злочину, передбачений ч.2 ст.185 КК України.

Підготовча частина

Головуючий відкриває судове засідання і оголошує про розгляд відповідного кримінального провадження.

Секретар судового засідання доповідає суду хто з учасників провадження, викликаних і повідомлених осіб прибув в судове засідання, встановлює їх особи, встановлює їх повноваження: захисник - адвокат, державний обвинувач,

потерпілий, свідки №1 і №2. Якщо не з'явилися в суд свідки, то вказати в зв'язку з якою причиною і чи підтверджується це документами.

Секретар судового засідання повідомляє про здійснення повного фіксування судового розгляду, а також про умови фіксування судового засідання.

Головуючий оголошує склад суду, а також прізвище прокурора, захисника, секретаря і роз'яснює обвинуваченому, іншим учасникам судового розгляду право відводу.

Кожний окремо повідомляють, чи заявляють вони такий відвід.

В судове засідання не з'явився свідок №3. Суд вислуховує думку учасників судового розгляду про можливість розгляду справи у відсутності неприбулого свідка.

Судовий розпорядник роздає особам, які беруть участь у судовому розгляді, пам'ятку про їхні права та обов'язки, передбачені КПК. При необхідності головуєчий роз'яснює належні їм права.

За розпорядженням головуєчого свідки видаляються із залу судового засідання в окрему кімнату до початку допиту.

Судовий розгляд

Після закінчення підготовчих дій головуєчий оголошує про початок судового розгляду.

Державний обвинувач оголошує обвинувальний акт і пояснює обвинуваченому суть обвинувачення.

Цивільний позивач – позовну заяву (в разі його відсутності – головуєчий).

Головуючий надає можливість учасникам судового розсліду виголосити вступні промови.

Один з учасників пропонує порядок: почати з допиту обвинуваченого, потім допитати потерпілого і свідків, оголосити висновки експертів та дослідити речові докази, оголосити документи.

Всі учасники погоджуються з таким порядком (якщо ні - то пропонують свій).

Суд розглядає клопотання учасників, заслуховує думку кожного з них і постановляє ухвалу.

Допит обвинуваченого

Обвинувачений у формі вільної розповіді дає показання.

Потім обвинувачений відповідає на поставлені запитання (доповнюючі, нагадуючі, уточнюючі і контрольні):

- прокурора;
- захисника;
- потерпілого;
- інших обвинувачених;
- цивільного позивача, цивільного відповідача;
- головуєчого, інших суддів.

Допит потерпілого

Суд встановлює особу потерпілого, з'ясовує стосунки потерпілого з обвинуваченим, з'ясовує чи зрозумілі належні йому права. Приводить до присяги. Попереджає про кримінальну відповідальність за дачу завідомо неправдивих показань.

Потерпілий у формі вільної розповіді дає показання.

Потім потерпілий відповідає на поставлені запитання:

- прокурора
- захисника
- обвинувачених
- цивільного позивача і цивільного відповідача
- головуючого, інших суддів.

Допит свідків

Викликається свідок №1.

Головуючий встановлює відомості про його особу та з'ясовує стосунки свідка з обвинуваченим і потерпілим.

Головуючий роз'яснює його права (пам'ятка – за необхідності) та обов'язки і попереджує про кримінальну відповідальність за ст.384, 385 КК України, за відмову від показань і за дачу завідомо неправдивих показань та приводить до присяги.

Свідок дає показання у формі вільної розповіді, а потім відповідає на поставлені запитання:

- прокурора
- захисника
- потерпілого
- обвинувачених
- цивільного позивача і цивільного відповідача
- головуючого, інших суддів.

Викликається в зал судового засідання свідок №2 (порядок допиту такий же, як і свідка №1)

Під час судового розгляду можуть бути проведені такі судові дії:

- пред'явлення для впізнання (ст. 355 КПК)
- дослідження висновку експерта та його допит (ст. 356 КПК)
- досліджуються речові докази (ст. 357 КПК)
- досліджуються документи (ст.358 КПК)
- отримуються консультації та роз'яснення спеціаліста (ст. 360 КПК)
- проводиться огляд на місці (ст.361 КПК)

Головуючий опитує учасників судового розгляду чи бажають вони доповнити судове слідство і чим саме.

Судові дебати

Промова державного обвинувача за своїм змістом має:

- громадсько-політичну оцінку злочину й особи підсудного;
- характеристику складу злочину, який на його думку, знайшов своє підтвердження в судовому засіданні;

- вичерпний аналіз зібраних і перевірених на судовому слідстві доказів і обґрунтування ними своєї пропозиції стосовно до вини підсудного, кваліфікації його дій та міри покарання;

- підтримує пред'явлений ним або цивільним позивачем цивільний позов, якщо цього вимагає охорона державних чи громадських інтересів.

Промова потерпілого (його представника):

- дає загальну характеристику проведеного судового розгляду;
- висловлює свою думку щодо доведеності вини обвинуваченого у вчиненні злочину;
- звертається до суду з відповідним проханням про призначення відповідної міри покарання.

Промова цивільного позивача (його законного представника та представника):

- обґрунтовує свої позовні вимоги, підстави та розмір заявленого цивільного позову;
- акцентує увагу на доведеності вчинення злочину, наявності безпосереднього причинного зв'язку між вчиненим діянням і настанням матеріальних збитків, а також висловлюється щодо розміру завданої шкоди;
- висловлюється з інших питань, які пов'язані із цивільним позовом (підстави і мотиви виправдання).

Промова цивільного відповідача (його представника):

- викладає питання, пов'язані із цивільним позовом;
- доведення фактів, що підтверджують неможливість вчинення обвинуваченим злочину, відсутність матеріальних збитків від дій обвинуваченого, заподіяння шкоди меншої за своїм розміром, ніж заявлений позов;
- відсутність обов'язку цивільного відповідача відшкодувати завдані збитки.

Промова обвинуваченого (його законного представника):

- дає загальну характеристику проведеного судового розгляду;
- висловлює думку щодо доведеності його вини встановленими під час судового розгляду доказами.

Промова захисника

В залежності від обставин конкретної справи захисник може:

- спростувати обвинувачення в цілому і просити суд виправдати - підсудного або заперечувати окремі пункти обвинувачення;
- не заперечувати обвинувачення в цілому, якщо воно повністю знайшло - своє підтвердження на судовому слідстві, під іншим кутом зору, ніж обвинувач, дати пояснення діянню підсудного, доказуючи його меншу суспільну небезпеку;
- заперечувати кваліфікацію злочину, пропонуючи іншу, менш тяжку;
- висловлювати свою думку про обставини, які пом'якшують відповідальність обвинуваченого;

- сперечатися щодо підстав та розміру цивільного позову.

Головуючий роз'яснює учасникам судових дебатів право скористатись репліками.

Головуючий оголошує про закінчення судових дебатів і надає *останнє слово обвинуваченому*.

Головуючий виходить до нарадчої кімнати для постановлення вироку.

Вирок проголошується в залі судового засідання і головуєчий роз'яснює обвинуваченому і іншим учасникам судового розгляду суть, порядок і строк оскарження вироку.

Література

1. Конституція України від 28 червня 1996 р. URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/254K/96-Вр>

2. Конвенція про захист прав людини і основоположних свобод від 4 листопада 1950 р. : URL: http://zakon4.rada.gov.ua/laws/shgw/995_004

3. Загальна декларація прав людини від 10 грудня 1948 р.: URL: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/995_015

4. Міжнародний пакт про громадянські і політичні права від 16 грудня 1966 р.: URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/99>

5. Конвенція ООН проти катувань та інших жорстоких, нелюдських або таких, що принижують гідність, видів поводження і покарання від 10 грудня 1984 р. URL: http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=995_085

6. Про виконання рішень та застосування практики Європейського суду з прав людини : Закон України від 23 лютого 2006 р. // Офіційний вісник України. 2006. № 12. С 16-22.

7. Про судоустрій і статус суддів : Закон України від 02.06. 2016 р. № 1402-УШ // Відомості Верховної Ради України. 2016. № 31. Ст. 545.

8. Кримінальний процесуальний кодекс України. Науково-практичний коментар : у 2 т. / О. М. Бандурка, Є. М. Блажівський, Є. П. Бурдоль та ін.; за заг. ред. В. Я. Тація, В. П. Шпонки, А. В. Портнова. Х.: Право, 2012. Т. 1. 768 с

9. Кримінальний процесуальний кодекс України. Науково-практичний коментар : у 2 т. / Є. М. Блажівський, Ю. М. Грошевий, Ю. М. Дьомін та ін. ; за заг. ред. В. Я. Тація, В. П. Шпонки, А. В. Портнова. Х.: Право, 2012. Т. 2. 664 с

10. Кримінальний процесуальний кодекс України. Науково-практичний коментар / за заг. ред. В. Г. Гончаренка, В. Т. Нора, М. Є. Шумила. К.: Юстініан, 2012. 1224 с.

11. Кримінальний процесуальний кодекс України. Науково-практичний коментар : у 2 т. Т. 1 / О. М. Бандурка, Є. М. Блажівський, Є. П. Бурдоль та ін. ; за заг. ред. В. Я. Тація, В. П. Шпонки, А. В. Портнова. Х. : Право, 2012. 768 с. – С. 247–308 (автор – Погорецький М.А.); С. 367–391 (автор – Шило О.Г.).

12. Тертишник В.М. Кримінальний процесуальний кодекс України. Науково-практичний коментар. Вид. 20-те, доповн. і перероб. Київ : Алерта, 2023. 1120 с.

13. Кримінальний процес : підручник / Ю. М. Грошевий, В. Я. Тацій, А. Р. Туманец та ін.; за ред. В. Я. Тація, Ю. М. Грошевого, О. В. Капліної, О. Г. Шило. Х.: Право; 2013. 824 с.
14. Михеєнко М.М., Шибіко В.В., Нор В.Т. Кримінально-процесуальне право / М.М. Михеєнко, в.В. Шибіко, В.Т. Нор. 1999 р. 356 с.
15. Кобзар О.Ф. Кримінальний процес : підруч. / Бойко О.П., Гаркуша А.Г., Захарко А.В., Литвинов В.В., Рогальська В.В., Сербін М.М., Солдатенко О.А., Федченко В.М., Черняк Н.П. / кер. авт. кол. д-р юрид. наук, доц. О.Ф. Кобзар. У 2-х ч. Ч. 1. Дніпро : Дніпроп. держ. ун-т внутр. справ ; Ліра ЛТД, 2017. 337 с.
16. Хитра А.Я. Кримінальний процес: підручник / Р. І. Благута, Ю. В. Гуцуляк, О. М. Дуфенюк та ін.; за заг. ред. А. Я. Хитри, Р. М. Шехавцова, В. В. Луцика. Львів: ЛьвДУВС, 2019. Ч. 1. 532 с.
17. Кримінальний процес України: у питаннях і відповідях : навч. посіб. / кол. авт.: Абламський С. Є., Глобенко Г. І., Романюк В. В. та ін.; за заг. ред. Т. Г. Фоміної; МВС України, Харк. нац. ун-т внутр. справ. Харків : ХНУВС, 2021. 300 с.
18. Удалова Л.Д. Кримінальний процес: підручник / за заг. ред. Д. П. Письменного, Л. Д. Удалової, М. А. Погорецького, С. С. Чернявського. Київ: «Центр учбової літератури», 2022. 780 с.
19. Кримінальний процес : підручник / І. В. Басиста, Р. І. Благута, І. В. Гловюк та ін. ; за заг. ред. А. Я. Хитри, Р. М. Шехавцова. Львів : Львівський державний університет внутрішніх справ, 2022. Ч. 1. 492 с.
20. Тертишник В. М. Кримінально-процесуальне право України: Підручник. 10-те вид., доповн. і перероб. Київ: Алерта, 2023. 698 с.
21. Основи кримінального процесу : навч. посіб. / О. В. Пчеліна, Т. Г. Фоміна, В. В. Романюк, Г. І. Глобенко ; за заг. ред. д-ра юрид. наук, доц. Т. Г. Фоміної. Харків : ХНУВС, 2023. 132 с.
22. Тертишник В. М. Гарантії істини та захисту прав і свобод людини в кримінальному процесі / Тертишник В. М. ; МВС України. Юридична академія. — Дніпропетровськ : Дніпропетр. Юрид. акад. МВС України, 2002. 432с.
23. Яновська О. Г. Основні напрями розвитку змагального кримінального судочинства в Україні у світлі євроінтеграційних процесів / О. Г. Яновська // Юридична Україна : наук. журнал. 2011. 11. С. 91—96.
24. Загурський О. Б. Судові дебати в кримінальному процесі : правові та психологічні проблеми : [монографія/ Загурський О. Б. — Івано-Франківськ : Місто НВ, 2005. 208 с.
25. Кошинець В. В. Спеціальні психологічні знання в кримінальному процесі: теоретичні засади та практичні проблеми : навч. посіб. / В. В. Кошинець, В. Я. Марчак. Чернівці : Рута, 2007. 215 с.

Семінарське заняття 16

Тема: Постановлення та проголошення судового рішення.

План

1. Поняття і значення судового рішення (вироку, ухвали).
2. Види вироків.
3. Процесуальний порядок постановлення вироку.
4. Структура та зміст вироку.
5. Ухвали суду.

Теми рефератів та доповідей

1. Вирок – акт правосуддя.
2. Правові властивості вироку.
3. Винесення вердикта присяжних.
4. Окрема ухвала суду.

Питання для самостійного опрацювання

1. Порядок наради суддів.
2. Відновлення судового розгляду.
3. Розв'язання цивільного позову.
4. Забезпечення цивільного позову.
5. Вирішення питання про речові докази.
6. Вирішення питання про судові витрати.
7. Визначення міри покарання за сукупністю злочинів.
8. Обчислення строку відбуття покарання.
9. Окрема думка судді.
10. Надання родичам дозволу на побачення з засудженим.
11. Заходи піклування про неповнолітніх дітей і збереження майна засудженого.

Питання та завдання для самоконтролю

1. В чому полягає значення судових рішень в кримінальному провадженні?
2. Які види вироків передбаченні чинним КПК України?
3. Розкрийте зміст та форму вироку суду.
4. За яких підстав виноситься ухвала судом?
5. Розкрийте зміст та форму ухвали суду.
6. Який існує порядок поставлення судового рішення?
7. В якому випадку суддя може скласти окрему думку і яка її роль в кримінальному провадженні?

Практичні завдання

Задача 1. Терник О.С. і Єрмоленко О.Г. було пред'явлено обвинувачення в тому, що вони, працюючи продавцями відділу крамниці, присвоїли 1438 грн., які були отримані від продажу товару (ч.2 ст.191 КК України). Недостача вказаної суми була виявлена в ході ревізії.

На досудовому слідстві і в судовому розгляді обвинувачені себе винними не визнали, а недостачу, яка мала місце, пояснили тим, що продавцями працювали всього 6 місяців і внаслідок того, що досвіду було зовсім мало, невірно вели і оформляли документацію у відділі.

Суд виніс обвинувальний вирок і визнав обвинувачених винними у викраденні шляхом присвоєння 1438 грн. В основу вироку були покладені наступні висновки суду: “Терник і Єрмоленко не представили доказів того, що вони при отриманні і відпуску товарів допускали помилки, які і привели до недостачі товарів; свідки, які допитані на судовому розгляді, характеризують обвинувачених як гарно підготовлених працівників, які не просили про допомогу для оформлення документації; хоча факт присвоєння грошей в сумі 1438 грн. викликає деякий сумнів, але суд впевнений в тому, що недостача товарів мала місце, а сума недостачі обвинуваченими не оскаржується і в справі немає даних, які свідчать про те, що викрадення було скоєно іншими особами”.

Чи може бути визнаний законним і обґрунтованим вирок, винесений по даній справі?

Задача 2. Крепкин К.С. підозрювався у вчиненні вбивства Карташова О.С. з хуліганських спонукань. Повідомивши Крепкину К.С. про підозру по п. “7” ст.115 КК України, слідчий в подальшому на підставі даних, що є у справі піддався сумніву в психічній повноцінності обвинуваченого і призначив стаціонарну судово-психіатричну експертизу. Експерти в своєму висновку вказали, що Крепкин страждає психічним захворюванням у формі алкогольного псевдопараліча і є неосудним.

Маючи ці дані, слідчий, не запрошуючи до справи захисника, склав клопотання про закриття кримінальної провадження і направлення справи в суд для вирішення питання про застосування до Крепкина К.С. примусових заходів медичного характеру. Прокурор затвердив це клопотання слідчого і направив справу в суд. Суд розглянув справу з участю прокурора, але без захисника і після допиту свідків і експерта виніс постанову про направлення Крепкина К.С. на примусове лікування строком на 3 роки в психіатричну лікарню загального типу.

Оцініть ситуацію з точки зору кримінального процесуального закону?

Задача 3. Іванов І.І. і Піменов П.П. по справі яких було проведено підготовче провадження, які обвинувачувались в тому, що вони систематично скоювали крадіжки з квартир в селі Будівниче.

На судовому розгляді один з вказаних в обвинувальному акті епізодів - крадіжка з квартири Олейника О. - не знайшов свого підтвердження. Разом з тим з'ясувалось, що крім злочинів, вказаних в обвинувальному акті, обвинувачені скоїли також крадіжку з квартири Попова П.П.

Як повинен поступити суд?

Задача 4. Суд призначив розгляд справи по обвинуваченню 20-річного Кудінова К. в хуліганстві з участю захисника. Останній на початок розгляду в судові засідання не з'явився. Після допитів обвинуваченого, потерпілого, свідків

суд оголосив обвинуваченому, що в судовому засіданні для захисту його інтересів з'явився адвокат, якого суд запросив через адвокатське об'єднання на підставі ст.49 КПК України.

Суд задовольнив заявлений Кудіновим К. відвід адвокату, розглянув справу без захисника і виніс обвинувальний вирок.

Оцініть законність вироку суду.

Задача 5. Гриньків Ф. І. обвинувачувався в тому, що, їдучи на закріпленому за ним автомобілі по вулиці, де було багато пішоходів, проявив необачність — не зауважив, як із правого боку за ходом автомобіля до нього наблизився Паньків А. Була ожеледь, і при гальмуванні (спереду на відстані біля 5 м був пішохідний перехід) автомобіль закинуло і задня частина кузова вдарила потерпілого. Від одержаних тілесних ушкоджень останній помер. Провівши судові слідство, суд дійшов висновку, що Гриньків Ф.І. не порушив правил вуличного руху, і виніс виправдувальний вирок за недоведенням участі обвинуваченого у вчиненні злочину, передбаченого ч. 2 ст. 286 КК України. Суд також відмовив у задоволенні цивільного позову, заявленому дружиною померлого Паньківа П..

1. Чи правильно суд визначив підставу виправдання обвинуваченого?

2. За якими підставами може бути постановлено виправдувальний вирок?

3. Чи впливають підстави виправдання на вирішення цивільного позову у кримінальній справі?

Задача 6. Громадянина Томаша Т., якого звинувачували у розкраданні майна на суму 6 тис. грн. та у службовій недбалості із заподіянням шкоди на суму 15 тис. грн, вироком місцевого суду було виправдано відповідно за відсутністю у його діях складу злочину та недоведеністю його участі у вчиненні злочину. Заявлений до Томаша Т. цивільний позов суд залишив без розгляду.

Чи правильно вчинив суд у цій ситуації?

Задача 7. Одночасно з вироком суд постановив окремі ухвали щодо потерпілих Максимова М. та Михайлова М. У них суддя зазначив, що 20 грудня 2017 р. потерпілі не з'явилися без поважних причин на судові засідання, а 24 грудня відмовилися давати показання і порушували порядок у судовому засіданні. Окремі ухвали було надіслано адміністрації за місцем роботи потерпілих.

Чи правильно діяв суд у цій ситуації?

Задача 8. Скласти обвинувальний вирок суду.

Задача 9. Скласти виправдувальний вирок суду.

Задача 10. Скласти окрему ухвалу суду.

Література

1. Конституція України від 28 червня 1996 р. URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/254K/96-Вр>
2. Конвенція про захист прав людини і основоположних свобод від 4 листопада 1950 р. : URL: http://zakon4.rada.gov.ua/laws/shgw/995_004
3. Загальна декларація прав людини від 10 грудня 1948 р.: URL: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/995_015
4. Міжнародний пакт про громадянські і політичні права від 16 грудня 1966 р.: URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/99>
5. Конвенція ООН проти катувань та інших жорстоких, нелюдських або таких, що принижують гідність, видів поводження і покарання від 10 грудня 1984 р. URL: http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=995_085
6. Про виконання рішень та застосування практики Європейського суду з прав людини : Закон України від 23 лютого 2006 р. // Офіційний вісник України. 2006. № 12. С 16-22.
7. Про судоустрій і статус суддів : Закон України від 02.06. 2016 р. № 1402-УШ // Відомості Верховної Ради України. 2016. № 31. Ст. 545.
8. Кримінальний процесуальний кодекс України. Науково-практичний коментар : у 2 т. / О. М. Бандурка, Є. М. Блажівський, Є. П. Бурдоль та ін.; за заг. ред. В. Я. Тація, В. П. Шпонки, А. В. Портнова. Х.: Право, 2012. Т. 1. 768 с
9. Кримінальний процесуальний кодекс України. Науково-практичний коментар : у 2 т. / Є. М. Блажівський, Ю. М. Грошевий, Ю. М. Дьомін та ін. ; за заг. ред. В. Я. Тація, В. П. Шпонки, А. В. Портнова. Х.: Право, 2012. Т. 2. 664 с
10. Кримінальний процесуальний кодекс України. Науково-практичний коментар / за заг. ред. В. Г. Гончаренка, В. Т. Нора, М. Є. Шумила. К.: Юстініан, 2012. 1224 с.
11. Кримінальний процесуальний кодекс України. Науково-практичний коментар : у 2 т. Т. 1 / О. М. Бандурка, Є. М. Блажівський, Є. П. Бурдоль та ін. ; за заг. ред. В. Я. Тація, В. П. Шпонки, А. В. Портнова. Х. : Право, 2012. 768 с. – С. 247–308 (автор – Погорецький М.А.); С. 367–391 (автор – Шило О.Г.).
12. Тертишник В.М. Кримінальний процесуальний кодекс України. Науково-практичний коментар. Вид. 20-те, доповн. і перероб. Київ : Алерта, 2023. 1120 с.
13. Кримінальний процес : підручник / Ю. М. Грошевий, В. Я. Тацій, А. Р. Туманец та ін.; за ред. В. Я. Тація, Ю. М. Грошевого, О. В. Капліної, О. Г. Шило. Х.: Право; 2013. 824 с.
14. Михеєнко М.М., Шибіко В.В., Нор В.Т. Кримінально-процесуальне право/ М.М. Михеєнко, в.В. Шибіко, В.Т. Нор. 1999 р. 356 с.
15. Грошевой Ю.М. Правові властивості вироку - акту правосуддя. Х., 1994.
16. Толочко О.М. Судовий вирок і його мотивування. К., 1991.
17. Кобзар О.Ф. Кримінальний процес : підруч. / Бойко О.П., Гаркуша А.Г., Захарко А.В., Литвинов В.В., Рогальська В.В., Сербін М.М., Солдатенко О.А., Федченко В.М., Черняк Н.П./ кер. авт. кол. д-р юрид. наук, доц. О.Ф. Кобзар. У 2-х ч. Ч. 1. Дніпро : Дніпроп. держ. ун-т внутр. справ ; Ліра ЛТД, 2017. 337 с.

18. Хитра А.Я. Кримінальний процес: підручник / Р. І. Благута, Ю. В. Гуцуляк, О. М. Дуфенюк та ін.; за заг. ред. А. Я. Хитри, Р. М. Шехавцова, В. В. Луцика. Львів: ЛьвДУВС, 2019. Ч. 1. 532 с.

19. Кримінальний процес України: у питаннях і відповідях : навч. посіб. / кол. авт.: Абламський С. Є., Глобенко Г. І., Романюк В. В. та ін.; за заг. ред. Т. Г. Фоміної; МВС України, Харк. нац. ун-т внутр. справ. Харків : ХНУВС, 2021. 300 с.

20. Удалова Л.Д. Кримінальний процес: підручник / за заг. ред. Д. П. Письменного, Л. Д. Удалової, М. А. Погорецького, С. С. Чернявського. Київ:, «Центр учбової літератури», 2022. 780 с.

21. Кримінальний процес : підручник / І. В. Басиста, Р. І. Благута, І. В. Гловюк та ін. ; за заг. ред. А. Я. Хитри, Р. М. Шехавцова. Львів : Львівський державний університет внутрішніх справ, 2022. Ч. 1. 492 с.

22. Тертишник В. М. Кримінально-процесуальне право України: Підручник. 10-те вид., доповн. і перероб. Київ: Алерта, 2023. 698 с.

23. Основи кримінального процесу : навч. посіб. / О. В. Пчеліна, Т. Г. Фоміна, В. В. Романюк, Г. І. Глобенко ; за заг. ред. д-ра юрид. наук, доц. Т. Г. Фоміної. Харків : ХНУВС, 2023. 132 с.

Семінарське заняття 17

Тема: Провадження в суді апеляційної інстанції

План

1. Поняття, та значення апеляційного провадження.
2. Коло учасників стадії апеляційного провадження.
3. Порядок і строки подачі апеляції.
4. Прийняття та процесуальний порядок розгляду апеляційної скарги судом.
5. Підстави для зміни або скасування судового рішення.

Теми рефератів та доповідей

1. Основні риси апеляційного провадження.
2. Задачі та значення стадії апеляційного провадження.
3. Апеляція: зміст і структура.
4. Ухвала апеляційного суду.
5. Вирок (ухвала) апеляційного суду.

Питання для самостійного опрацювання

1. Недопустимість погіршення правового становища обвинуваченого.
2. Закриття кримінального провадження судом апеляційної інстанції підстави для призначення нового розгляду в суді першої інстанції.
3. Розгляд справи судом першої інстанції після скасування вироку (постанови).

4. Порядок перевірки ухвал суду.

Питання та завдання для самоконтролю

1. В чому полягає суть та значення стадії апеляційного провадження?
2. Хто має право на апеляційне оскарження?
3. Розкрийте порядок і строки апеляційного оскарження.
4. Які вимоги пред'являються до апеляційної скарги?
5. Хто вправі подати заперечення на апеляційну скаргу і яке її значення?
6. Які повноваження суду апеляційної інстанції?
7. Розкрийте підстави для зміни або скасування судового рішення.
8. За яких підстав відбувається закриття кримінального провадження судом апеляційної інстанції?
9. Охарактеризуйте зміст ухвали апеляційної інстанції.

Практичні завдання

Задача 1. Шпортун Ш. був засуджений судом на 3 роки позбавлення волі. Сторони захисту та обвинувачення в апеляційному порядку вирок не оскаржили. За три дні до закінчення строку на апеляційне оскарження в апеляційний суд надійшла апеляційна скарга батька засудженого Шпортуна Ш., який просив змінити призначене синові покарання на покарання, не пов'язане з позбавленням волі, посилаючись на те, що без батька залишилися двоє малолітніх дітей, а дружина Шпортуна за станом здоров'я працювати не може.

Шпортун Ш. після ознайомлення зі скаргою написав заперечення на неї, зазначивши, що він з нею не погоджується і бажає відбувати призначене йому покарання.

Назвіть суб'єктів права на апеляційне оскарження.

Чи підлягає розгляду ця кримінальна справа в суді апеляційної інстанції?

Задача 2. Захисник засудженого Іванчука І. вирішив подати апеляцію на обвинувальний вирок, в якій довести, що Іванчука І. засуджено незаконно, і просити суд апеляційної інстанції вирок скасувати, а справу закрити.

Повідомивши про це Іванчука І., який перебував під вартою, він дізнався від нього, що вирокком він задоволений, оскаржувати його не збирається і вимагає від адміністрації слідчого ізолятора негайного відправлення до місця відбування покарання.

Незважаючи на відсутність згоди свого підзахисного, захисник оскаржив вирок.

Чи зв'язаний захисник думкою свого підзахисного щодо оскарження судового рішення?

Задача 3. Ухвалою судді Глибоцького районного суду Чернівецької області від 28 травня 2022 р. потерпілим Рябцеву Василю та Рябцеву Андрію відмовлено у відновленні пропущеного строку на апеляційне оскарження обвинувального вироку від 27 лютого 2022 р., постановленого цим судом щодо Зарубицького.

Відмовляючи у відновленні строку на апеляційне оскарження вироку, суддя вказав на те, що причини пропущення строку не можуть бути визнані поважними.

Як видно з матеріалів справи, потерпілі Рябцев Василь та Рябцев Андрій проживають в Алтайському краї Російської Федерації. Після давання показань у судовому засіданні Глибоцького районного суду Чернівецької області у справі Зарубицького потерпілі повернулися до свого місця проживання, узгодивши з головою можливість наступного розгляду справи за їх відсутності.

27 лютого 2022 р. був постановлений вирок у цій кримінальній справі.

30 березня 2022 р. потерпілі отримали направлену їм судом поштою копію вироку. 5 квітня 2022 р. потерпілі також поштою надіслали апеляційні скарги та клопотання про відновлення пропущеного строку на апеляційне оскарження, які надійшли до районного суду 18 квітня 2022 р.

У клопотаннях потерпілі посилалися на те, що вказані вище дати підтверджені штемпелями поштових відділень, просили відновити для них пропущений строк на оскарження вироку в апеляційному порядку.

Чи є відмова судді у відновленні пропущеного потерпілими строку на апеляційне оскарження обґрунтованою?

У який строк можна оскаржити постанову (ухвалу) суду про відмову у відновленні пропущеного строку на апеляційне оскарження?

Яке рішення повинен ухвалити суд апеляційної інстанції у випадку оскарження потерпілими постанови судді Глибоцького районного суду Чернівецької області в апеляційному порядку?

Задача 4. Демиденко Д. був засуджений 10 грудня місцевим судом за розбій і обвинувальний вирок в апеляційному порядку не оскаржив. 27 грудня того ж року в апеляційний суд надійшла скарга його дружини, в якій вона просила суд пом'якшити призначену міру покарання. Суддя апеляційного суду за результатами попереднього розгляду відмовив у прийнятті апеляції до апеляційного розгляду з таких підстав:

а) апеляційна скарга дружини засудженого Демиденка подана з порушенням строку, встановленого законом;

б) апеляційна скарга подана не через суд, який постановив вирок, а безпосередньо до суду апеляційної інстанції.

Чи правомірним є рішення судді апеляційного суду?

Якщо ні, то як належить правильно вчинити в описаній ситуації?

Задача 5. Вироком апеляційного суду від 7 лютого 2022 р. Волкову О. було засуджено за ч.2 ст.190 і ч.1 ст.369 КК до позбавлення волі з конфіскацією майна. 9 лютого 2022 р. їй було вручено копію вироку, а 11 березня вона подала касаційну скаргу і просила поновити строк на оскарження вироку з тих мотивів, що її адвокат захворів /за листком непрацездатності - з 14 лютого по 9 березня 2022 р./ і не зміг подати їй допомогу в написанні скарги.

Апеляційний суд ухвалою від 20 березня 2022 р. відмовив Волковій В. у відновленні строку, пославшись на те, що він пропущений без поважної

причини, бо адвокат захворів не відразу після проголошення вироку, а Волкова, маючи середню спеціальну освіту, могла сама скласти касаційну скаргу.

Оцініть рішення апеляційного суду.

Яке рішення має прийняти Вищий спеціалізований суд за окремою скаргою Волкової на рішення?

Задача 6. Шершень О. був засуджений за ч.2 ст.286 КК. Він, перебуваючи в стані сп'яніння, вчинив трактором наїзд на Кухарєву К. і її малолітню дочку, внаслідок чого дівчинка загинула, а Кухарєвій К. заподіяні легкі тілесні ушкодження.

Потерпіла Кухарєва К. подала апеляційну скаргу на м'якість покарання, призначеного Шершню О., і просила повідомити про час розгляду справи в апеляційному порядку. Апеляційний суд, не повідомивши Кухарєву К. про час розгляду справи, розглянув справу без її участі і залишив вирок районного суду без змін.

Оцініть законність рішення апеляційного суду.

Задача 7. Вироком районного суду Орлов О. був засуджений за ч.3 ст.296 КК до 5 років позбавлення волі.

В межах апеляційного строку до районного суду надійшов адресований апеляційному суду і підписаний 102 мешканцями будинку, де проживав засуджений, лист з проханням пом'якшити йому міру покарання.

Районний суд приєднав листа до справи як апеляційну скаргу і надіслав його по закінченні строку на апеляційне оскарження до відповідного суду.

Яке рішення має прийняти апеляційний суд?

Чи може бути такий лист приводом до розгляду справи в апеляційному порядку?

Задача 8. Адвокат Нестеров Н. уклав угоду з засудженим Золкіним З. про захист його інтересів у суді апеляційної інстанції. Про це було своєчасно повідомлено суду, який виніс вирок. Останній не сповістив адвоката про час розгляду справи в суді другої інстанції і справу було розглянуто без захисника.

Які порушення кримінального процесуального закону були допущені судом першої інстанції? Яке рішення має бути прийняте прийняти у зв'язку з цим.

Задача 9. Від Раменка Р. і Мікашвілі М., засуджених за ч.2 ст.289 КК до 2 років виправних робіт за угон автомашини "Москвич", до районного суду, який виніс вирок, надійшла поштою у встановлений законом строк спільна апеляційна скарга на суворість покарання.

Чи може така скарга бути приводом до розгляду справи в апеляційному порядку?

Задача 10. Районний суд засудив Красавчика К. до 3 років позбавлення волі за хуліганство і залишив без змін до набрання вироком законної сили запобіжний захід у вигляді особистого зобов'язання.

На 29-тий день після вручення копії вироку засуджений Красавчик К., побоюючись пропустити строк на апеляційне оскарження вироку, коли робочий день у районному суді наближався до кінця, зателефонував до канцелярії цього суду і попросив прийняти у вигляді телефонограми його апеляційну скаргу, у якій він просить обласний суд пом'якшити покарання, призначене районним судом.

Чи підлягає прийняттю апеляційна скарга в такій формі? Чи змінилося б рішення, якби він передав її телеграфом?

Задача 11. Вироком районного суду Зуйко З. був засуджений за замах на зґвалтування Нудель Н. за ст.152 КК України. Згодом у вирок були вписані іншим чорнилом і не застережені слова: “ст.15 і ч.1” ст.152 КК України.

Які порушення вимог кримінально-процесуального закону допустив районний суд? Як на них має реагувати апеляційна інстанція?

Література

1. Конституція України від 28 червня 1996 р. URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/254K/96-Вр>
2. Конвенція про захист прав людини і основоположних свобод від 4 листопада 1950 р. : URL: http://zakon4.rada.gov.ua/laws/shgw/995_004
3. Загальна декларація прав людини від 10 грудня 1948 р.: URL: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/995_015
4. Міжнародний пакт про громадянські і політичні права від 16 грудня 1966 р.: URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/99>
5. Конвенція ООН проти катувань та інших жорстоких, нелюдських або таких, що принижують гідність, видів поводження і покарання від 10 грудня 1984 р. URL: http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=995_085
6. Про виконання рішень та застосування практики Європейського суду з прав людини : Закон України від 23 лютого 2006 р. // Офіційний вісник України. 2006. № 12. С 16-22.
7. Про судоустрій і статус суддів : Закон України від 02.06. 2016 р. № 1402-УШ // Відомості Верховної Ради України. 2016. № 31. Ст. 545.
8. Кримінальний процесуальний кодекс України. Науково-практичний коментар : у 2 т. / О. М. Бандурка, Є. М. Блажівський, Є. П. Бурдоль та ін.; за заг. ред. В. Я. Тація, В. П. Шпонки, А. В. Портнова. Х.: Право, 2012. Т. 1. 768 с
9. Кримінальний процесуальний кодекс України. Науково-практичний коментар : у 2 т. / Є. М. Блажівський, Ю. М. Грошевий, Ю. М. Дьомін та ін. ; за заг. ред. В. Я. Тація, В. П. Шпонки, А. В. Портнова. Х.: Право, 2012. Т. 2. 664 с
10. Кримінальний процесуальний кодекс України. Науково-практичний коментар / за заг. ред. В. Г. Гончаренка, В. Т. Нора, М. Є. Шумила. К.: Юстініан, 2012. 1224 с.
11. Кримінальний процесуальний кодекс України. Науково-практичний коментар : у 2 т. Т. 1 / О. М. Бандурка, Є. М. Блажівський, Є. П. Бурдоль та ін. ; за

заг. ред. В. Я. Тація, В. П. Пшонки, А. В. Портнова. Х. : Право, 2012. 768 с. – С. 247–308 (автор – Погорецький М.А.); С. 367–391 (автор – Шило О.Г.).

12. Тертишник В.М. Кримінальний процесуальний кодекс України. Науково-практичний коментар. Вид. 20-те, доповн. і перероб. Київ : Алерта, 2023. 1120 с.

13. Кримінальний процес : підручник / Ю. М. Грошевий, В. Я. Тацій, А. Р. Туманец та ін.; за ред. В. Я. Тація, Ю. М. Грошевого, О. В. Капліної, О. Г. Шило. Х.: Право; 2013. 824 с.

14. Михеєнко М.М., Шибіко В.В., Нор В.Т. Кримінально-процесуальне право/ М.М. Михеєнко, в.В. Шибіко, В.Т. Нор. 1999 р. 356 с.

15. Кобзар О.Ф. Кримінальний процес : підруч. / Бойко О.П., Гаркуша А.Г., Захарко А.В., Литвинов В.В., Рогальська В.В., Сербін М.М., Солдатенко О.А., Федченко В.М., Черняк Н.П./ кер. авт. кол. д-р юрид. наук, доц. О.Ф. Кобзар. У 2-х ч. Ч. 1. Дніпро : Дніпроп. держ. ун-т внутр. справ ; Ліра ЛТД, 2017. 337 с.

16. Хитра А.Я. Кримінальний процес: підручник / Р. І. Благута, Ю. В. Гуцуляк, О. М. Дуфенюк та ін.; за заг. ред. А. Я. Хитри, Р. М. Шехавцова, В. В. Луцика. Львів: ЛьвДУВС, 2019. Ч. 1. 532 с.

17. Кримінальний процес України: у питаннях і відповідях : навч. посіб. / кол. авт.: Абламський С. Є., Глобенко Г. І., Романюк В. В. та ін.; за заг. ред. Т. Г. Фоміної; МВС України, Харк. нац. ун-т внутр. справ. Харків : ХНУВС, 2021. 300 с.

18. Удалова Л.Д. Кримінальний процес: підручник / за заг. ред. Д. П. Письменного, Л. Д. Удалової, М. А. Погорецького, С. С. Чернявського. Київ:, «Центр учбової літератури», 2022. 780 с.

19. Кримінальний процес : підручник / І. В. Басиста, Р. І. Благута, І. В. Гловюк та ін. ; за заг. ред. А. Я. Хитри, Р. М. Шехавцова. Львів : Львівський державний університет внутрішніх справ, 2022. Ч. 1. 492 с.

20. Тертишник В. М. Кримінально-процесуальне право України: Підручник. 10-те вид., доповн. і перероб. Київ: Алерта, 2023. 698 с.

21. Основи кримінального процесу : навч. посіб. / О. В. Пчеліна, Т. Г. Фоміна, В. В. Романюк, Г. І. Глобенко ; за заг. ред. д-ра юрид. наук, доц. Т. Г. Фоміної. Харків : ХНУВС, 2023. 132 с.

Семінарське заняття 18

Тема: Проведення в суді касаційної інстанції

План

1. Поняття та значення стадії касаційного провадження.
2. Коло учасників стадії касаційного провадження.
3. Процесуальний порядок розгляду касаційної скарги.
4. Підстави для скасування або зміни судового рішення судом касаційної інстанції.
5. Недопустимість погіршення правового становища виправданого та засудженого

Теми рефератів та доповідей

1. Порівняльна характеристика апеляційного і касаційного провадження.
2. Касаційна скарга: поняття, зміст, структура.
3. Заперечення на касаційну скаргу: поняття, зміст, структура.
4. Порядок касаційного оскарження .
5. Підстави для зміни або скасування вироку, ухвали суду.

Питання для самостійного опрацювання

- 1.Обсяг перевірки справи касаційним судом.
- 2.Недопустимість погіршення становища засудженого.
- 3.Істотне порушення кримінально-процесуального закону.
- 4.Неправильне застосування закону про кримінальну відповідальність.
5. Невідповідність висновків суду, викладених у судовому рішенні, фактичним обставинам кримінального провадження.
6. Невідповідність призначеного покарання тяжкості кримінального правопорушення та особі обвинуваченого.
7. Обов'язковість вказівок касаційної інстанції.

Питання та завдання для самоконтролю

1. В чому полягає суть та значення стадії касаційного провадження?
2. Хто має право на касаційне оскарження?
3. Розкрийте порядок і строки касаційного оскарження.
4. Які вимоги пред'являються до касаційної скарги?
5. Хто вправі подати заперечення на касаційну скаргу і яке її значення?
6. Які повноваження суду касаційної інстанції?
7. Розкрийте підстави для зміни або скасування судового рішення.
8. Охарактеризуйте зміст ухвали касаційної інстанції.

Практичні завдання

Задача 1. Директора продмагазину Андрєєва А. було засуджено за ч.1 ст.120 і ч.2 ст.365 КК апеляційним судом до 4 років позбавлення волі за перевищення своїх посадових повноважень і доведення до самогубства 17-річної студентки Марини Березуєвої.

12 травня 2022 р. Вищим спеціалізованим судом України вирок залишено без змін. Але, як повідомлялося у пресі 21 липня 2022 р., Андрєєва під варту не взято і він продовжує працювати в системі торгівлі.

Як виявилось, виконання вироку щодо Андрєєва було зупинено.

На який строк можливо зупинити виконання вироку?

Що фактично означає зупинити виконання вироку, за яким призначено покарання у вигляді позбавлення волі, виправних робіт, штрафу та ін.? Чи може особа, яка зупинила виконання вироку, скасувати своє ж рішення про це?

Задача 2. Районний суд засудив Івченка за ч.2 ст.187 КК до 5 років позбавлення волі. Рішення було оскаржено обвинуваченим і прокурором до апеляційного суду.

Вивчивши матеріали справи і окрему думку судді, голова апеляційного суду дійшов висновку, що є підстави для оскарження вироку з метою посилення покарання. Разом з тим, він одержав офіційне повідомлення про те, що Івченко раптово помер.

Дайте оцінку даним обставинам?

Задача 3. Ухвалою апеляційного суду визнано доказаним вчинення Дубасом Д. суспільно небезпечного діяння, передбаченого п. 4 ч. 2 ст. 115 КК України, але він був звільнений від кримінальної відповідальності, і до нього застосовані примусові заходи медичного характеру.

У касаційній скарзі захисник Дубаса стверджував, що ознака особливої жорстокості при кваліфікації вбивства за п. 4 ч. 2 ст. 115 КК України не може стосуватися діянь, вчинених неосудними особами. Дубас Д. тяжко хворий, тому до нього не можуть бути застосовані положення про прямий умисел або свідоме допущення особливої жорстокості у своїх діях. Його дії необхідно розцінювати як вбивство, передбачене ч. 1 ст. 115 КК України. А оскільки кваліфікацією діяння визначаються підслідність та підсудність справ, то справу Дубаса Д. потрібно направити за підсудністю до місцевого суду для нового судового розгляду.

Чи обґрунтовані доводи захисника, викладені у касаційній скарзі?

Чи є підстави для скасування або зміни ухвали апеляційного суду?

Задача 4. Місцевим судом Демченко Д. виправданий за недоведеністю його участі у вчиненні крадіжки. В апеляційному порядку вирок не переглядався.

Прокурор, який підтримував державне обвинувачення у цій справі, подав скаргу на цей вирок, в якому просив касаційний суд його скасувати, а справу повернути на новий судовий розгляд.

Адвокат Тимчишин Т., ознайомившись із поданням прокурора, подав на нього свої заперечення. З метою перевірки доводів адвоката прокурор додатково допитав трьох свідків та призначив трасологічну експертизу. Протоколи допиту свідків та висновки експерта були використані прокурором у ході обґрунтування свого подання.

Касаційний суд, розглянувши справу за поданням прокурора, на підставі поданих ним нових матеріалів скасував вирок та повернув справу на новий судовий розгляд.

Що слід розуміти під новими (додатковими) матеріалами?

Чи правильно вчинив суд касаційної інстанції?

Задача 5. Томенко Т. засуджений місцевим судом за ч. 2 ст. 186 КК України до п'яти років позбавлення волі. Цим же вирокom частково був задоволений цивільний позов потерпілої. В апеляційному порядку вирок не переглядався. Засуджений подав касаційну скаргу на вирок, у якій просив замінити йому позбавлення волі на звільнення від відбування покарання з випробуванням, а прокурор вніс касаційну скаргу в частині цивільного позову, вважаючи, що суд першої інстанції помилково задовольнив цивільний позов частково.

Касаційний суд, розглянувши справу за касаційними скаргами засудженого та прокурора, дійшов висновку, що подання прокурора обґрунтоване та підлягає задоволенню. Водночас суд касаційної інстанції визнав, що призначене Томенку Т. покарання є явно м'яким та не відповідає ступеню тяжкості злочину та особі засудженого.

З урахуванням вказаних обставин, касаційний суд скасував вирок і повернув справу на новий судовий розгляд.

Дайте оцінку рішенням касаційного суду.

Задача 6. Суддя Касаційного кримінального суду, розглянувши касаційну скаргу потерпілої Зеленко О. на вирок Печерського районного суду м. Києва від 07 квітня 2022 року та ухвалу колегії суддів судової палати у кримінальних справах Апеляційного суду м. Києва від 09 червня 2022 року щодо Манича М., встановила, що у касаційній скарзі потерпіла ставить питання про перегляд значених судових рішень у касаційному порядку. Однак до скарги не долучена копія вироку суду першої інстанції, завірена належним чином.

Хто має право на касаційне оскарження?

Якими є вимоги до касаційної скарги?

Яке рішення має бути прийняте?

Задача 7. Судом касаційної інстанції після відкриття касаційного провадження було надіслано копії ухвали про відкриття касаційного провадження учасникам судового провадження разом з копіями касаційної скарги, але не встановлено строку, протягом якого можуть бути подані заперечення на касаційну скаргу.

Оцініть ситуацію з точки зору відповідності закону.

Література

1. Конституція України від 28 червня 1996 р. URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/254K/96-Вр>

2. Конвенція про захист прав людини і основоположних свобод від 4 листопада 1950 р. : URL: http://zakon4.rada.gov.ua/laws/shgw/995_004

3. Загальна декларація прав людини від 10 грудня 1948 р.: URL: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/995_015

4. Міжнародний пакт про громадянські і політичні права від 16 грудня 1966 р.: URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/99>

5. Конвенція ООН проти катувань та інших жорстоких, нелюдських або таких, що принижують гідність, видів поводження і покарання від 10 грудня 1984 р. URL: http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=995_085

6. Про виконання рішень та застосування практики Європейського суду з прав людини : Закон України від 23 лютого 2006 р. // Офіційний вісник України. 2006. № 12. С 16-22.

7. Про судоустрій і статус суддів : Закон України від 02.06. 2016 р. № 1402-УШ // Відомості Верховної Ради України. 2016. № 31. Ст. 545.

8. Кримінальний процесуальний кодекс України. Науково-практичний коментар : у 2 т. / О. М. Бандурка, Є. М. Блажівський, Є. П. Бурдоль та ін.; за заг. ред. В. Я. Тація, В. П. Шпонки, А. В. Портнова. Х.: Право, 2012. Т. 1. 768 с

9. Кримінальний процесуальний кодекс України. Науково-практичний коментар : у 2 т. / Є. М. Блажівський, Ю. М. Грошевий, Ю. М. Дьомін та ін. ; за заг. ред. В. Я. Тація, В. П. Шпонки, А. В. Портнова. Х.: Право, 2012. Т. 2. 664 с

10. Кримінальний процесуальний кодекс України. Науково-практичний коментар / за заг. ред. В. Г. Гончаренка, В. Т. Нора, М. Є. Шумила. К.: Юстініан, 2012. 1224 с.

11. Кримінальний процесуальний кодекс України. Науково-практичний коментар : у 2 т. Т. 1 / О. М. Бандурка, Є. М. Блажівський, Є. П. Бурдоль та ін. ; за заг. ред. В. Я. Тація, В. П. Шпонки, А. В. Портнова. Х. : Право, 2012. 768 с. – С. 247–308 (автор – Погорецький М.А.); С. 367–391 (автор – Шило О.Г.).

12. Тертишник В.М. Кримінальний процесуальний кодекс України. Науково-практичний коментар. Вид. 20-те, доповн. і перероб. Київ : Алерта, 2023. 1120 с.

13. Кримінальний процес : підручник / Ю. М. Грошевий, В. Я. Тацій, А. Р. Туманец та ін.; за ред. В. Я. Тація, Ю. М. Грошевого, О. В. Капліної, О. Г. Шило. Х.: Право; 2013. 824 с.

14. Михеєнко М.М., Шибіко В.В., Нор В.Т. Кримінально-процесуальне право / М.М. Михеєнко, В.В. Шибіко, В.Т. Нор. 1999 р. 356 с.

15. Кобзар О.Ф. Кримінальний процес : підруч. / Бойко О.П., Гаркуша А.Г., Захарко А.В., Литвинов В.В., Рогальська В.В., Сербін М.М., Солдатенко О.А., Федченко В.М., Черняк Н.П./ кер. авт. кол. д-р юрид. наук, доц. О.Ф. Кобзар. У 2-х ч. Ч. 1. Дніпро : Дніпроп. держ. ун-т внутр. справ ; Ліра ЛТД, 2017. 337 с.

16. Хитра А.Я. Кримінальний процес: підручник / Р. І. Благута, Ю. В. Гуцуляк, О. М. Дуфенюк та ін.; за заг. ред. А. Я. Хитри, Р. М. Шехавцова, В. В. Луцика. Львів: ЛьвДУВС, 2019. Ч. 1. 532 с.

17. Кримінальний процес України: у питаннях і відповідях : навч. посіб. / кол. авт.: Абламський С. Є., Глобенко Г. І., Романюк В. В. та ін.; за заг. ред. Т. Г. Фоміної; МВС України, Харк. нац. ун-т внутр. справ. Харків : ХНУВС, 2021. 300 с.

18. Удалова Л.Д. Кримінальний процес: підручник / за заг. ред. Д. П. Письменного, Л. Д. Удалової, М. А. Погорецького, С. С. Чернявського. Київ:, «Центр учбової літератури», 2022. 780 с.

19. Кримінальний процес : підручник / І. В. Басиста, Р. І. Благута, І. В. Гловюк та ін. ; за заг. ред. А. Я. Хитри, Р. М. Шехавцова. Львів : Львівський державний університет внутрішніх справ, 2022. Ч. 1. 492 с.

20. Тертишник В. М. Кримінально-процесуальне право України: Підручник. 10-те вид., доповн. і перероб. Київ: Алерта, 2023. 698 с.

21. Основи кримінального процесу : навч. посіб. / О. В. Пчеліна, Т. Г. Фоміна, В. В. Романюк, Г. І. Глобенко ; за заг. ред. д-ра юрид. наук, доц. Т. Г. Фоміної. Харків : ХНУВС, 2023. 132 с.

Семінарське заняття 19

Тема: Проведення в суді касаційної інстанції

План

1. Суть, значення стадії виконання судових рішень
2. Набрання судовим рішенням законної сили і порядок звернення його до виконання.
3. Питання, які вирішуються судом під час виконання вироку.
4. Порядок вирішення судом питань, пов'язаних з виконанням вироку.

Теми рефератів та доповідей

1. Генезис стадії виконання судових рішень у кримінальному провадженні.
2. Юридична природа і порядок звернення судового рішення до виконання

Питання для самостійного опрацювання

1. Основні точки зору щодо розуміння місця діяльності суду з виконання судових рішень в системі кримінального провадження
2. Процесуальні особливості стадії виконання судових рішень у кримінальному провадженні.
3. Обставини, що виключають відстрочку виконання судового рішення.

Питання та завдання для самоконтролю

1. Охарактеризуйте стадію виконання судового рішення.
2. Назвіть порядок набрання судовим рішенням законної сили.
3. Вкажіть особливості набрання законної сили виправдувальним вироком.
4. У яких випадках може бути відстрочене виконання вироку?
5. Яким є порядок звернення судового рішення до виконання?
6. Які питання вирішуються судом під час виконання вироків та після їх виконання?
7. Який порядок вирішення судом питань, пов'язаних із виконанням вироку?
8. До якого суду подаються клопотання (подання) про вирішення питання, пов'язаного із виконанням вироку?
9. Назвіть строки та порядок розгляду клопотань, пов'язаних з виконанням судового рішення.

10. Якими нормативно-правовими актами врегульовуються питання, пов'язані з виконанням судового рішення?

Практичні завдання

Задача 1. Вироком місцевого суду Іваненко І. було засуджено до виправних робіт. Вирок суду набрав законної сили 20 грудня 2022 року. Обвинувачений Іваненко за причин затримання його уповноваженими органами не встиг вчасно подати апеляційну скаргу.

Чи може Іваненко І. звернутись за поновленням строку на апеляційне оскарження? Який статус буде мати судові рішення?

Задача 2. Місцевим судом було ухвалено обвинувальний вирок, яким Петренко П. засуджено до позбавлення волі на строк 5 років.

Який порядок звернення до виконання судового рішення?

Задача 3. Вироком місцевого суду Мишко М. було засуджено до позбавлення права обіймати певну посаду – директора учбового комбінату. При постановленні вироку визначено, що Мишко М. своїми протиправними діями завдав шкоди інтересам певних осіб на суму 50000 грн.

Які документи мають бути складені судом (окрім вироку)?

Задача 4. При розгляді кримінального провадження в місцевому суді Щура С. було визнано винним у вчиненні злочину, передбаченого п.4 ст.115 КК України. Під час завершення судового розгляду захисником обвинуваченого Щура С. було заявлено клопотання про залучення до матеріалів справи документів, що свідчать про тяжку його хворобу, яка перешкоджає відбуванню покарання, внаслідок чого захисник просив відстрочити виконання вироку до видужання його підзахисного Щура С.

Дайте правову оцінку ситуації.

Література

1. Конституція України від 28 червня 1996 р. URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/254K/96-Vp>

2. Конвенція про захист прав людини і основоположних свобод від 4 листопада 1950 р. : URL: http://zakon4.rada.gov.ua/laws/shgw/995_004

3. Загальна декларація прав людини від 10 грудня 1948 р.: URL: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/995_015

4. Міжнародний пакт про громадянські і політичні права від 16 грудня 1966 р.: URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/99>

5. Конвенція ООН проти катувань та інших жорстоких, нелюдських або таких, що принижують гідність, видів поведіння і покарання від 10 грудня 1984 р. URL: http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=995_085

6. Про виконання рішень та застосування практики Європейського суду з прав людини : Закон України від 23 лютого 2006 р. // Офіційний вісник України. 2006. № 12. С 16-22.

7. Про судоустрій і статус суддів : Закон України від 02.06. 2016 р. № 1402-УШ // Відомості Верховної Ради України. 2016. № 31. Ст. 545.

8. Кримінальний процесуальний кодекс України. Науково-практичний

коментар : у 2 т. / О. М. Бандурка, Є. М. Блажівський, Є. П. Бурдоль та ін.; за заг. ред. В. Я. Тація, В. П. Шпонки, А. В. Портнова. Х.: Право, 2012. Т. 1. 768 с

9.Кримінальний процесуальний кодекс України. Науково-практичний коментар : у 2 т. / Є. М. Блажівський, Ю. М. Грошевий, Ю. М. Дьомін та ін. ; за заг. ред. В. Я. Тація, В. П. Шпонки, А. В. Портнова. Х.: Право, 2012. Т. 2. 664 с

10.Кримінальний процесуальний кодекс України. Науково-практичний коментар / за заг. ред. В. Г. Гончаренка, В. Т. Нора, М. Є. Шумила. К.: Юстініан, 2012. 1224 с.

11.Кримінальний процесуальний кодекс України. Науково-практичний коментар : у 2 т. Т. 1 / О. М. Бандурка, Є. М. Блажівський, Є. П. Бурдоль та ін. ; за заг. ред. В. Я. Тація, В. П. Шпонки, А. В. Портнова. Х. : Право, 2012. 768 с. – С. 247–308 (автор – Погорецький М.А.); С. 367–391 (автор – Шило О.Г.).

12.Тертишник В.М. Кримінальний процесуальний кодекс України. Науково-практичний коментар. Вид. 20-те, доповн. і перероб. Київ : Алерта, 2023. 1120 с.

13.Кримінальний процес : підручник / Ю. М. Грошевий, В. Я. Тацій, А. Р. Туманец та ін.; за ред. В. Я. Тація, Ю. М. Грошевого, О. В. Капліної, О. Г. Шило. Х.: Право; 2013. 824 с.

14. Михеєнко М.М., Шибіко В.В., Нор В.Т. Кримінально-процесуальне право/ М.М. Михеєнко, в.В. Шибіко, В.Т. Нор. 1999 р. 356 с.

15. Кобзар О.Ф. Кримінальний процес : підруч. / Бойко О.П., Гаркуша А.Г., Захарко А.В., Литвинов В.В., Рогальська В.В., Сербін М.М., Солдатенко О.А., Федченко В.М., Черняк Н.П./ кер. авт. кол. д-р юрид. наук, доц. О.Ф. Кобзар. У 2-х ч. Ч. 1. Дніпро : Дніпроп. держ. ун-т внутр. справ ; Ліра ЛТД, 2017. 337 с.

16. Хитра А.Я. Кримінальний процес: підручник / Р. І. Благута, Ю. В. Гуцуляк, О. М. Дуфенюк та ін.; за заг. ред. А. Я. Хитри, Р. М. Шехавцова, В. В. Луцика. Львів: ЛьвДУВС, 2019. Ч. 1. 532 с.

17. Кримінальний процес України: у питаннях і відповідях : навч. посіб. / кол. авт.: Абламський С. Є., Глобенко Г. І., Романюк В. В. та ін.; за заг. ред. Т. Г. Фоміної; МВС України, Харк. нац. ун-т внутр. справ. Харків : ХНУВС, 2021. 300 с.

18. Удалова Л.Д. Кримінальний процес: підручник / за заг. ред. Д. П. Письменного, Л. Д. Удалової, М. А. Погорецького, С. С. Чернявського. Київ:, «Центр учбової літератури», 2022. 780 с.

19. Кримінальний процес : підручник / І. В. Басиста, Р. І. Благута, І. В. Гловюк та ін. ; за заг. ред. А. Я. Хитри, Р. М. Шехавцова. Львів : Львівський державний університет внутрішніх справ, 2022. Ч. 1. 492 с.

20. Тертишник В. М. Кримінально-процесуальне право України: Підручник. 10-те вид., доповн. і перероб. Київ: Алерта, 2023. 698 с.

21. Основи кримінального процесу : навч. посіб. / О. В. Пчеліна, Т. Г. Фоміна, В. В. Романюк, Г. І. Глобенко ; за заг. ред. д-ра юрид. наук, доц. Т. Г. Фоміної. Харків : ХНУВС, 2023. 132 с.

Семінарське заняття 20

Тема: Провадження за нововиявленими або виключними обставинами

План

1. Поняття, значення, завдання стадії перегляду судових рішень за нововиявленими та виключними обставинами.
2. Загальні положення стадії перегляду судових рішень за нововиявленими обставинами та виключними обставинами.
3. Конвенційні стандарти та національна регламентація перегляду судових рішень за нововиявленими та виключними обставинами.
4. Підстави перегляду судових рішень за нововиявленими обставинами та виключними обставинами.
5. Учасники стадії перегляду судових рішень за нововиявленими обставинами та виключними обставинами.
6. Процесуальний порядок перегляду судових рішень за нововиявленими обставинами та виключними обставинами.

Теми рефератів та доповідей

1. Суди, які здійснюють перегляд судових рішень за нововиявленими або виключними обставинами.
2. Строки перегляду судового рішення за нововиявленими або виключними обставинами.
3. Зміст вимог до заяви про перегляд судового рішення за нововиявленими або виключними обставинами.

Питання для самостійного опрацювання

1. Коло осіб, які наділені правом подати заяву про перегляд судового рішення за нововиявленими або виключними обставинами.
2. Судові рішення, які може ухвалити суд за наслідками кримінального провадження за нововиявленими або виключними обставинами.

Питання та завдання для самоконтролю

1. Розкрийте сутність провадження за ново виявленими або виключними обставинами, укажіть його завдання та значення для кримінального провадження.
2. Назвіть суди, які здійснюють перегляд судових рішень за нововиявленими або виключними обставинами.
3. Укажіть підстави для здійснення кримінального провадження за або виключними нововиявленими обставинами.
4. Назвіть встановлені законом строки перегляду судового рішення за нововиявленими або виключними обставинами.
5. Визначте коло осіб, які наділені правом подати заяву про перегляд судового рішення за нововиявленими або виключними обставинами.

6. Проаналізуйте строки звернення про перегляд судового рішення за нововиявленими або виключними обставинами.

7. Розкрийте зміст вимог до заяви про перегляд судового рішення за нововиявленими або виключними обставинами.

8. Охарактеризуйте порядок подання заяви про перегляд судового рішення за нововиявленими або виключними обставинами.

9. Назвіть осіб, які вправі відмовитися від заяви про перегляд судового рішення за нововиявленими обставинами, та наслідки такої відмови.

10. Проаналізуйте порядок здійснення перегляду судового рішення за нововиявленими або виключними обставинами.

11. Окресліть судові рішення, які може ухвалити суд за наслідками кримінального провадження за нововиявленими або виключними обставинами.

Практичні завдання

Задача 1. В кримінальному провадженні по обвинуваченню Сидоренко С. у вчиненні кримінального правопорушення, передбаченого ч.2 ст. 129 КК України, суд постановив вирок і засудив Сидоренко С. до п'яти років позбавлення волі.

Гришко Т., який був залучений до участі в справі як свідок подав до суду письмову заяву, в якій зізнався, що в своїх показаннях обмовив Сидоренко С. під час досудового розслідування так і судового розгляду.

Оцініть ситуацію з точки зору закону.

Задача 2. Гнатенко С. був засуджений місцевим судом до позбавлення волі. Через місяць після постановлення вироку суду йому стало відомо про докази, на які посилався суд в своєму рішенні, набули статусу підrobлених.

В який строк можливо подати відповідне звернення? І до суду якої інстанції?

Задача 3. Дрига Д. був засуджений місцевим судом до громадських робіт. Під час відбування покарання стало відомо, що суддя під час проведення судового розгляду, зловживаючи своїм посадовим становищем отримав неправомірну вигоду від потерпілого, внаслідок чого був постановлений неправосудний вирок.

Оцініть ситуацію з точки зору закону.

Література

1. Конституція України від 28 червня 1996 р. URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/254K/96-Вр>

2. Конвенція про захист прав людини і основоположних свобод від 4 листопада 1950 р. : URL: http://zakon4.rada.gov.ua/laws/shgw/995_004

3. Загальна декларація прав людини від 10 грудня 1948 р.: URL: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/995_015

4. Міжнародний пакт про громадянські і політичні права від 16 грудня 1966 р.: URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/99>

5. Конвенція ООН проти катувань та інших жорстоких, нелюдських або таких, що принижують гідність, видів поводження і покарання від 10 грудня 1984 р. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=995085>

6. Про виконання рішень та застосування практики Європейського суду з прав людини : Закон України від 23 лютого 2006 р. // Офіційний вісник України. 2006. № 12. С 16-22.

7. Про судоустрій і статус суддів : Закон України від 02.06. 2016 р. № 1402-УШ // Відомості Верховної Ради України. 2016. № 31. Ст. 545.

8. Кримінальний процесуальний кодекс України. Науково-практичний коментар : у 2 т. / О. М. Бандурка, Є. М. Блажівський, Є. П. Бурдоль та ін.; за заг. ред. В. Я. Тація, В. П. Шпонки, А. В. Портнова. Х.: Право, 2012. Т. 1. 768 с

9. Кримінальний процесуальний кодекс України. Науково-практичний коментар : у 2 т. / Є. М. Блажівський, Ю. М. Грошевий, Ю. М. Дьомін та ін. ; за заг. ред. В. Я. Тація, В. П. Шпонки, А. В. Портнова. Х.: Право, 2012. Т. 2. 664 с

10. Кримінальний процесуальний кодекс України. Науково-практичний коментар / за заг. ред. В. Г. Гончаренка, В. Т. Нора, М. Є. Шумила. К.: Юстініан, 2012. 1224 с.

11. Кримінальний процесуальний кодекс України. Науково-практичний коментар : у 2 т. Т. 1 / О. М. Бандурка, Є. М. Блажівський, Є. П. Бурдоль та ін. ; за заг. ред. В. Я. Тація, В. П. Шпонки, А. В. Портнова. Х. : Право, 2012. 768 с. – С. 247–308 (автор – Погорецький М.А.); С. 367–391 (автор – Шило О.Г.).

12. Тертишник В.М. Кримінальний процесуальний кодекс України. Науково-практичний коментар. Вид. 20-те, доповн. і перероб. Київ : Алерта, 2023. 1120 с.

13. Кримінальний процес : підручник / Ю. М. Грошевий, В. Я. Тацій, А. Р. Туманец та ін.; за ред. В. Я. Тація, Ю. М. Грошевого, О. В. Капліної, О. Г. Шило. Х.: Право; 2013. 824 с.

14. Михеєнко М.М., Шибіко В.В., Нор В.Т. Кримінально-процесуальне право/ М.М. Михеєнко, в.В. Шибіко, В.Т. Нор. 1999 р. 356 с.

15. Кобзар О.Ф. Кримінальний процес : підруч. / Бойко О.П., Гаркуша А.Г., Захарко А.В., Литвинов В.В., Рогальська В.В., Сербін М.М., Солдатенко О.А., Федченко В.М., Черняк Н.П./ кер. авт. кол. д-р юрид. наук, доц. О.Ф. Кобзар. У 2-х ч. Ч. 1. Дніпро : Дніпроп. держ. ун-т внутр. справ ; Ліра ЛТД, 2017. 337 с.

16. Хитра А.Я. Кримінальний процес: підручник / Р. І. Благута, Ю. В. Гуцуляк, О. М. Дуфенюк та ін.; за заг. ред. А. Я. Хитри, Р. М. Шехавцова, В. В. Луцика. Львів: ЛьвДУВС, 2019. Ч. 1. 532 с.

17. Кримінальний процес України: у питаннях і відповідях : навч. посіб. / кол. авт.: Абламський С. Є., Глобенко Г. І., Романюк В. В. та ін.; за заг. ред. Т. Г. Фоміної; МВС України, Харк. нац. ун-т внутр. справ. Харків : ХНУВС, 2021. 300 с.

18. Удалова Л.Д. Кримінальний процес: підручник / за заг. ред. Д. П. Письменного, Л. Д. Удалової, М. А. Погорецького, С. С. Чернявського. Київ: «Центр учбової літератури», 2022. 780 с.

19. Кримінальний процес : підручник / І. В. Басиста, Р. І. Благута, І. В. Гловюк та ін. ; за заг. ред. А. Я. Хитри, Р. М. Шехавцова. Львів : Львівський державний університет внутрішніх справ, 2022. Ч. 1. 492 с.

20. Тертишник В. М. Кримінально-процесуальне право України: Підручник. 10-те вид., доповн. і перероб. Київ: Алерта, 2023. 698 с.

21. Основи кримінального процесу : навч. посіб. / О. В. Пчеліна, Т. Г. Фоміна, В. В. Романюк, Г. І. Глобенко ; за заг. ред. д-ра юрид. наук, доц. Т. Г. Фоміної. Харків : ХНУВС, 2023. 132 с.

5 МЕТОДИ НАВЧАННЯ

При вивченні дисципліни використовуються такі методи навчання: інтерактивні лекції, анотування юридичної літератури, проведення круглих столів, дебатів, підготовка реферативних завдань та доповідей, виконання завдань для самостійної роботи, тестові завдання для самоконтролю до змістових модулів I-IV (відповідно до методичного забезпечення дисципліни). Складання юридичних словників з окремих тем за ключовими словами.

Під час лекцій аналізуються проблемні ситуації, організовується зворотний зв'язок з аудиторією шляхом формулювання запитань і стислих відповідей з обох сторін. На семінарських заняттях розглядаються теоретичні положення відповідно до тематичного плану занять, докладно розбираються приклади.

6 МЕТОДИ КОНТРОЛЮ

Поточний контроль здійснюється у формі опитування, проведення контрольних робіт за темами, дискусій, виконання індивідуальних робіт.

Підсумковий контроль включає модульний та семестровий контроль. Модульний контроль проводиться у вигляді тестових завдань. Систематичний поточний контроль знань під час семінарських занять проводиться у формі вибіркового усного опитування, підготовки доповідей, доповнень до доповідей, участі в обговоренні, презентації самостійних завдань, рішення ситуаційних задач.

Семестровий контроль за результатами вивчення дисципліни проводиться в останній атестаційний тиждень семестру (сесію) шляхом зваженого додавання результатів модульного контролю та постановки підсумкової оцінки до екзаменаційної відомості.

Оцінювання рівня виконання самостійної роботи на основі перевірки роботи (змістовність і конкретність, достатня повнота викладення питання; завершеність викладення думок, відсутність повторів; професійна грамотність; правильність в оформленні роботи), впевненість та аргументованості на захисту.

7 ПИТАННЯ ДЛЯ ПІДСУМКОВОГО КОНТРОЛЮ

Перелік питань на залік з кримінального процесуального права

1. Загальне поняття та історичні форми кримінального процесу.
2. Поняття і завдання кримінального процесу як діяльності компетентних органів та посадових осіб.
3. Кримінальний процесуальний закон та кримінальні процесуальні норми.
4. Чинність кримінального процесуального закону у часі, у просторі і за колом осіб.
5. Процесуальна форма.
6. Процесуальні гарантії.
7. Кримінальні процесуальні функції.
8. Стадії кримінального провадження.
9. Наука кримінального процесуального права.
10. Зв'язок кримінального провадження з іншими галузями права та суміжними науками.
11. Верховенство права, законність, як основні засади кримінального судочинства.
12. Рівність перед законом та судом, повага до людської гідності.
13. Забезпечення права на свободу та особисту недоторканість, недоторканість житла чи іншого володіння особи.
14. Невтручання у приватне життя, таємниця спілкування.
15. Принцип презумпції невинуватості та забезпечення доведеності вини.
16. Забезпечення права на захист, свобода від самовикриття.
17. Змагальність сторін та диспозитивність.
18. Безпосередність дослідження показань, речей і документів.
19. Гласність і відкритість судового провадження та його повне фіксування технічними засобами.
20. Розумні строки.
21. Суд, суддя у кримінальному провадженні.
22. Слідчий суддя у кримінальному провадженні.
23. Прокурор у кримінальному провадженні
24. Слідчий у кримінальному провадженні.
25. Керівник органу досудового розслідування.
26. Дізнавач у кримінальному провадженні.
27. Керівник органу дізнання.
28. Оперативні підрозділи.
29. Підозрюваний, обвинувачений у кримінальному провадженні.
30. Потерпілий у кримінальному провадженні.
31. Цивільний позивач у кримінальному провадженні.
32. Цивільний відповідач у кримінальному провадженні.
33. Законні представники підозрюваного, обвинуваченого, потерпілого, цивільного позивача.

34. Представник потерпілого, цивільного позивача та цивільного відповідача у кримінальному провадженні.
35. Захисник у кримінальному провадженні.
36. Свідок у кримінальному провадженні.
37. Експерт, спеціаліст у кримінальному провадженні.
38. Секретар судового засідання, судовий розпорядник.
39. Понятий у кримінальному процесі.
40. Поняття кримінально-процесуального доказування. Доказове право.
41. Збирання та фіксація доказів.
42. Перевірка та оцінка доказів.
43. Предмет, межі та суб'єкти доказування.
44. Поняття та класифікація доказів та їх джерел.
45. Показання, як джерела доказів у кримінальному провадженні.
46. Речові докази і документи, як джерела доказів у кримінальному провадженні.
47. Висновок експерта, як джерело доказів у кримінальному провадженні.
48. Поняття та значення процесуальних строків у кримінальному провадженні.
49. Поняття та значення процесуальних витрат у кримінальному провадженні.
50. Поняття заходів забезпечення кримінального провадження і підстави їх застосування.
51. Виклик слідчим, прокурором, судовий виклик .
52. Привід особи.
53. Накладення грошового стягнення.
54. Тимчасове обмеження в користуванні спеціальним правом.
55. Відсторонення від посади.
56. Тимчасовий доступ до речей і документів.
57. Тимчасове вилучення майна.
58. Арешт майна.
59. Особисте зобов'язання.
60. Особиста порука.
61. Домашній арешт.
62. Застава.
63. Тримання під вартою
64. Затримання особи на підставі ухвали слідчого судді, суду.
65. Затримання особи без ухвали слідчого судді, суду.
66. Підслідність кримінальних проваджень.
67. Об'єднання та виділення матеріалів досудового розслідування.
68. Строки досудового розслідування.
69. Взаємодія слідчого з оперативними підрозділами.
70. Складання процесуальних документів на стадії досудового розслідування.
71. Допит, як слідча дія.

72. Пред'явлення особи та предметів для впізнання.
73. Обшук: поняття та види.
74. Огляд. Ексгумація трупа.
75. Освідування особи.
76. Слідчий експеримент.
77. Призначення та проведення експертизи.

Перелік питань на екзамен з кримінального процесуального права

1. Загальне поняття та історичні форми кримінального процесу.
2. Поняття і завдання кримінального процесу як діяльності компетентних органів та посадових осіб.
3. Кримінальний процесуальний закон та кримінальні процесуальні норми.
4. Чинність кримінального процесуального закону у часі, у просторі і за колом осіб.
5. Кримінальні процесуальні функції.
6. Процесуальна форма. Процесуальні гарантії.
7. Стадії кримінального провадження.
8. Зв'язок кримінального провадження з іншими галузями права та суміжними науками.
9. Верховенство права, законність, як основні засади кримінального судочинства.
10. Рівність перед законом та судом, повага до людської гідності.
11. Забезпечення права на свободу та особисту недоторканість, недоторканість житла чи іншого володіння особи.
12. Невтручання у приватне життя, таємниця спілкування.
13. Принцип презумпції невинуватості та забезпечення доведеності вини.
14. Забезпечення права на захист, свобода від самовикриття.
15. Змагальність сторін та диспозитивність.
16. Безпосередність дослідження показань, речей і документів.
17. Гласність і відкритість судового провадження та його повне фіксування технічними засобами.
18. Суд, суддя у кримінальному провадженні.
19. Слідчий суддя у кримінальному провадженні.
20. Прокурор у кримінальному провадженні
21. Слідчий, дізнавач у кримінальному провадженні.
22. Керівник органу досудового розслідування, дізнання. Оперативні підрозділи.
23. Підозрюваний, обвинувачений у кримінальному провадженні.
24. Потерпілий у кримінальному провадженні.
25. Цивільний позивач, цивільний відповідач у кримінальному провадженні.
26. Законні представники підозрюваного, обвинуваченого та потерпілого.
27. Представник потерпілого, цивільного позивача та цивільного відповідача у кримінальному провадженні.
28. Захисник у кримінальному провадженні.
29. Свідок у кримінальному провадженні.

30. Експерт, спеціаліст у кримінальному провадженні.
31. Секретар судового засідання, судовий розпорядник.
32. Поняття у кримінальному процесі.
33. Поняття кримінально-процесуального доказування. Доказове право.
34. Збирання та фіксація доказів.
35. Перевірка та оцінка доказів.
36. Предмет, межі та суб'єкти доказування.
37. Поняття та класифікація доказів та їх джерел.
38. Показання, як джерела доказів у кримінальному провадженні.
39. Речові докази і документи, як джерела доказів у кримінальному провадженні.
40. Висновок експерта, як джерело доказів у кримінальному провадженні.
41. Поняття та значення процесуальних строків у кримінальному провадженні.
42. Поняття та значення процесуальних витрат у кримінальному провадженні.
43. Поняття заходів забезпечення кримінального провадження і підстави їх застосування.
44. Виклик слідчим, прокурором, судовий виклик .
45. Привід особи.
46. Накладення грошового стягнення.
47. Тимчасове обмеження в користуванні спеціальним правом.
48. Відсторонення від посади.
49. Тимчасовий доступ до речей і документів.
50. Тимчасове вилучення майна.
51. Арешт майна.
52. Особисте зобов'язання. Особиста порука.
53. Домашній арешт.
54. Застава.
55. Тримання під вартою
56. Затримання особи на підставі ухвали слідчого судді, суду.
57. Затримання особи без ухвали слідчого судді, суду.
58. Підслідність кримінальних проваджень.
59. Об'єднання та виділення матеріалів досудового розслідування.
60. Строки досудового розслідування.
61. Взаємодія слідчого з оперативними підрозділами.
62. Складання процесуальних документів на стадії досудового розслідування.
63. Допит, як слідча дія.
64. Пред'явлення особи та предметів для впізнання.
65. Обшук: поняття та види.
66. Огляд. Ексгумація трупа.
67. Освідування особи.
68. Слідчий експеримент.
69. Призначення та проведення експертизи.

70. Повідомлення особі про підозру у вчиненні кримінального правопорушення.
71. Затримання та допит підозрюваного.
72. Втручання у приватне спілкування.
73. Обстеження публічно недоступних місць, житла чи іншого володіння особи.
74. Спостереження за особою, річчю або місцем.
75. Аудіо-, відеоконтроль місця.
76. Підстави та процесуальний порядок зупинення досудового розслідування.
77. Підстави та процесуальний порядок закриття кримінального провадження.
78. Закінчення досудового розслідування у зв'язку із звільненням особи від кримінальної відповідальності.
79. Закінчення досудового розслідування складанням обвинувального акту.
80. Суть та значення підготовчого провадження.
81. Порядок підготовчого розгляду кримінальної справи.
82. Рішення суду, які приймаються на стадії підготовчого провадження.
83. Суть та значення судового розгляду кримінальної справи.
84. Незмінність складу суду, наслідки неприбуття осіб, які викликались в судові засідання.
85. Межі судового розгляду.
86. Відкладення, зупинення та закриття кримінального провадження на стадії судового розгляду.
87. Підготовча частина судового засідання.
88. Судовий розгляд кримінальної справи.
89. Судові дебати і останнє слово обвинуваченого.
90. Спрощене провадження щодо кримінальних проступків.
91. Провадження в суді присяжних.
92. Поняття та значення вироку.
93. Види вироків.
94. Процесуальний порядок постановлення вироку.
95. Структура та зміст вироку.
96. Ухвали суду.
97. Поняття та значення апеляційного провадження.
98. Коло учасників стадії апеляційного провадження.
99. Порядок та строки подачі апеляції.
100. Прийняття та процесуальний порядок розгляду апеляційної скарги судом.
101. Підстави для зміни або скасування судового рішення.
102. Поняття та значення касаційного провадження.
103. Коло учасників стадії касаційного провадження.
104. Набрання судовим рішенням законної сили та звернення його до виконання.
105. Порядок виконання судових рішень у кримінальному провадженні.
106. Питання та порядок їх вирішення судом під час виконання вироків.

- 107.Процесуальний порядок розгляду касаційної скарги.
 108.Підстави перегляду судових рішень за нововиявленими обставинами.
 109.Процесуальний порядок перегляду судових рішень за нововиявленими обставинами.

8 ШКАЛА ОЦІНЮВАННЯ: НАЦІОНАЛЬНА ТА ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсової роботи	для заліку
90 – 100	A	відмінно	зараховано
82-89	B	добре	
75-81	C		
66-74	D	задовільно	
60-65	E		
0-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання

9 МІНІМАЛЬНІ ВИМОГИ ДО ЗНАНЬ ТА ВМІНЬ

З тими студентами, які до проведення підсумкового семестрового контролю не встигли виконати всі обов'язкові види робіт та мають підсумкову оцінку від 0 до 59 балів (за шкалою оцінювання), проводяться додаткові індивідуальні заняття, за результатами яких визначається, наскільки глибоко засвоєний матеріал, та чи необхідне повторне вивчення дисципліни.

Дисципліну можна вважати такою, що засвоєна, якщо студент:

1) **знає:**

- завдання і систему кримінального процесуального законодавства та зміст складових його інститутів;
- джерела кримінального процесуального права та їх структуру;
- принципи кримінального процесу та гарантії забезпечення права і свобод людини і громадянина;
- правовий статус суб'єктів кримінального процесу та особливості процесуальних правовідносин;
- функції судової влади у кримінальному судочинстві;
- здійснення правозастосовчої діяльності у різних стадіях кримінального процесу;
- поняття, види, порядок збирання, дослідження, перевірки, оцінки та застосування доказів, кримінально-процесуальні засоби доказування, встановлення обставин, що підлягають доказуванню у справі;

- умови, підстави та форми прийняття процесуальних рішень та дій, вимоги закону до їх змісту та структури; способи застосування кримінально-процесуальних норм;

- процесуальні методи і форми розкриття та попередження злочинів;

- поняття і процесуальні форми взаємодії органів та осіб, які здійснюють кримінальну процесуальну діяльність між собою, а також з іншими державними органами;

- основні проблеми науки кримінального процесу.

2) **вміє:**

- використовувати дані науки кримінального процесу під час тлумачення та застосування норм кримінального процесуального права;

- оцінювати відповідність слідчих та інших процесуальних дій, а також процесу збирання, дослідження, перевірки, оцінки та використання доказів вимогам закону;

- оцінювати їх належність, достовірність, допустимість та достатність для прийняття правомірних, законних, обґрунтованих процесуальних рішень;

- забезпечувати захист прав і свобод людини та громадянина;

- орієнтуватися в системі кримінального процесуального права та в судовій практиці у кримінальних справах;

- приймати обґрунтовані та законні рішення.

10 РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Нормативно-правові акти:

1. Конституція України від 28 червня 1996 р. : URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/254K/96-Bp>

2. Конвенція про захист прав людини і основоположних свобод від 4 листопада 1950р. : URL: http://zakon4.rada.gov.ua/laws/shgw/995_004

3. Загальна декларація прав людини від 10 грудня 1948 р.: URL: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/995_015

4. Міжнародний пакт про громадянські і політичні права від 16 грудня 1966 р.: URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/99>

5. Конвенція ООН проти катувань та інших жорстоких, нелюдських або таких, що принижують гідність, видів поводження і покарання від 10 грудня 1984 р: URL: http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=995_085

6. Мінімальні стандартні правила відправлення правосуддя щодо неповнолітніх («Пекінські правила») від 29 листопада 1985 р.: [Електронний ресурс]. URL: <http://ua-info.biz/legal/baseni/ua-rmpubu/index.htm>

7. Кримінальний процесуальний кодекс України. Науково-практичний коментар : у 2 т. / О. М. Бандурка, Є. М. Блажівський, Є. П. Бурдоль та ін.; за заг. ред. В. Я. Тація, В. П. Шпонки, А. В. Портнова. Х.: Право, 2012. Т. 1. 768 с

8. Кримінальний процесуальний кодекс України. Науково-практичний коментар : у 2 т. / Є. М. Блажівський, Ю. М. Грошевий, Ю. М. Дьомін та ін. ; за заг. ред. В. Я. Тація, В. П. Шпонки, А. В. Портнова.- Х.: Право, 2012. Т. 2. 664 с

9.Кримінальний процесуальний кодекс України. Науково-практичний коментар / за заг. ред. В. Г. Гончаренка, В. Т. Нора, М. Є. Шумила. К.: Юстініан, 2012. 1224 с

10.Науково-практичний коментар Кримінального кодексу України. 3-тє вид., переробл. та доповн. / за ред. М. І. Мельника, М. І. Хавронюка. К.: Атіка, 2005. 1064 с.

11.Про безоплатну правову допомогу: Закон України від 2 червня 2011 р. // Відомості Верховної Ради України. 2011. № 51. Ст. 577.

13.Про судоустрій і статус суддів : Закон України від 02.06. 2016 р. № 1402-УШ // Відомості Верховної Ради України. 2016. № 31. Ст. 545.

14.Про виконання рішень та застосування практики Європейського суду з прав людини : Закон України від 23 лютого 2006 р. // Офіційний вісник України. 2006. № 12. С 16-22.

15.Про державний захист працівників суду і правоохоронних органів : Закон України від 23 грудня 1993 р. // Відомості Верховної Ради України. 1994. № 11. Ст. 50.

16.Про державну таємницю : Закон України від 21 січня 1994 р. // Відомості Верховної Ради України. 1994. № 16. Ст. 93.

17.Про міжнародні договори України : Закон України від 29 червня 2004 р. URL:<http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main>

18.Про Національну поліцію : Закон України від 2 липня 2015 р. // Відомості Верховної Ради України. 2015. № 40-41. Ст. 379.

19."Про оперативно-розшукову діяльність : Закон України від 18 лютого 1992 р. // Відомості Верховної Ради України. 1992. № 22. Ст. 303.

20.Про організаційно-правові основи боротьби з організованою злочинністю: Закон, України від 30 червня 1993 р. // Відомості Верховної Ради України. 1993: № 35. Ст. 358.

21.Про попереднє ув'язнення : Закон України від 30 червня 1993 р. // Відомості Верховної Ради. 1993. № 35. Ст. 360.

22.Про порядок відшкодування шкоди, завданої громадянину незаконними діями органів, що здійснюють оперативно-розшукову діяльність, органів досудового розслідування, прокуратури і суду : Закон України від 1 грудня 1994 р. // Відомості Верховної Ради України. 1995. № 1. Ст. 1

23. Про Службу безпеки України : Закон України від 25 березня 1992 р. // Відомості Верховної Ради України. 1992. № 27. Ст. 382.

24.Про судову експертизу: Закон України від 25 лютого 1994 р. // Відомості Верховної Ради України. 1994. № 28. Ст. 232.

25.Рішення Конституційного Суду України у справі за конституційним поданням 46 народних депутатів України щодо офіційного тлумачення положень статті 58 Конституції України, статей 6, 81 Кримінального кодексу України (справа про зворотну дію кримінального закону в часі) від 19 квітня 2000 р. // Вісник Конституційного Суду України. 2000. № 2. С. 29-34.

26.Рішення Конституційного Суду України у справі за конституційним поданням Президента України щодо відповідності Конституції України (конституційності) Закону України «Про внесення змін до деяких-законодавчих

актів України» (справа про податки) від 5 квітня 2001 р. // Вісник Конституційного Суду України. 2001. № 2. С. 19-22.

27.Рішення Конституційного Суду України від 2 листопада 2004 р. № 15-рп/2004 (справа про призначення судом більш м'якого покарання : URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/v015p710-04>

28.Порядок внесення коштів на спеціальний рахунок у разі застосування застави як запобіжного заходу: затв. постан. Кабінету Міністрів України від 11 січня 2012 р. № 15 // Офіційний вісник України. 2012. № 4. Ст. 151.

29.Про внесення змін до Порядку внесення коштів на спеціальний рахунок у разі застосування застави як запобіжного заходу: Постанова Кабінету Міністрів України від 18 січня 2012 р. № 27 // Офіційний вісник України. 2012. № 5. Ст. 177.

30.Положення про порядок застосування електронних засобів контролю : затв. наказом МВС України від 9 серпня 2012 р. // Офіц. вісн. України. 2012. № 76. Ст. 3093.

31.Інструкція про призначення та проведення судових експертиз та експертних досліджень: затв. наказ. Мін'юсту України від 26 грудня 2012 р. № 1950/5 // Офіційний вісник України. 2013. № 3, 22 січня. Ст. 91.

Начальна література:

32. Кримінальний процес : підручник / Ю. М. Грошевий, В. Я. Тацій, А. Р. Туманец та ін.; за ред. В. Я. Тація, Ю. М. Грошевого, О. В. Капліної, О. Г. Шило. Х.: Право; 2013. 824 с.

33. Михеєнко М.М., Шибіко В.В., Нор В.Т. Кримінально-процесуальне право/ М.М. Михеєнко, в.В. Шибіко, В.Т. Нор. 1999 р. 356 с.

34. Кобзар О.Ф. Кримінальний процес : підруч. / Бойко О.П., Гаркуша А.Г., Захарко А.В., Литвинов В.В., Рогальська В.В., Сербін М.М., Солдатенко О.А., Федченко В.М., Черняк Н.П./ кер. авт. кол. д-р юрид. наук, доц. О.Ф. Кобзар. У 2-х ч. Ч. 1. Дніпро : Дніпроп. держ. ун-т внутр. справ ; Ліра ЛТД, 2017. 337 с.

35. Хитра А.Я. Кримінальний процес: підручник / Р. І. Благута, Ю. В. Гуцуляк, О. М. Дуфенюк та ін.; за заг. ред. А. Я. Хитри, Р. М. Шехавцова, В. В. Луцика. Львів: ЛьвДУВС, 2019. Ч. 1. 532 с.

36. Кримінальний процес України: у питаннях і відповідях : навч. посіб. / кол. авт.: Абламський С. Є., Глобенко Г. І., Романюк В. В. та ін.; за заг. ред. Т. Г. Фоміної; МВС України, Харк. нац. ун-т внутр. справ. Харків : ХНУВС, 2021. 300 с.

37. Удалова Л.Д. Кримінальний процес: підручник / за заг. ред. Д. П. Письменного, Л. Д. Удалової, М. А. Погорецького, С. С. Чернявського. Київ:, «Центр учбової літератури», 2022. 780 с.

38. Кримінальний процес : підручник / І. В. Басиста, Р. І. Благута, І. В. Гловюк та ін. ; за заг. ред. А. Я. Хитри, Р. М. Шехавцова. Львів : Львівський державний університет внутрішніх справ, 2022. Ч. 1. 492 с.

39. Тертишник В. М. Кримінально-процесуальне право України: Підручник. 10-те вид., доповн. і перероб. Київ: Алерта, 2023. 698 с.

40. Основи кримінального процесу : навч. посіб. / О. В. Пчеліна, Т. Г. Фоміна, В. В. Романюк, Г. І. Глобенко ; за заг. ред. д-ра юрид. наук, доц. Т. Г. Фоміної. Харків : ХНУВС, 2023. 132 с.

41. Criminal Law and Its Processes: Cases and Materials (Aspen Casebook Series), 9th Edition, 1360 pages.

Інформаційні ресурси

<http://www.nbu.gov.ua>;

<http://kpk.info/index.html>;

<http://www.naiu.kiev.ua>;

<http://jur-academy.kharkov.ua>;

http://uk.wikipedia.org/wiki/Кримінальний_процес;

<http://kalinovskiy-k.narod.ru>;

http://www.pravo.vuzlib.org/txt-books_23.html;

<http://criminal-process.onua.edu.ua>;

<http://interjustice.blogspot.com>;

<http://criminal-process.onua.edu.ua/navcalni-kursi/kriminalnij-proces-lektor-m-i-paskovskij/prezentaciie-z-kursu-kriminalnogo-procesu>;

<http://www.gp.gov.ua>;

<http://mvs.gov.ua/mvs/control/main/uk/index>;

<http://www.scourt.gov.ua>;

<http://sc.gov.ua>;

<http://www.sbu.gov.ua/sbu/control/uk/index>;

<http://minrd.gov.ua>;

<http://www.kvs.gov.ua/peniten/control/main/uk/index>.